Zavod za javno zdravlje Kraljevo

ANALIZA ZDRAVSTVENOG STANJA ZA 2022.GODINU

RAŠKI OKRUG (KRALJEVO VRNJAČKA BANJA I RAŠKA)

Decembar 2023. godine

SADRŽAJ

UVOD 2
GEOGRAFSKE I DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE TERITORIJE 3
Vitalne kaarakteristike 4
OPŠTI POKAZATELJI ZDRAVSTVENOG STANJA STANOVNIŠTVA 6
Opšti morbiditet 6
Vanbolnički morbiditet pojedinih kategorija stanovništva 6
Morbiditet predškolske dece (od 0 do 6 godina) 6
Morbiditet školske dece i omladine (od 7 do 18 godina) 8
Morbiditet odraslog stanovništva 11
Morbiditet žena 12
Zdravstveno stanje zuba i oralno zdravlje 14
Bolnički morbiditet 15
Letalitet u Opštoj bolnici Kraljevo 18
Apsentizam 19
MORTALITET 20
Opšti mortalitet 21
Mortalitet u uzrastu 15-64 godine 26
KORIŠĆENJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE 28
Primarna zdravstvena zaštita 28
Bolnička zdravstvena zaštita 40
Specijalne bolnice 45
ZAKLJUČCI I PREDLOG MERA 48
AKTIVNOSTI PROMOCIJE ZDRAVLJA 50
EPIDEMIOLOŠKA DIJAGNOZA 56
AKTIVNOSTI HIGIJENE I HUMANE EKOLOGIJE 76

ANALIZA ZDRAVSTVENOG STANJA STANOVNIŠTVA RAŠKOG OKRUGA U 2022.GODINI
(Kraljevo, Vernjačka Banja i Raška)

1. UVOD

Analiza odabranih zdravstvenih pokazatelja Raškog okruga koji je u nadležnosti Zavoda za javno zdravlje Kraljevo (ZJZ Kraljevo u daljem tekstu) za 2022.godinu obuhvata grad Kraljevo i opštine Vrnjačka Banja i Raška.

Analiza je podrazumevala sagledavanje osnovnih pokazatelja demografske i zdravstvene statistike u cilju dijagnostikovanja problema i potreba određenih kategorija stanovništva, sa ciljem da doprinese boljoj organizaciji zdravstvene službe i pružanju kvalitetnije zdravstvene zaštite, koje za krajnji ishod treba da doprinesu unapređenju zdravlja građana ovog područja.

Prema propisima o vođenju matičnih knjiga i prikupljanju podataka o vitalnim događajima, upis u matičnu knjigu se vrši na području u kome su se vitalni događaji desili. Svi ti podaci se unose u baze podataka Zavoda za javno zdravlje Kraljevo.

U obradi podataka vrši se pregrupisavanje na nivou republike i rezultati se iskazuju u publikacijama Republičkog zavoda za statistiku Srbije (RZS) prema mestu stalnog stanovanja i to su pravi vitalni indikatori. (za posmatranu godinu dostupna je bila procena stanovništva Republike Srbije na dan 30.06.2022. od strane RZS).

ZJZ Kraljevo ne poseduje podatke o vitalnim događajima (prijave rođenja i potvrde o smrti) za lica kojima se vitalni događaj desio izvan teritorije stalnog prebivališta koja je u nadležnosti Zavoda za javno zdravlje Kraljevo.

Zato se detaljna analiza mortaliteta zasniva na nama dostupne podatke iz elektronske baze potvrda o umrlima u Raškom okrugu (ZJZ Kraljevo) u 2022.godini (e-PoS NMPPOS aplikacije).

Podaci o morbiditetu su uzeti iz rutinske zdravstvene statistike (periodični izveštaji domova zdravlja i stacionarnih zdravstvenih ustanova na području Raškog okruga (ZJZ Kraljevo) i tabelirani su sa ciljem jedinstvenosti i boljeg sagledavanja najznačajnijih zdravstvenih problema stanovništva. Za bolnički morbiditet koristili smo bazu podataka Izveštaj o hospitalizaciji[1].

Podaci o zaraznim bolestima i imunizaciji su preuzeti iz redovnih izveštaja Centra za kontrolu i prevenciju bolesti. Podaci o životnoj sredini su uzeti iz redovnih izveštaja Centra za higijenu i humanu ekologiju.Periodični statistički izveštaji zdravstvenih ustanova za 2022.godinu su poslužili kao izvor podataka o korišćenju zdravstvene zaštite i radu zdravstvenih ustanova na području Raškog okruga.

Korišćeni su i neki pokazatelji kvaliteta rada zdravstvenih ustanova koji mogu upotpuniti sliku zdravstvenog stanja ove populacije.

[1] Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“

Naglašavamo da su sveukupni evaluirani pokazatelji i pored različitih izvora podataka ipak samo refleksija zdravstvenog stanja sa dominacijom pokazatelja „negativnog“ zdravlja u odnosu na pozitivno zdravlje, što je rezultat tradicionalnog načina prikupljanja podataka.

2. GEOGRAFSKE I DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE TERITORIJE

2.1 Geografske karakteristike

Analizirana teritorija je deo Raškog okruga i nalazi se u jugozapadnom delu Republike Srbije. Prostire se na površini od 2439 km$^{2.}$ Obuhvata grad Kraljevo i opštine Vrnjačka Banja i Raška.

S obzirom na to da Raškom okrugu pripada i grad Novi Pazar i opština Tutin koji su u nadležnosti Zavoda za javno zdravlje Novi Pazar, ovaj deo Raškog okruga u daljem tekstu analize nazivamo Raški okrug ZJZ Kraljevo.

2.2 Demografske karakteristike

Na ovoj teritoriji, Raški okrug ZJZ Kraljevo, sa stalnim prebivalištem ima ukupno 163 321 lica i prosečna gustina naseljenosti je od 68,56 lica po 1 km^2 (tabela 1) [2].

Tabela 1. Teritorijalni i demografski i podaci pojedinačno Raški okrug (ZJZ Kraljevo) u 2022.godini

OPŠTINE	Površina u km2	Stanovnika ukupno	Muškarci	Žene	Dobna grupa (0-14)	Dobna grupa (15-64)	Dobna grupa (65 i više)	Prosečna starost	Indeks starenja
Vrnjačka Banja	239	25117	12205	12912	3301	15573	6243	45,5	178,0
Kraljevo	1530	110545	54422	56123	15064	69461	26020	44,7	159,7
Raška	670	21606	10805	10801	2992	13383	5231	44,9	169,8

2.3 Vitalne karakteristike

Vitalne karakteristike Raškog okruga ZJZ Kraljevo posmatrane su kroz prirodna kretanja stanovništva, odnosno rađanje i umiranje (natalitet i mortalitet) (tabela br.2).

[2]Прогноза становништва Републике Србије за 2022.годину (Републички Завод за статистику Србије)

Tabela 2. PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA RAŠKOG OKRUGA (ZJZ Kraljevo) U 2022.GODINI*

TERITORIJA	Broj stanovnika	ROĐENI*				UMRLI**				Prirodni priraštaj	
		Živorođeni		Mrtvorođeni		Ukupno		Odojčad			
		Br.	St.	Br.	St.	Br.	St.	Br	St.	Br.	St.
Vrnjačka Banja	25520	179	7,01	0	0,00	378	14,81	1	5,59	-199	-7,80
Kraljevo	114995	904	7,86	9	9,96	1706	14,84	2	2,21	-802	-6,97
Raška	21806	56	2,57	0	0,00	310	14,22	0	0,00	-254	-11,65
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**163321**	**1139**	**7,02**	**9**	**7,90**	**2394**	**14,75**	**3**	**2,63**	**-1255**	**-7,73**

Izvor podataka: *Baza prijava rođenja ZJZ Kraljevo
**ePoS Nacionalna medicinska platforma za potvrdu o smrti

Podaci ukazuju na tendencije smanjenja broja i starenja stanovnika, smanjenja stopa nataliteta i prirodnog priraštaja, a povećanje opšte stope mortaliteta.

Stopa nataliteta je iznosila 7,02‰, s tim što je najveća u Kraljevu 7,86‰ i najmanja u Raški 2,57‰. Sve stope nataliteta su nepovoljne (manje od 12‰) i slične su kao u Republici Srbiji gde je bila 7,0‰. Povoljne stope nataliteta su od 13‰ do 20‰.

Stopa opšteg mortaliteta na nivou Raškog okruga ZJZ Kraljevo je bila 14,75‰, najveća u Kraljevu 14,84‰, zatim Vrnjačkoj Banji 14,81‰ i najmanja u Raški 14,22‰.
Ova stopa smatra se visokom ukoliko je njena vrednost iznad 12‰.

Ukupna stopa prirodnog priraštaja u 2022. godini na teritoriji Raškog okruga ZJZ Kraljevo je negativna -7,73‰ i u odnosu na 2021.kada je iznosila -11,62‰ je manje negativna.

Fertilitet (rodnost) se najbolje izražava opštom stopom fertiliteta koja predstavlja broj živorođene dece na 1000 žena fertilnog perioda.Stopa fertiliteta je bila 33,2‰. Granična vrednost za opštu stopu fertiliteta je 50‰, dok vrednosti ispod te ukazuju na nizak fertilitet.

Smrtnost odojčadi kao veoma važan indikator zdravstvenog stanja stanovništva predstavlja važan pokazatelj i dostupnosti zdravstvene zaštite, adekvatnosti i kvaliteta pruženih zdravstvenih usluga kao i nivoa socijalno-ekonomskog razvoja zemlje imala je u u 2022. godini vrednost od 2,63 promila i niža je u odnosu na Republiku gde je u 2022. godini bila 4,0 na 1000 živorožene dece.

Očekivano trajanje života na rođenju je sveobuhvatan pokazatelj zdravstvenog stanja stanovništva i predstavlja prosečan broj godina koliko se očekuje da će doživeti novorođenče određenog pola ukoliko nastave da se održavaju postojeće stope mortaliteta.

Predstavlja egzaktan pozitivan indikator zdravstvenog stanja stanovništva.

U 2022.godini očekivana dužina života u Republici Srbiji je bila 75,6 za muški pol bila 73,0 a za ženski pol 78,1 godina života[3] i duža je u odnosu na prethodnu godinu kod oba pola.

Za Raški okrug ZJZ Kraljevo očekivana dužina života je data prema opštinama jer je u Publikaciji RZS dato ukupno za Raški okrug, ali nije dato za deo Raškog okruga u nadležnosti ZJZ Kraljevo. (tabela 13).

[3] Републички завод за статистику

Tabela 13 OČEKIVANO TRAJANJE ŽIVOTA NA ROĐENJU UPOREDNO 2021. i 2022. GODINA

Godine	Republika Srbija		Grad i opštine dela Raškog okruga			Razlika (žene-muškarci)
	Muškarci	Žene		Muškarci	Žene	
2021	70,0	75,6	Vrnjačka Banja	71,6	78,6	7
			Kraljevo	71,7	77,3	5,6
			Raška	71,8	77,3	5,5
2022	**73,0**	**78,1**	**Vrnjačka Banja**	**71,7**	**78,4**	**6,6**
			Kraljevo	**72,0**	**77,2**	**5,2**
			Raška	**71,4**	**77,4**	**6**

U 2022.godini je veća očekivana dužina života u analiziranoj teritoriji u odnosu na 2021.godinu i za muškarce i za žene. Razlika po polu u 2022.godini je najveća u Vrnjačkoj Banji 6,6 godina više za žene i najmanja u Kraljevu 5,2 godina više za žene.U odnosu na Republiku Srbiju očekivana dužina života je kraća u skoro svim analiziranim područjima posmatrano ukupno i prema polu, sa izuzetkom kod žena u Vrnjačkoj Banji.

3. SOCIO-EKONOMSKI POKAZATELJI POVEZANI SA ZDRAVLJEM

Nepovoljni demografski trendovi (demografsko starenje) doprineli su pogoršanju osnovnih indikatora tržišta rada u Srbiji i na Raškom okrugu.

Postoje i mehaničke migracije radno aktivnog stanovništva. Ti trendovi dovode do rizika od siromaštva. Siromaštvo utiče na zdravlje kroz različite dimenzije:

a) nezadovoljenost osnovnih materijalnih potreba
b) isključenost iz sistema obrazovanja
v) isključenost iz zdravstvenog sistema i pristupa uslugama zdravstvene zaštite
g) korisnici socijalne pomoći predugo ostaju kao pasivni primaoci različitih oblika podrške i tako siromaštvo pravi svoj začarani krug.

U 2022.godini (stanje preseka 30.06.2022. godine) u Raškom okrugu, prema podacima Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje, bilo je ukupno 52644 zaposlenih lica kojima je pružana zdravstvena zaštita u zdravstvenim ustanovama.

4. OPŠTI POKAZATELJI ZDRAVSTVENOG STANJA STANOVNIŠTVA

Zdravstveno stanje stanovništva, kao preduslov ukupnog ekonomskog razvoja društva, predstavlja multidimenzionalnu karakteristiku populacije i uslovljeno je nizom faktora među kojima su uslovi rada i življenja, fizička sredina i organizacija zdravstvene zaštite .

Procena zdravstvenog stanja stanovništva predstavlja osnovu za identifikaciju prioriteta, preduzimanje određenih aktivnosti kao i preispitivanje postojeće zdravstvene politike, strategije i tehnologije u zdravstvenoj zaštiti .

Najčešće korišćeni indikatori zdravstvenog stanja stanovništva su: opšti morbiditet, morbiditet od određenih bolesti, ambulantni i bolnički morbiditet, mortalitet, apsentizam i invalidnost.

4.1.Opšti morbiditet

Opšti morbiditet kao indikator zdravstvenog stanja stanovništva na teritoriji Raškog okruga koji je pod ingerencijom ZJZ Kraljevo, u ovoj analizi, posmatran je iz *Statističkih izveštaja o oboljenjima, stanjima i povredama* za pojedine grupacije stanovništva.

4.2. Vanbolnički morbiditet pojedinih kategorija stanovništva[4]

U okviru analize morbiditeta, vanbolnički morbiditet se prati prema korišćenju i evidencijama bolesti, stanja i povreda u oblastima-službama primarne zdravstvene zaštite: predškolske dece, školske dece i omladine, odraslog stanovništva i žena.

4.2.1 Morbiditet predškolske dece (od 0 do 6 godina)

U okviru službi za zdravstvenu zaštitu predškolske dece u tri doma zdravlja Raškog okruga ZJZ Kraljevo u 2022.godini registrovano je ukupno 33175 dijagnoza bolesti i povreda sa stopom od 3515,05/1000 dece ili 3,5 dijagnoza godišnje po detetu ovog uzrasta.

Vodeće grupe bolesti po MKB-10 registrovane u okviru službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine Raškog okruga u 2022.godini bile su:

1. **Bolesti sistema za disanje (X grupa) sa 59,60% učešća**
2. **Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (XVIII grupa) sa 10,18% učešća**
3. **Šifre za posebne namene U04 U07 Kovid-19 HHII sa 5,57%**
4. **Bolesti uva i bolesti mastoidnog nastavka (VIII grupa) sa 4,25%**
5. **Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora (XIX grupa) sa 3,82%**
6. **Bolesti kože i potkožnog tkiva (XII grupa) sa 3,78%**
7. **Zarazne bolesti i parazitarne bolesti (I grupa) sa 3,14%**
8. **Bolesti sistema za varenje (XI) sa 2,89%**
9. **Bolesti oka i pripojaka oka (VII grupa) sa 2,11%**
10. **Bolesti mokraćno-polnog sistema (XIV grupa) sa 1,72%**
11. **Sve ostale grupe bolesti sa 2,94% učešća**

Prema prikazanim rezultatima analize može se zaključiti da kao razlog posete lekaru kod predškolske dece dominiraju bolesti sistema za disanje 59,60% i stopom od 2095,04 na 1000 predškolske dece. Još uvek je veliko učešće nedefinisanih stanja 10,18% koje su na drugom mestu su po učestalosti. Posle respiratornih i nedefinisanih bolesti slede infekcije Kovida 19 (5,57%), zatim bolesti uva i bolesti mastoidnog nastavka 4,25%, a na petom mestu su povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora sa 3,82%.Učešće ostalih zaraznih i parazitarnih bolesti je bilo 3,14%.

Tabela 3 DESET NAJČEŠĆIH OBOLJENJA U OBLASTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE PREDŠKOLSKE DECE U 2022. GODINI

R.br.	D I J A G N O Z A	Broj	% učešća
1	**Akutno zapaljenje ždrela i krajnika**	**10434**	**31,45**
2	**Akutne infekcije gornjeg dela sistema za disanje**	**5450**	**16,43**
3	**Drugi simtomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi**	**1976**	**5,96**
4	**Hitna upotreba U07 (KOVID 19 - U07.1)**	**1842**	**5,55**
5	**Akutne infekcije donjeg dela sistema za disanje**	**1245**	**3,75**
6	Bolesti srednjeg uva i bolesti mastoidnog nastavka	1206	3,64
7	Groznica nepoznatog porekla	1145	3,45
8	Druge specifične,nespecifične i višestruke povrede	1064	3,21
9	Druge bolesti nosa i sinusa nosa	1007	3,04
10	Druge bolesti kože i potkožnog tkiva	986	2,97
11	Sva ostala oboljenja	6820	20,56

Kao pojedinačne dijagnoze najučestalije su akutne upale ždrela, krajnika i akutne infekcije gornjeg dela sistema za disanje sa ukupno 47,9% učešća.

Slede: nedefinisana stanja na visokom trećem mestu (5,96%), zatim infekcije Kovid 19 (5,55%), akutne infekcije donjeg dela sistema za disanje (3,75%) i drugo (tabela 3 i grafikon).

4.2.2. Morbiditet školske dece i omladine (od 7 do 18 godina)

Populacija školska dece i omladine predstavlja najvulnerabilniju kategoriju stanovništva, ali istovremeno čini i najveći biološki potencijal društva, pa njeno zdravlje predstavlja posebnu brigu i interes zdravstvene službe, države i društva u celini.To su deca od 7.do14.godine, pubescenti-adolescenti od 15.do18.godine i studenti od 19.do 25.godine života.
Zaposleni zdravstveni radnici i saradnici u školskim dispanzerima u okviru tri doma zdravlja u saradnji sa drugim oblastima zdravstvene zaštite, preduzimaju odgovarajuće preventivne i terapeutske mere radi očuvanja i unapređivanja fizičkog i psihičkog zdravlja dece i omladine školskog uzrasta.

Tokom 2022.godine u vanbolničkoj zdravstvenoj zaštiti školske dece i omladine registrovano je ukupno 58294 oboljenja i stanja sa stopom od 3030,78/1000 što je oko 3 dijagnoze bolesti po školskom detetu.

Vodeće grupe bolesti po MKB-10 registrovane u okviru ovih službi bile su:

1. Bolesti sistema za disanje (X grupa) sa 50,55% učešća
2. Šifre za posebne namene U04 U07 Kovid-19 HHII sa 15,62% učešća
3. Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (XVIII grupa) sa 10,87% učešća
4. Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora (XIX grupa) sa 4,70% učešća
5. Bolesti uva i bolesti mastoidnog nastavka (VIII grupa) sa 3,43% učešća
6. Bolesti kože i potkožnog tkiva (XII grupa) sa 2,98% učešća
7. Zarazne bolesti i parazitarne bolesti (I grupa) sa 2,89%
8. Bolesti sistema za varenje (XI grupa) sa 2,68 % učešća
9. Bolesti mokraćno-polnog sistema (XIV grupa) sa 1,68%
10. Bolesti oka i pripojaka oka (VII grupa) sa 1,54%
11. Sve ostale grupe bolesti sa 3,06% učešća

Prikazani rezultati analize, pokazuju da su kod školske dece i omladine bolesti sistema za disanje najčešće dijagnostikovana oboljenja sa 50.55% učešća u ukupnom morbiditetu i stopom od 1532.13 /1000.

Na visokom drugom mestu su grupa sa šiframa za novu zaraznu bolest Kovid-19 sa 15,62% učešća i stopom od 473,43/1000.

Ove godine na trećem mestu su nedefinisana stanja sa 10,90% učešća i stopom od 329,36/1000 dece ovog uzrasta.

Grupa sa stanjima vezanim za povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora su na visokom četvrtom sa stopom od 142,56 a grupa sa bolestima uva i mastoidnog nastavka na petom mestu po učestalosti sa 103,83/1000 dece i omladine školskog uzrasta.

Tabela 4 DESET NAJČEŠĆIH OBOLJENJA U OBLASTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ŠKOLSKKE DECE I OMLADINE U 2022. GODINI

R.br.	D I J A G N O Z A	Broj	% učešća
1	Akutno zapaljenje ždrela i krajnika	20197	34,65
2	Hitna upotreba U07 (KOVID 19 - U07.2)	9068	15,56
3	Akutne infekcije gornjeg dela sistema za disanje	5519	9,47
4	Drugi simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	3251	5,58

5	**Druge specifične, nespecifične i višestruke povrede**	**2344**	**4,02**
6	Groznica nepoznatog porekla	1845	3,16
7	Bolesti srednjeg uva i bolesti mastoidnog nastavka	1713	2,94
8	Druge bolesti kože i potkožnog tkiva	1347	2,31
9	Bol u trbuhu i karlici	1239	2,13
10	Druge bolesti creva i potrbušnice	1157	1,98
11	Sva ostala oboljenja	10614	18,21

Dalja analiza pokazala je da se u najčešćim definisanim dijagnozama sem akutnih respiratornih bolesti uključujući i stanja u vezi sa novom zaraznom bolešću Kovid-19, javljaju i nedefinisana stanja koja su na četvrtom mestu i specifične i nespecifične i višestruke povrede koje se nalaze na petom mestu po učestalosti u ovoj populaciji.
(tabela 4 i grafikon).

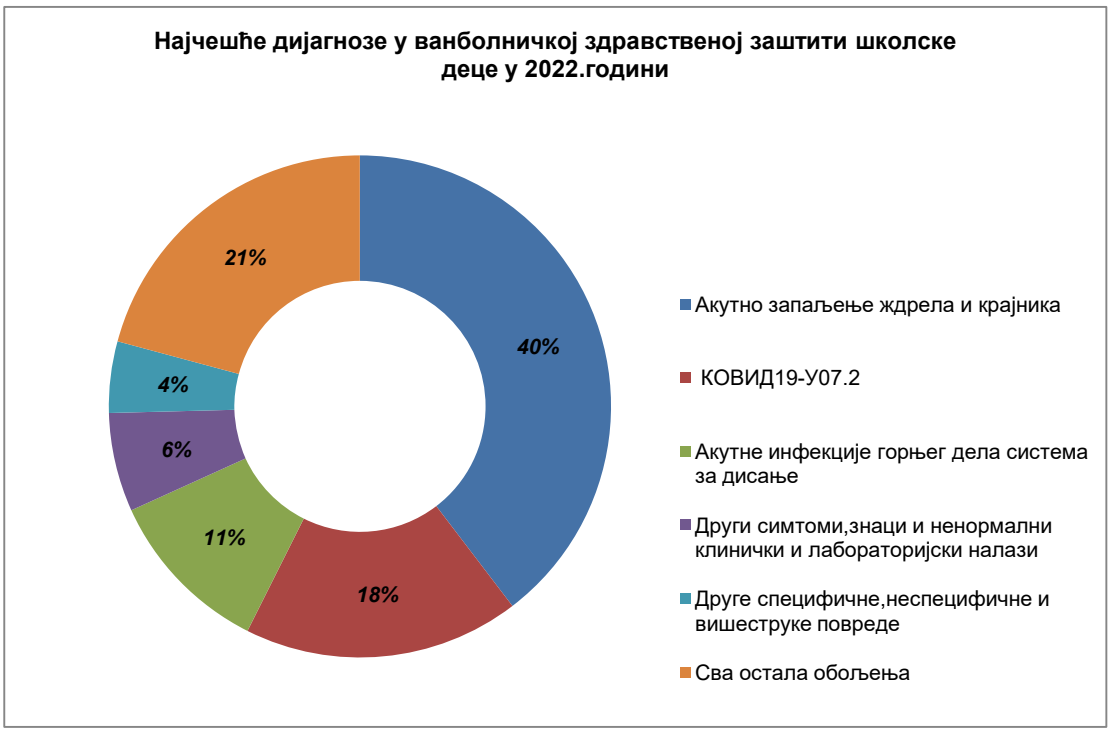

Sistematski pregledi, koji su veoma dobar pokazatelj zdravstvenog stanja školske dece i omladine, sprovedeni su kod učenika osnovnih i srednjih škola na teritoriji Raškog okruga u 2022.godini, sa obuhvatom od 35,2% kod osnovaca i 28,9% kod učenika srednjih škola.

Tabela 5. POKAZATELJI SISTEMATSKIH PREGLEDA ŠKOLSKE DECE U 2022.GODINI

Utvrđeno stanje / oboljenje	R A Š K I O K R U G			
	Učenici osnovnih škola		Učenici srednjih škola	
	Broj	%	Broj	%
Obuhvaćeno sistematskim pregledom	4788	78,02	2636	76,6
Loše telesno držanje	909	19	316	12
Loša telesna razvijenost	448	9,4	228	8,6
Loša telesna uhranjenost	513	10,7	274	10,4
Naznačena deformacija kičme (lordoza,skolioza..	211	4,4	138	5,2
Deformacije grudnog koša	8	0,16	4	0,15
Smetnje vida i motiliteta	/		/	
Oštećenje sluha	/		/	
Srčane mane	/		/	
Nedovoljna psihička razvijenost	/		/	
Govorne mane	/		/	
Deformacije stopala	/		/	

Analiza dobijenih rezultata nakon sprovedenih sistematskih pregleda pokazuje da su loše telesno držanje, loša telesna uhranjenost i razvijenost, kao i naznačene deformacije kičme najčešće otkriveni problemi u populaciji učenika osnovnih i srednjih škola.

4.2.3 Morbiditet odraslog stanovništva

Analiza odabranih pokazatelja u oblasti zdravstvene zaštite odraslog stanovništva na teritoriji Raškog okruga ZJZ Kraljevo sačinjena je na osnovu podataka dobijenih iz službi opšte medicine i medicine rada, gde rade “izabrani lekari“ za odraslo stanovništvo iz tri doma zdravlja sa ove teritorije.

U 2022.godini pravo na zdravstvenu zaštitu u ovoj oblasti ostvarivalo je 13116 odraslih stanovnika, a registrovano je ukupno 211 522 slučajeva oboljenja i stanja sa stopom 1613,24/1000 stanovnika.

Vodeće grupe bolesti po MKB-10 registrovane u okviru ovih službi bile su:

1. **Šifre za posebne namene (HHII grupa) U04 U11 Kovid-19 sa 26,59% učešća**
2. **Bolesti sistema za disanje (X grupa) sa 13,53% učešća**
3. **Bolesti sistema krvotoka (IX grupa) sa 9,30% učešća**
4. **Bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva (XIII grupa) sa 8,25%**
5. **Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (XVIII grupa) sa 8,00% učešća**
6. **Bolesti mokraćno-polnog sistema (XIV grupa) sa 6,48%**
7. **Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora (XIX grupa) sa 4,89%**
8. **Bolesti sistema za varenje (XI grupa) sa 3,93 %**
9. **Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem,ishrane i metabolizma (IV grupa) sa 3,47%**
10. **Bolesti kože i potkožnog tkiva (XII grupa) sa 3,29%**

11. Sve ostale grupe bolesti sa 12,27% učešća

Dalja analiza pokazala je da su u 10 najčešćih dijagnoza na prvom mestu infekcije izazvane virusom SARS-KoV -2 bez i sa potvrđenom dijagnozom KOVID-19, zatim akutno zapaljenje ždrela i krajnika na drugom, povišeni krvni pritisak nepoznatog porekla na trećem, nedefinisana stanja na četvrtom, a bolesti leđa na petom mestu po učestalosti razloga javljanja odrasle populacije izabranom lekaru, tabela 6 i grafikon u nastavku.

Tabela 6 DESET NAJČEŠĆIH OBOLJENJA U OBLASTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ODRASLOG STANOVNIŠTVA U 2022. GODINI

R.br.	D I J A G N O Z A	Broj	% učešća
1	**Hitna upotreba U07 (KOVID19 - U07.1U07.2)**	**53193**	**25,15**
2	**Akutno zapaljenje ždrela i krajnika**	**14311**	**6,77**
3	**Povišeni krvni pritisak nepoznatog uzroka**	**11265**	**5,33**
4	**Drugi simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi**	**11103**	**5,25**
5	**Druga oboljenja leđa**	**9035**	**4,27**
6	Zapaljenje mokraćne bešike	7478	3,54
7	Druge specifične, nespecifične i višestruke povrede	6534	3,09
8	Akutne infekcije gornjeg dela sistema za disanje	5805	2,74
9	Šećerna bolest	4232	2,00
10	Druge bolesti kože i potkožnog tkiva	4033	1,91
11	Sva ostala oboljenja	84533	39,96

4.2.4 Morbiditet žena

Zdravlje žena uključuje emocionalnu, socijalnu i fizičku dobrobit i određeno je isto toliko socijalnim političkim i ekonomskim kontekstom u kome žena živi kao i biološkim svojstvima.

Od oko 72785 žena starijih od 15 godina svega 47,2% se nalazi u generativnom dobu (15-49), dok je kod ostalih nastupila menopauza.

I po završetku generativnog perioda žene neophodana je periodična provera stanja reproduktivnog sistema budući da neka njegova oboljenja ispoljavaju veliki uticaj na kvalitet života i umiranje u svim životnim dobima žene.

U 2022. godini registrovano je ukupno 5389 oboljenja sa stopom od 74,04/1000, što znači da je svaka trinaesta žena imala dijagnozu ginekološke bolesti, ili se javljala zbog trudnoće, rađanja i babinja.

Analiza strukture utvrđenih oboljenja i stanja u oblasti zdravstvene zaštite žena u dugogodišnjem vremenskom periodu pokazuje konstantno prisustvo pet najčešćih grupa oboljenja sa minimalnim razlikama u procentualnom učešću istih koje za 2022.godinu izgleda ovako:

1. **Bolesti mokraćno-polnog sistema (XIV grupa) 78,94%**
2. **Trudnoća, rađanje i babinje (XV grupa) 10,02%**
3. **Tumori (II grupa) 7,29%**
4. **Simtomi,znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (XVIII grupa) 1,13%**
5. **Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma (IV grupa) 0,72%**
6. **Sve ostale grupe oboljenja imaju učešće od 1,9%.**

Najčešći razlozi zbog kojih su žene ovog područja posećivale svoje izabrane ginekologe dati su u tabeli 7 i grafikonu .

Tabela 7 DESET NAJČEŠĆIH OBOLJENJA U OBLASTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ŽENA U 2022. GODINI

R.br.	D I J A G N O Z A	Broj	% učešća
1	**Poremećaji menstruacije**	**826**	**15,33**
2	**Druga zapaljenja ženskih karličnih organa**	**810**	**15,03**
3	**Zapaljenje grlića materice**	**746**	**13,84**
4	**Bolesti menopauze -klimakterijuma**	**652**	**12,10**
5	**Druge komplikacije trudnoće i porođaja**	**459**	**8,52**
6	Druga oboljenja polnomokraćnog puta	304	5,64
7	Zapaljenje jajovoda i jajnika	211	3,92
8	Zapaljenje mokraćne bešike	210	3,90
9	Neplodnost žene	200	3,71
10	Tumor glatkog mišića materice	185	3,43
11	Sva ostala oboljenja	786	14,59

Broj porođaja i prekida trudnoće u posmatranom desetogodišnjem periodu pokazuje opadajući trend koji kod porođaja iznosi u proseku 26,13, a kod pobačaja 56,75 manje godišnje.

Podatke o prekidima trudnoće moramo uzeti uslovno, uzimajući u obzir ne mali broj ovih intervencija koje se obave u privatnim zdravstvenim ustanovama koje se bave zdravstvenom zaštitom žena, a za koje nažalost i dalje ne posedujemo precizne podatke jer se ne prijavljuju.

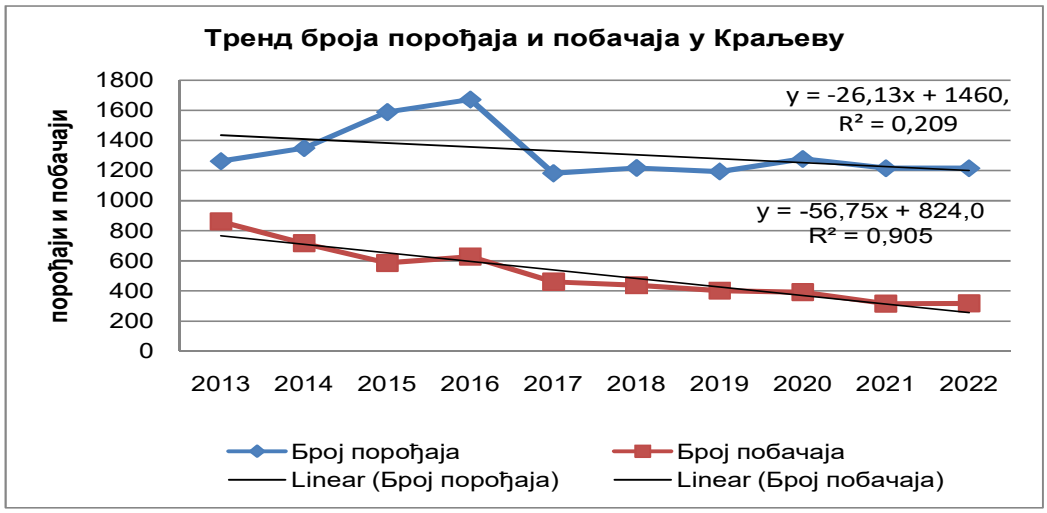

Zdravstveno stanje zuba i oralno zdravlje

Oralno zdravlje pratimo i ocenjujemo iz izveštaja o morbiditetu stomatoloških službi domava zdravlja. Registrovano je ukupno 15193 oboljenja i stanja sa stopom od 93,60 /1000 stanovnika što je malo više u odnosu na prethodnu i 2020.godinu godinu, kada smo imali znatan pad zbog nepovoljne epidemiološke situacije sa Kovidom 19. Analize izveštaja službi stomatološke zdravstvene zaštite najčešće registrovane dijagnoze bile: kvar zuba 60,57%, zatim

druge bolesti zuba i potpornih struktura (grupa dijagnoza) 38,31%, i druge bolesti usne duplje, pljuvačnih žlezda i vilica (grupa dijagnoza) 1,12%, tabela 8.

Tabela 8 OBOLJENJA I STANJA U OBLASTI STOMATOLOŠKE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE U 2022. GODINI

Red. broj	Šifra	OBOLJENJA - STANJE	Raški Okrug (ZJZ Kraljevo)		
			Broj	Indeks strkt.	Stopa na 1000 st.
180	K02	Kvar zuba	9202	60,57	56,69
181	K00-K01, K03-K04	Druge bolesti zuba i potpornih struktura	5821	38,31	35,86
182	K09-K14	Druge bolesti usne duplje, pljuvačnih žlezda i vilica	170	1,12	1,05
UKUPNO			**15193**	**100,00**	**93,60**

4.3. Bolnički morbiditet

Stacionarnu zdravstvenu zaštitu na teritoriji Raškog okruga (ZJZ Kraljevo) stanovništvu obezbeđuje jedna opšta bolnica „Studenica“Kraljevo, jedan stacionar pri domu zdravlja Raška i tri specijalne bolnice: Specijalna bolnica za lečenje i rehabilitaciju „Merkur“Vrnjačka Banja, Specijalna bolnica za interne bolesti Vrnjačka Banja i Specijalna bolnica za rehabilitaciju „Agens“ Mataruška banja.

U 2022.godini za bolničku zdravstvenu zaštitu stanovništvu bilo je na raspolaganju ukupno 1139 postelja što iznosi 6,96 postelja na 1000 stanovnika.Od toga za kratkotrajnu hospitalizaciju je bilo obezbeđeno 629 postelja što je 3,84 akutnih postelja na 1000 stanovnika, a ostalih 510 hroničnih postelja bilo je za lečenje i rehabilitaciju u specijalnim bolnicama (3,11 postelja na 1000 stanovnika).

Bolnički morbiditet je analiziran iz izveštaja o hospitalizaciji OB „Studenica“ Kraljevo bez dnevnih bolnica.

U 2022.godini stacionarno je lečeno ukupno 14251 lica koji su ostvarili ukupno 94330 b.o. dana i prosečnom dužinom lečenja 6,6 dana.Umrlo je 638 lica koji su bolnički lečeni. Letalitet je iznosio 4,48% što je manje u odnosu na prethodnu Kovid godinu kada je bio 6,71%.

U poređenju sa prethodnom godinom broj lečenih je manji za oko 5%, kao i broj ostvarenih b.o.dana za 7,4 %, dok je broj umrlih lica manji za 36,5%. Dovodimo ga u vezu sa boljom epidemiološkom situacijom u vezi sa KOVID 19.

Preko dve petina bolnički lečenih stanovnika su stara lica (65+). Nešto manje od petine hospitalizovanih je u starosnom intervalu od 50 do 64 godine života, dok u jednoj četvrtini učestvuju odrasla lica između 35 i 49 godina i odrasla lica mlađa od 35 godina života. Oko 11.8% hospitalizacija bilo je namenjeno lečenju dece i omladine (grafički prikaz).

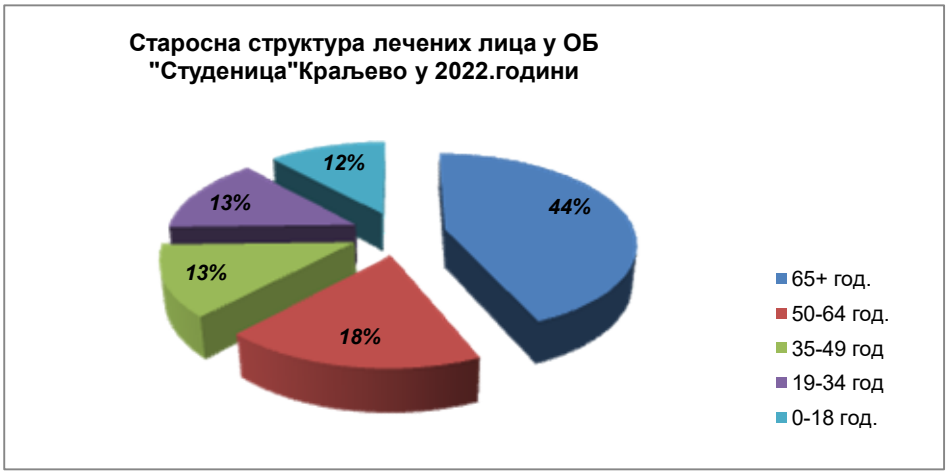

Daljom analizom izdvojili smo šest najčešćih grupa bolesti lečenih u bolnici bez dnevnih bolnica, koje čine 64,2% u ukupnoj strukturi bolničkog lečenja (tabela 9, grafikon).

Tabela 9. VODEĆE GRUPE BOLESTI LEČENIH LICA U OB KRALJEVO U 2022.GODINI

OKRUG	*OPŠTA BOLNICA*	*GRUPA BOLESTI PO MKB-10*	*BROJ LEČENIH*	*% OD UKUPNOG BROJA LEČENIH*
RAŠKI ZJZ KRALJEVO	KRALJEVO	1. X Bolesti sistema krvotoka	1772	12.4
		2. II Tumori	1705	12.0
		3. IX Bolesti sistema za varenje	1649	11.6
		4. XV Trudnoća, rađanje i babinje	1635	11.5
		5.Povrede i trovanja	1260	8.8
		6. XI Bolesti sistema za disanje	1134	8.0
		Sve ostale grupe	5096	35.8
		UKUPNO	**14251**	**100,0**

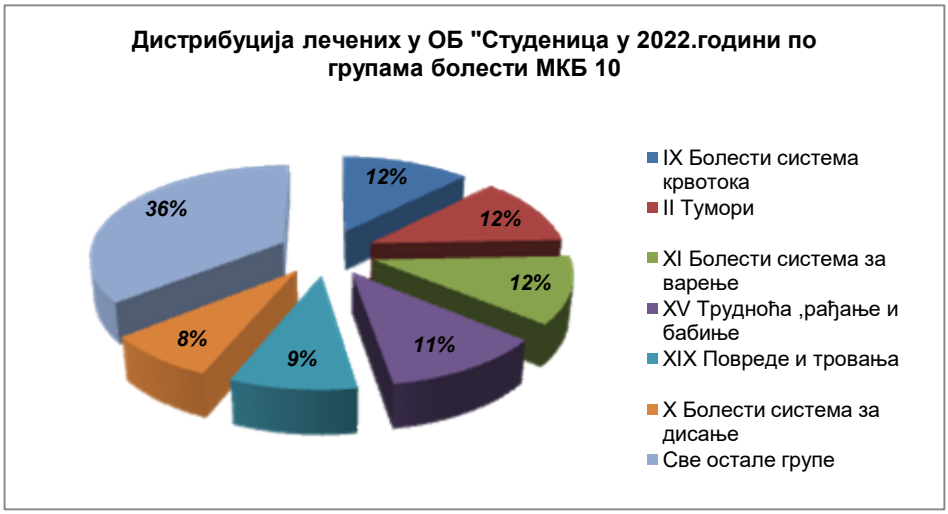

Најчешће дијагнозе у болничком морбидитету код лица лечених стационарно дате су у табели 10 и графички.

Tabela 10. VODEĆE DIJAGNOZE BOLESTI LEČENIH U OB U KRALJEVU U 2022.GODINI

Rang	*OPŠTA BOLNICA KRALJEVO RAŠKI OKRUG ZJZ KRALJEVO*			
	Dijagnoze lečenih lica	*Dijagnoze MKB-10*	*Broj*	*% od ukupnog broja lečenih*
1	Spontani porođaj glavom	O80.0	822	5.8
2	Početna starачka katarakta	H25.0	621	4,4
3	Zapaljenje pluća, neoznačeno	J18.9	344	2,4
4	Infarkt mozga zbog tromboze arterija mozga	I63.3	212	1,5
5	Kamen u žučnoj kesi i akutno zapaljenje žučne kese	K80.2	203	1,4
6	Proliv i želudačno-crevno zapaljenje, verovatno zaraznog porekla	A09.9	161	1.1
7	Akutan infarkt srca ispod usrčnice	I21.4	159	1.1
8	Porođaj carskim rezom po izboru	O82.0	157	1,1
9	Mijelom višestruke lokalizacije	C90.0	152	1,1
10	Treperenje i lepršanje pretkomora	I48	143	1.0
	Sve ostale dijagnoze		11277	79.1

Analizom hospitalizacije prema polu uočavamo da su žene lečene bolnički češće od muškaraca. Početna staračka katarakta je najučestalija dijagnoza kod oba pola, ako se izuzme spontani porođaj i porođaj carskim rezom kod žena.

U 10 najučestalijih dijagnoza zajedničke dijagnoze kod muškaraca i kod žena osim katarakte i zapaljenja pluća su i infarkt mozga zbog tromboze arterija mozga, kamen u žučnoj kesi i proliv i želudačno -crevno zapaljenje, verovatno zaraznog porekla.

Različite najučestalije dijagnoze kod muškaraca su bile: duševni poremećaji i poremećaji ponašanja uzrokovani upotrebom alkohola, akutni infarkt miokarda, preponska jednostrana kila, povećanje kestenjače i zloćudni tumor kestenjače.

Kod žena su to:spontani porođaj, porođaj carskim rezom, prelom vrata butnjače, mijelom višestruke lokalizacije i dobroćudni tumor jajnika.

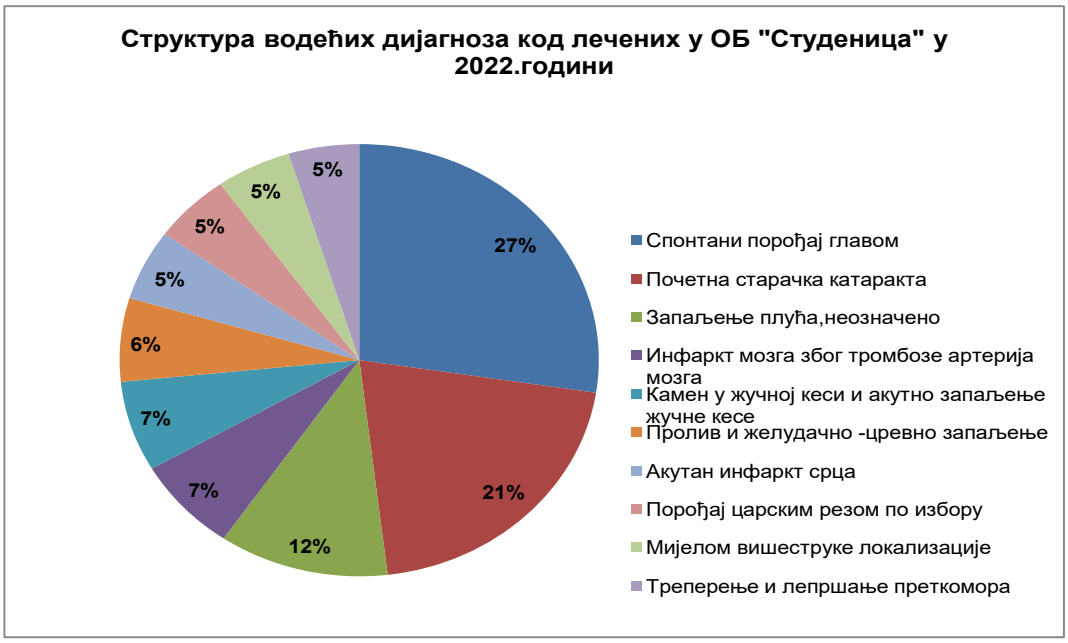

Najveću prosečnu dužinu lečenja imali su lečeni od duševnih poremećaja i poremećaja ponašanja (13,2 dana). Na drugom mestu su lečeni od bolesti mišićno-koštanog sistema i vezivnog tkiva (11,1 dana), a zatim bolesti kože i potkožnog tkiva 8,8 dana.

Letalitet u Opštoj bolnici Kraljevo

Letalitet je pokazatelj koji meri smrtnost (na 100 osoba) od grupe ili pojedinačnog oboljenja zbog koje su hospitalizovani.

U OB u Kraljevu u 2022.godini kod 638 lica, opdnosno 4,48% lečenih bolest se završila smrtnim ishodom, što je manje u odnosu na procenat umrlih u prethodnoj godini kada je bio 6,71,%.

U tabeli 11 prikazane su grupe bolesti po MKB 10 koje su najčešći uzrok umiranja.

Tabela 11 STRUKTURA NAJČEŠĆIH UZROKA UMIRANJA U OB U KRALJEVU U 2022.GODINI

OKRUG	*OPŠTA BOLNICA*	*GRUPA BOLESTI PO MKB-10*	*BROJ UMRLIH*
RAŠKI ZJZ KRALJEVO	KRALJEVO	1.IX Bolesti sistema krvotoka	224
		2.XXII Privremeno dodeljivanje novih bolesti nove etiologije Kovid 19	116
		3.II Tumori	80
		4. XI Bolesti sistema za varenje	59
		5. X Bolesti sistema za disanje	53
		Sve ostale grupe	106
		UKUPNO	**638**

Dalja analiza pokazala je pet vodećih dijagnoza u 2022.godini koje su bile uzrok smrti lečenih lica u OB u Kraljevu: 1.Kovid 19 sa indentifikovanim virusom 2.Zastoj srca, neoznačen, 3. Pad na istom nivou zbog okliznuća saplitanja i posrtanja, 4, Infarkt mozga zbog tromboze mozga 5.Oboljenja srčanog mišića, neoznačeno (grafikon).

Apsentizam

Apsentizam, odnosno privremena odsutnost sa posla zbog bolesti, povrede ili nege člana porodice i invalidnost odnosno svako ograničenje ili nemogućnost funkcionisanja zbog nedostatka na način koji se smatra normalnim za ljudsko biće važni su pokazatelji zdravstvenog stanja stanovništva.

Informacije o zdravstvenim potrebama radno aktivnog stanovništva su nam takođe značajni za planiranje mera specifične prevencije, kao i mera blagovremenog lečenja i reahabilitacije ove ciljne grupe stanovništva.

Prema podacima iz Izveštaja o privremenoj nesposobnosti i sprečenosti za rad u toku 2022.godine registrovano je ukupno 37338 slučaja sa 548881 dana odsustvovanja sa posla zbog bolesti ili povrede ili nege obolelog člana, bez dana odsustvovanja od posla zbog trudnoće i porođaja (tabela 12).

Tabela 12 INDIKATORI APSENTIZMA NA PODRUČJU RAŠKOG OKRUGA ZJZ KRALJEVO ZA 2022. GODINU

Teritorija	Broj zaposlenih	Broj slučajeva bolesti	Broj dana bolovanja	Prosečno trajanje bolovanja po jednom slučaju	Prosečan broj izgubljenih radnih dana po zaposlenom	Ukupan broj dnevno odsutnih radnika	Prevalenca	Incidenca
Vrnjačka Banja	8132	4744	72082	15.19	8.86	230.29	2.83	58.34
Kraljevo	37608	29140	419121	14.38	11.14	1339.04	3.56	77.48
Raška	6904	3454	57678	16.70	8.35	184.27	2.67	50.03
Okrug ZJZ Kraljevo	**52644**	**37338**	**548881**	**14.70**	**10.43**	**1753.61**	**3.33**	**70.93**

Prosečna prevalenca na Raškom okrugu ZJZ Kraljevo je imala je srednju ili umereno povišenu stopu 3.33 % (od 3,0-4,5%).

Interval visine prevalence kretao se od 2,88% u Raški do 3,56% u Kraljevu.

Prosečan broj izgubljenih radnih dana po zaposlenom je bio 10,43 i kretao se u intervalu od 8,35 u Raški do 11,14 dana u Kraljevu.

Ukupan broj dnevno odsutnih radnika je bio 1754 sa intervalom od 184 u Raški do 139 u Kraljevu.

MORTALITET

Prema Svetskoj zdravstvenoj organizaciji (u daljem tekstu SZO), statistika o uzrocima smrti je u mnogim zemljama izvor najpouzdanijih zdravstvenih podataka i nezaobilazan faktor u mnogobrojnim indeksima za ocenu zdravstvenog stanja i zdravstvenog sistema.

Mortalitetnim pokazateljima i indeksima odnosa novootkrivenih i umrlih se služimo i u evaluaciji postignuća strateški zadanih zdravstvenih ciljeva u nacionalnoj politici i Strategiji SZO za Evropski Region „21 cilj za 21.vek“ koja je pretočena u dokument Nacionalni milenijumski ciljevi razvoja u Republici Srbiji.

Zdravstvena služba pristupa analizi mortaliteta prvenstveno s gledišta etiologije, odnosno osnovnog uzroka smrti (početna lezija, otkaz funkcije, bolesti zavisnosti, nasilne smrti) kako bi određenim preventivnim merama sprečila oboljevanja i odgodila umiranje, odnosno kako bi terapijskim i rehabilitacionim tretmanima na vreme zaustavila patofiziološki proces.

Analizirani indikatori su najstariji u procesu razvoja indikatora, nisu idealni i imaju simptomatski karakter.

U ovoj godini, nastavljeno je višedecenijsko opterećenje mortaliteta od hroničnih nezaraznih bolesti, sa dve najzastupljenije grupe koju čine kardiovaskularne bolesti i tumori koje je prekinuto je pojavom nove zarazne bolesti KOVIDA19 u prethodnoj godini.

U 2022.godini, prema mestu prebivališta i prema mestu smrti na području Raškog okruga (ZJZ Kraljevo), umrlo je 2394 lica, 1194 muškaraca i 1200 žena, te je opšta sirova stopa mortaliteta bila 15,22‰, za muškarce 15,42‰ i za žene 15,03‰.

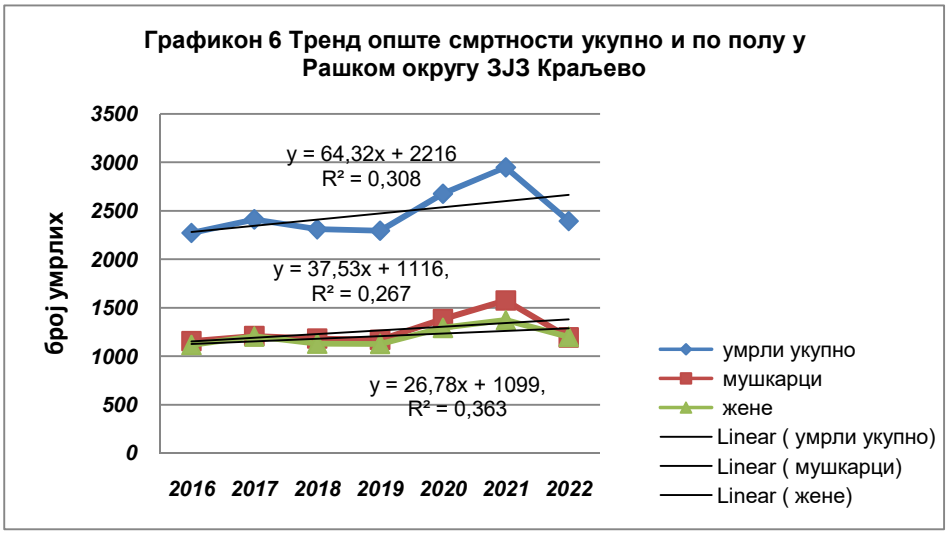

Grafikon 6 pokazuje da empirijski nalaz sirove opšte stope mortaliteta u razdoblju (2016-2022) ima trend rasta prosečno za 64 lica godišnje, za muškarce 38 lica, a za žene 27 lica.

Zbog postojanja značajne razlike i u veličini stopa mortaliteta i u strukturi uzročnika smrti kod muškaraca i žena, analizirali smo grupe bolesti i pojedinačne dijagnoze u odnosu na pol. (tabela 14)

Tabela 14. BROJ UKUPNO UMRLIH PREMA GRUPAMA BOLESTI I PO POLU U 2022.

R.b.	Grupe bolesti	Muškarci	Rang	Žene	Rang	Ukupno	Umrli ukupno	% učešća
1	**Bolesti sistema krvotoka**	599	**1**	727	**1**	**1326**	2394	**55,4**
2	**Tumori**	241	**2**	196	**2**	**437**	2394	**18,3**
3	**Nove bolesti Kovid 19**	81	**3**	62	**3**	**143**	2394	**6**
4	**Bolesti sistema za disanje**	63	**4**	47	**4**	**110**	2394	**4,6**
5	**Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora**	53	**5**	38	**5**	**91**	2394	**3,8**
6	Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	44	6	27	8	71	2394	3

7	Bolesti sistema za varenje	37	7	32	6	69	2394	2,9
8	Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma	21	9	28	7	49	2394	2
9	Bolesti mokraćno polnog sistema	24	8	14	10	38	2394	1,6
10	Bolesti nervnog sistema	14	10	22	9	36	2394	1,5
11	Duševni poremećaji i poremećaji ponašanja	8		2		10	2394	0,42
12	Zarazne bolesti	5		2		7	2394	0,30
13	Urođene anomalije i stanja u porođajnom periodu	2		1		3	2394	0,13
14	Bolesti kože i potkožnog tkiva	2		0		2	2394	0,08
15	Bolesti krvi i krvotvornih organa i poremeđaji imuniteta			1		1	2394	0,04
16	Bolesti mišićno-koštanog sistema	0		1		1	2394	0,04
	U K U P N O	**1194**		**1200**		**2394**	**2394**	**100,00**

1. **Bolesti sistema krvotoka (KVB) IX grupa** po MKB10 su odgovorne za više od polovinu svih smrtnih slučajeva (55,4%), kod muškaraca za 50,2%, a kod žena za 60,6%.
   Od 2394 lica 1326 je umrlo od ovih bolesti sa stopom od 843,1 na 100000 stanovnika.
2. **Tumori II grupa** su kao uzrok umiranja zastupljeni sa 18,3% u strukturi opšteg mortaliteta kod muškaraca sa 20,2%, a kod žena sa 16,3% učešća sa ukupno 437 umrlih lica što predstavlja stopu od 277,9 na 100 000 stanovnika.
3. **Kovid 19 nova zarazna bolest XXII grupa** je odgovorna za približno 6% uzroka smrti, kod muškaraca sa 6,8%, a kod žena sa 5,2% učešća sa ukupno 143 umrlih lica i stopom od 90,9 na 100 000 stanovnika.
4. **Bolesti sistema za disanje X grupa** zastupljena je sa jednocifrenim udelom u strukturi smrtnosti koji iznosi 4,6% i stopom od 69,9/100000 stanovnika.
5. **Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora XIX grupa** zastupljeni su sa 3,8% učešća i stopom od 57,9/100000 stanovnika (prikazano i grafički).

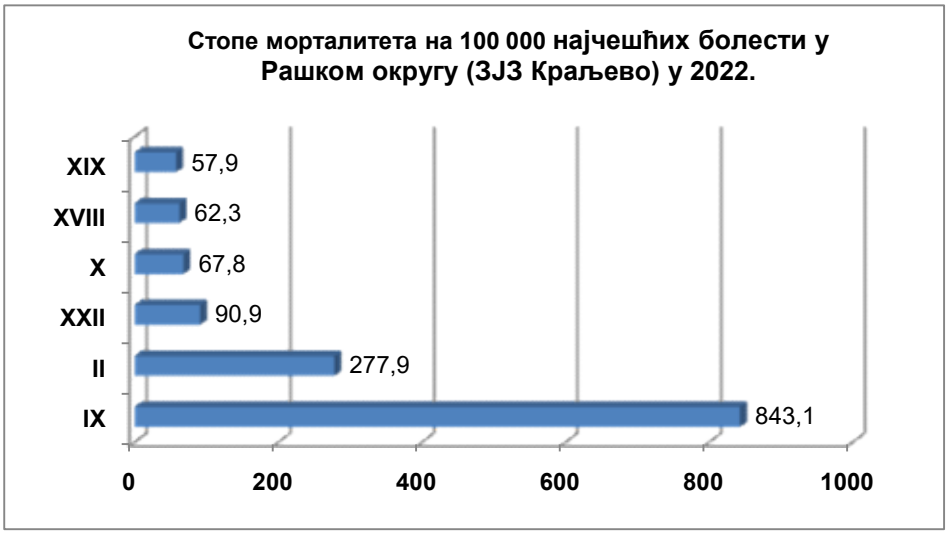

Dalja analiza pojedinačnih uzroka smrti pokazala je sledeću strukturu 10 najčešćih tabela 15.

Tabela 15 Deset najčešćih uzroka smrti u 2022.godini

Red.br.	Šifra	Dijagnoza bolesti	Broj	% učešća
1.	I42-I43	Kardiomiopatija	453	18.92
2.	I20-I25	Ishemijske bolesti srca	412	17.21
3.	I60-I69	Bolesti krvnih sudova mozga	325	13.58
4.	U00-U49	Posledice Kovida 19	143	5.97
5.	C33-C34	Zloćudni tumor pluća	101	4.22
6.	J40-J47	Hronične bolesti donjih disajnih puteva	75	3.13
7.	I10-I14	Bolesti uzrokovane povišenim krvnim pritiskom	73	3.05
8.	R00-R94 R 96-R99	Simtomi, znaci i patološki klinički i lab.nalazi	71	2.97
9.	C17,C23,C24,C26-C32,C44-49,C51,C52,C57,C60	Drugi maligni tumori	51	2.13
10.	C18-C21	Zloćudni tumor debelog creva	48	2.01
11.		Svi ostali uzroci smrti	642	26.82

Daljom analizom smrtnosti izdvojili smo pet najčešćih pojedinačnih uzroka umiranja:
1.Kardiomiopatija, 2.Ishemijske bolesti srca 3.Bolesti krvnih sudova mozga, 4. Kovid19 i 5.Zloćudni tumor pluća.Zajedno, oni čine više od polovine umrlih, 1434 lica ili 59,9 % svih uzroka smrti, sledi grafikon .

Analiza prema polu pokazala je da je kardiomiopatija je po učestalosti osnovnog uzroka smrti na prvom mestu na ukupnoj populaciji i kod žena, a kod muškaraca su ishemijske bolesti srca. Na drugom mestu je obrnuto kardiomiopatija kod muškaraca, a ishemijske bolesti kod žena.Bolesti krvnih sudova mozga su na trećem mestu na ukupnom nivou i pojedinačno kod muškaraca i žena.Kovid 19 je na četvrtom mestu ukupno i kod muškaraca i žena pojedinačno.Zloćudni tumor pluća je na petom mestu na ukupnom nivou i kod muškaraca, a kod žena je to zloćudni tumor dojke.

Dalje smo analizirali distribuciju tumora u mortalitetu u ukupnoj populaciji i prema polu,u odnosu na najčešće lokalizacije i rezultate dali grafičkim prikazom.

U ukupnoj populaciji zloćudni tumor pluća je na prvom mestu po broju umrlih, dok su na ostala četiri mesta tumori organa koji se nalaze u abdomenu sledećim redosledom: 2.debelo crevo, 3.želudac, 4.pankreas i 5.jetra.

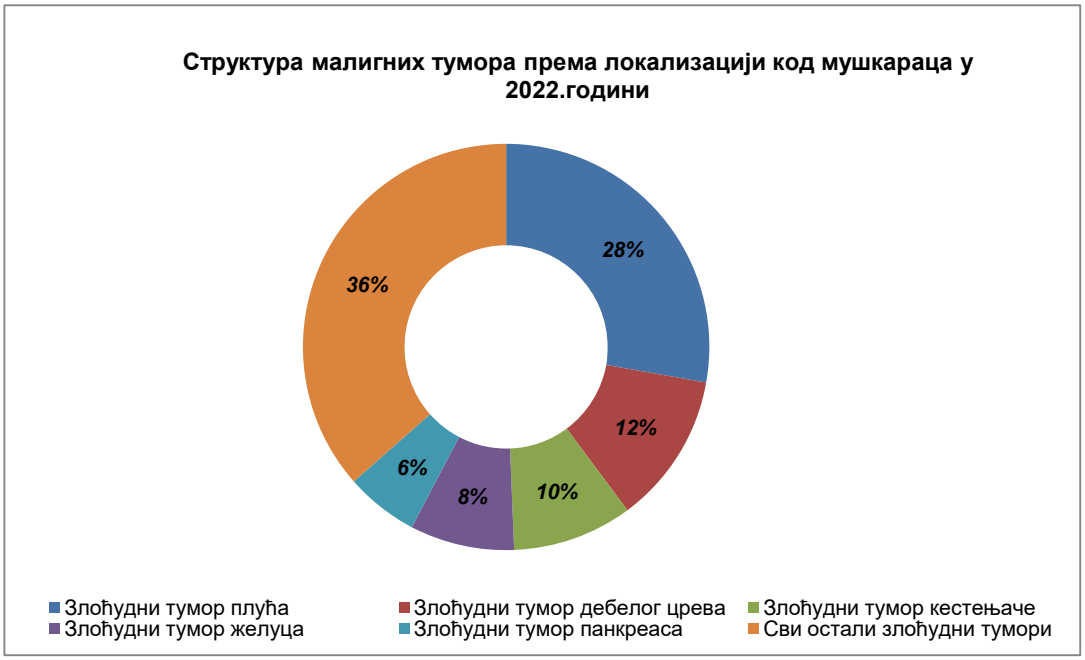

U prvih pet najčešćih lokalizacija kod oba pola pojavljuju se rodno specifični tumori kao uzroci umiranja, a to su kod muškaraca zloćudni tumor prostate na trećem mestu, a kod žena zloćudni tumor dojke na prvom mestu i materice na četvrtom mestu po učestalosti.

Mortalitet u uzrastu 15-64 godine

Težište analize mortaliteta je na prevremeni mortalitet u uzrastu od 15-64 godine starosti. U ovoj kohorti je umrlo 335 lica i stopa je iznosila 340,4 na 100000 stanovnika ovog uzrasta.

U ovoj starosnoj grupi na prvom mestu kao razlog umiranja su tumori, na drugom mestu su KVB, a na trećem mestu su nasilne smrti.Nedijagnostikovani uzroci smrti su na visokom četvrtom mestu, a petom mestu respiratorne i Kovid 19 zajedno, sledi grafikon.

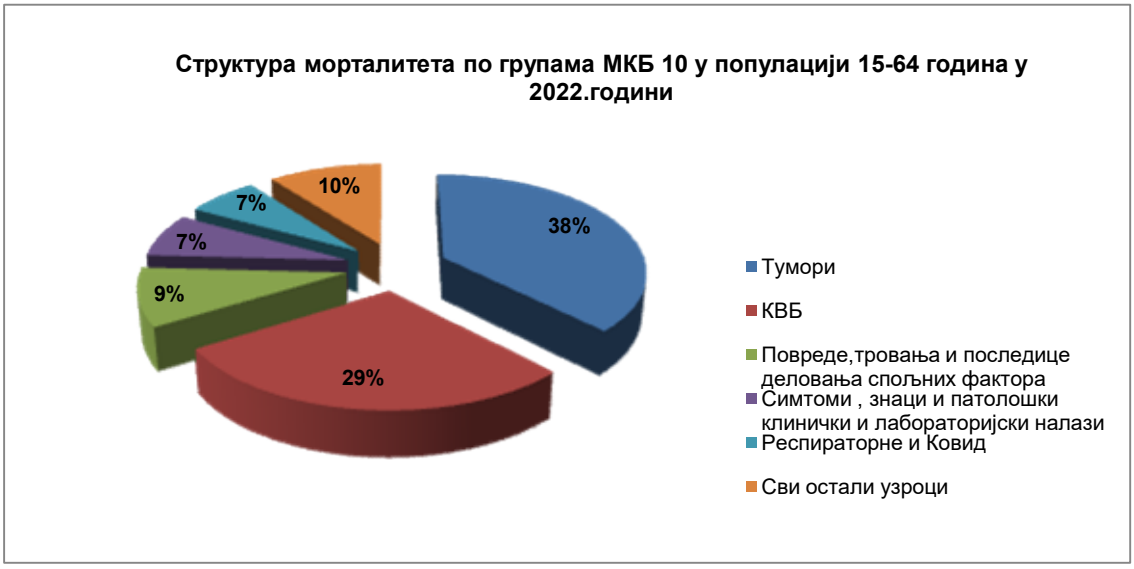

Distribucija prema polu je 64,5% muškaraca (216 lica) i 35,5% žena (119 lica). Ovim se nastavlja poluvekovni trend dvostruko većeg umiranja muškaraca u odnosu na žene u ovom dobu.

Postoje i razlike u rangu prema grupama bolesti jer kod muškaraca su na prvom mestu bolesti krvotoka pa tumori, a kod žena tumori na prvom, a KVB na drugom mestu kao uzrok umiranja.

Grafikon 7 pokazuje da empirijski nalaz ovog specifičnog mortaliteta prema uzrastu u periodu od 2016. do 2022.godine ima blagi rast prosečno za 2 lica godišnje. Analizom prema polu postaje vidljivo da postoji mali porast mortaliteta kod muškaraca prosečno za 1,3 lica i minimalan kod žena prosečno za 0,4 lica godišnje.

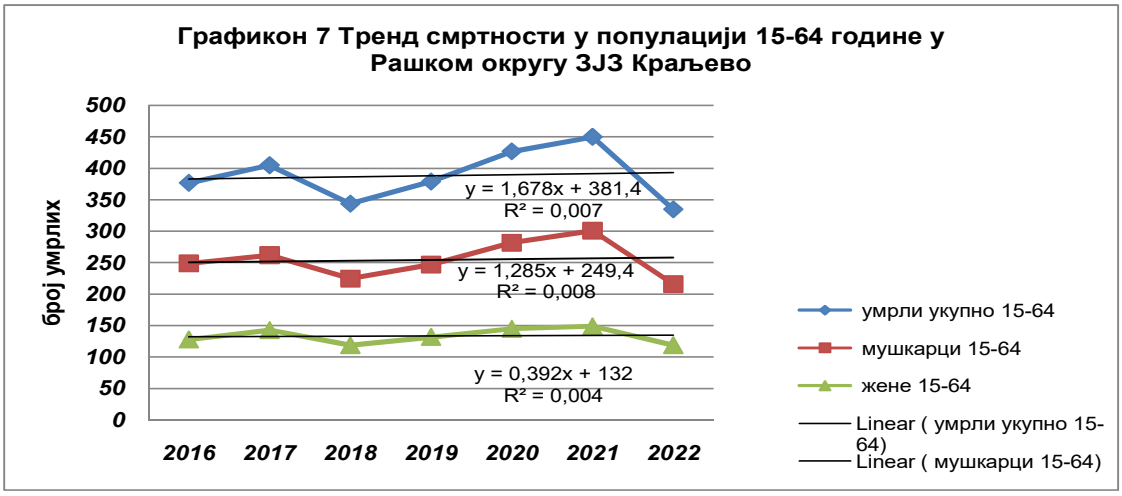

U tabeli 16 prikazani su najčešći uzroci smrti (pojedinačni i podgrupa) prema polu i prema rangu učestalosti.

Tabela 16 NAJČEŠĆI POJEDINAČNI UZROCI SMRTI PO POLU 15-64 GODINE

Red br	Bolesti	ukupno	muškarci	rang	žene	rang
1	**Ishemijske bolesti srca**	**50**	**37**	**1**	**13**	**2**
2	**Zloćudni tumor pluća**	**38**	**23**	**2**	**15**	**1**
3	**Kardiomiopatija**	**19**	**17**	**3**	**2**	9
4	**Hipertenzija**	**13**	**11**	**4**	2	9/10
5	**Zloćudni tumor dojke**	**12**	**0**		**12**	**3**
6	Samoubistva	11	**8**	**5**	3	6
7	Zloćudni tumor debelog creva	11	7	7	4	**5**
8	Bolesti krvnih sudova mozga	11	6	8	5	**4**
9	Kovid	11	**8**	**5/6**	3	6/7
10	HOBP	7	4	9	3	6/8
11	Sve ostale	152	95		57	
	UKUPNO	**335**	**216**		**119**	

Najčešći pojedinačni uzrok smrti u ovom uzrastu je ishemijska bolest srca, na drugom mestu je zloćudni tumor pluća, a na trećem mestu je kardiomiopatija. Slede na ukupnom nivou hipertenzija na četvrtom, a na petom mestu je zloćudni tumor dojke koji je rodno specifičan. Isti broj umrlih ovoj grupi su posledica samoubistva, zloćudnih tumora debelog creva, bolesti krvnih sudova mozga i Kovida.

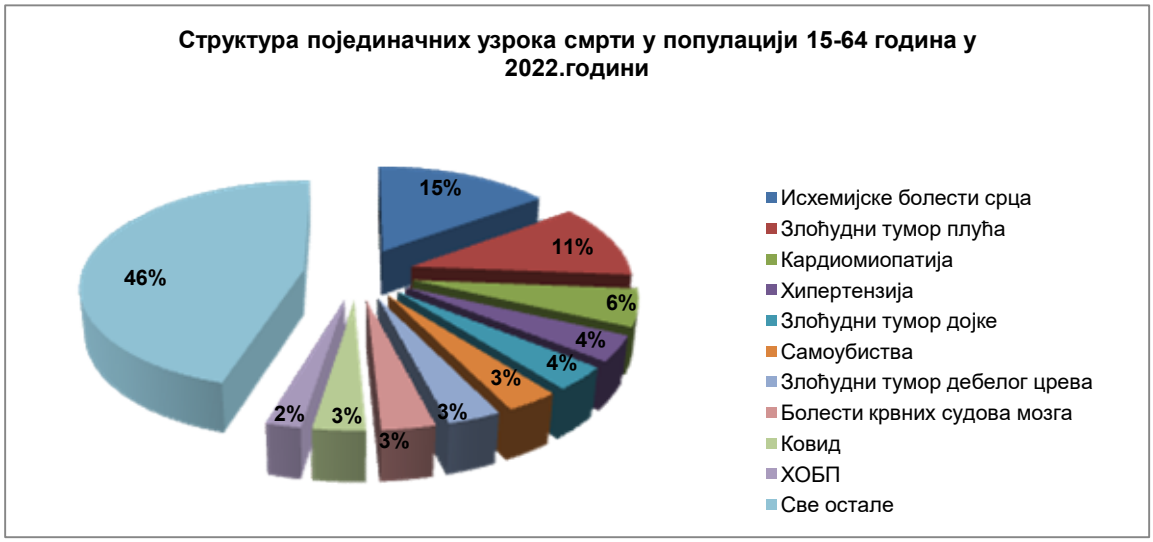

Mortalitet dece i majki

Smrtnost odojčadi u 2022.godini je bila 2,63‰ i viša je u odnosu na prošlu godinu, a niža od ovogodišnje stope na nivou republike gde je iznosila 4,0 na 1000 živorođenih.
Maternalni mortalitet odnosi se na umiranje žena u fertilnom periodu od komplikacija trudnoće, porođaja i puerperijuma na 100000 živorođene dece.
U 2022. godini nije postojao maternalni mortalitet.
Na Raškom okrugu (ZJZ Kraljevo) pojava maternalnog mortaliteta se smatra retkim događajem[5].

III Korišćenje zdravstvene zaštite

Korišćenje primarne zdravstvene zaštite

Vanbolničku zdravstvenu zaštitu stanovnici Raškog okruga ZJZ Kraljevo su ostvarili u tri doma zdravlja, Apoteci Kraljevo i Zavodu za javno zdravlje Kraljevo.

Tabela 17 PREVENTIVNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA U DOMOVIMA ZDRAVLJA U 2022.

Vrsta pregleda	DZ Vrnjačka Banja	DZ Kraljevo	DZ Raška	Raški okrug ZJZ Kraljevo
Preventivni pregled novorođenčadi i odojčadi u prvoj godine života (predškolsko,teren i razvojno)	1745	5177	1464	8386
Preventivni pregled dece od jedne godine do polaska u školu	871	3568	1268	5707
Kontrolni pregled dece u 3. i 5. godini (i RS)*	400	240	205	845

[5] eПоС Национална медицинска платформа за потврду о смрти

Preventivni pregled školske dece i omladine	1508	4948	229	6685
Kontrolni pregled školske dece i omladine	340	488	180	1008
Sprovođenje imunizacije,odnosno vakcinacije kod dece i odraslih	5295	15680	4071	25046
Preventivni pregled pre upućivanja u ustanovu za kolektivni boravak dece, školske dece i omladine (predškolsko i školsko)	1445	5052	838	7335
Preventivni ginekološki pregled	1121	1457	529	3107
Skrining/ rano otkrivanje raka grlića materice	470	3199	821	4490
Preventivni pregled u vezi sa planiranjem porodice	21	1948	273	2242
Preventivni pregled trudnice	255	1636	235	2126
Kontrolni pregled trudnice	1333	5947	947	8227
Preventivni pregled porodilje	52	520	235	807
Preventivni pregledi odraslih (odrasli i PC)**	859	4933	78	5870
Skrining/ rano otkrivanje depresije (odrasli i PC)**	674	1065	7	1746
Skrining/ rano otkrivanje dijebetesa tipa 2 (odrasli i PC)**	588	939	8	1535
Skrining/ rano otkrivanje kardiovaskularnog rizika (odrasli i PC)**	383	532	25	940
Skrining/ rano otkrivanje raka debelog creva (odrasli i PC)**	759	2716	31	3506
Skrining/ rano otkrivanje raka dojke (mamografija)	/	/	/	/
Preventivni pregled oftalmologa	168	/	251	419
Preventivni pregled otorinolaringologa	/	/	/	/
Preventivni pregled fizijatra	68	/	230	298
UKUPNO PREVENTIVA BEZ SKRININGA	15481	51594	11033	78108
UKUPNO SKRINING	2874	8451	892	12217
UKUPNO PREVENTIVA	**18355**	**60045**	**11925**	**90325**

**RS- razvojno savetovalište

***PC-Preventivni centar

Vrste i broj preventivnih pregleda prema domovima zdravlja i zbirno dati su u tabeli 17.Realizovano je ukupno 90325 preventivnih pregleda što je u odnosu na prethodnu godinu znatno manje, a razlog je smanjen broj imunizacija protiv Kovida 19 .

Ako zanemarimo usluge imunizacije realizacija preventivnih pregleda je manja u odnosu na godine pre pojave Kovida 19.

Trend smanjenja usluga preventivne zdravstvene zaštite je zabrinjavajući i zahteva razmatranje i traženje rešenja.

Posebno je negativan u Domu zdravlja Kraljevo 4452 preventivnih pregleda manje godišnje i na ukupnom nivou 6278 pregleda manje, prikazano grafički.

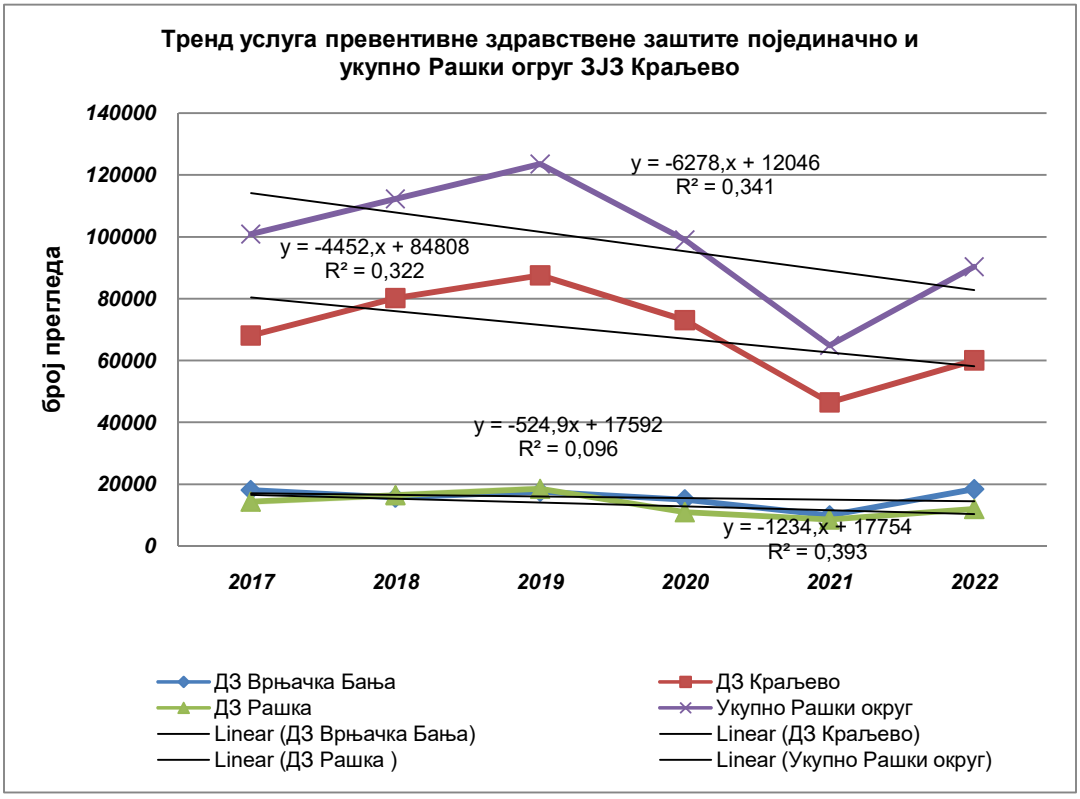

Kurativna zdravstvena zaštita u domovima zdravlja Raškog okruga ZJZ Kraljevo prema grupacijama stanovništva

Zdravstvena zaštita odraslog stanovništva

Tokom 2022.godine u službama za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva radilo je ukupno 98 izabranih lekara što znači da prosečno 1338 odraslih stanovnika pripada jednom izabranom lekaru ne računajući izabrane lekare u železničkoj zdravstvenoj stanici i vojne osiguranike koje pripadaju drugim ministarstvima.

Zaključujemo da postoji dobra kadrovska obezbeđenost s obzirom da je normativ za ovu oblast zdravstvene zaštite 1600 odraslih stanovnika.

U 2022.godini realizovano je ukupno 708173 poseta izabranom lekaru od kojih je prvih poseta 36,7% što ide u prilog dominaciji hroničnih stanja u ovoj populaciji. Kućne posete izabranog lekara su realizovane u domu zdravlja Kraljevo i Raška, ukupno 2852 poseta.

Prosečna optrećenost izabranog lekara bila je 26,76 poseta dnevno, najviše u Vrnjačkoj Banji 39,16, u Kraljevu 27,26 a najmanje u Raški 18,89 poseta. Mera izvršenja je 35 poseta dnevno u ovoj oblasti zdravstvene zaštite, pa zaključujemo da u odnosu na normativ je postoji veća opterećenost samo u DZ u Vrnjačkoj Banji, tabela 18.

Tabela 18 OPTEREĆENJE ZDRAVSTVENIH RADNIKA U OBLASTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ODRASLOG STANOVNIŠTVA U 2022.GODINI

TERITORIJA	Prosečan broj poseta u ordinaciji					
	Kod lekara u toku			Kod ostalih med. radnika u toku		
	godine	radnog dana	radnog sata	godine	radnog dana	radnog sata
Vrnjačka Banja	10574	39,16	5,59	9795	36,28	5,18
Kraljevo	7359	27,26	3,89	8039	29,77	4,25
Raška	5101	18,89	2,70	15011	55,60	7,94
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**7226**	**26,76**	**3,82**	**9423**	**34,90**	**4,99**

Prosečan broj poseta po odraslom stanovniku je bio 5,40 godišnje na ukupnom nivou ukupno bez velikih odstupanja pojedinačno posmatrano. Smatra se da je standard 4 posete godišnje kada postoji dominacija hroničnih nezaraznih bolesti, tabela 19.

Tabela 19 KORIŠĆENJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ODRASLOG STANOVNIŠTVA U 2022.GODINI

TERITORIJA	Prosečan broj poseta na jednog odraslog stanovnika			
	Kod lekara		Kod ostalih med. radnika	Svega
	Ukupno	Prvih		
Vrnjačka Banja	5,06	1,92	7,50	12.56
Kraljevo	5,41	1,87	7,04	12,45
Raška	5,75	2,64	16,08	21,83
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**5,40**	**1,98**	**8,34**	**13,74**

Prvih poseta po odraslom stanovniku je bilo prosečno 1,98. Kod ostalih zdravstvenih radnika svaki odrastao stanovnik je imao prosečno 8,34 poseta, a ukupno prosečno poseta kod lekara i ostalih zdravstvenih radnika je bilo 13,74.

Služba hitne medicinske pomoći je organizovana kao posebna služba u 2 doma zdravlja u Kraljevu i u Vrnjačkoj Banji, a u DZ Raška funkcioniše u sklopu službe za zdravstvenu zaštitu odraslih.

Kadrovski kapacitet čini 27 lekara i 39 tehničara. Realizovano je ukupno 42166 lekarskih poseta, što je na dnevnom nivou 7,10 poseta prosečno po jednom lekaru, tabela 20.

Tabela 20 ZDRAVSTVENI RADNICI I POSETE U SLUŽBI HITNE POMOĆI U 2022.

Služba	Broj lekara	Broj sred. viših radnika	Ukupno poseta	Broj poseta na 1 lekara	
				dnevna	na rad.čas
DZ Vrnjačka Banja- Hitna služba	10	12	8848	4,02	0,57
DZ Kraljevo- Hitna služba	17	27	33318	8.91	1,27
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**27**	**39**	**42166**	**7,10**	**1,01**

Za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva Raškog okruga (ZJZ Kraljevo) organizovane su službe za kućno lečenje i zdravstvenu negu u svim domovima zdravlja. Specifičnost ove službe u Domu zdravlja Raška je što kućne posete obavljaju izabrani lekari iz službe za zdravstvenu zaštitu odraslih, a terapiju i negu rade tehničari službe.Ukupno je na okrugu obezbeđeno 6 lekara i 27 srednjih i viših zdravstvenih radnika.

Realizovano je ukupno 19640 lekarskih kućnih poseta i 174745 poseta tehničara, tabela 21.

Tabela 21 ZDRAVSTVENI RADNICI I POSETE U KUĆNOM LEČENJU I ZDRAVSTVENOJ NEZI U 2022.GODINI

Služba	Broj lekara	Broj sred.i viših med.radnika	Broj poseta kod lekara	Broj poseta kod med. radnika
DZ Vrnjačka Banja- kućna nega	1	5	3806	21974
DZ Kraljevo-kućna nega	5	18	15834	117454
DZ Raška-kućna nega	0	4	0	35317
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**6**	**27**	**19640**	**174745**

Zdravstvena zaštita male i predškolske dece

Zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta na području Raškog okruga ZJZ Kraljevo obezbeđivalo je ukupno 14 lekara a 12 su specijalisti i 21 medicinskih sestara- tehničara.
Na jednog lekara specijalistu u proseku ima 787 predškolske dece što govori o dobroj dostupnosti kadra najmlađim stanovnicima.
Realizovano je ukupno 61652 kurativnih pregleda.Nešto više od dve trećine (67,6%) su prvi pregledi jer dominiraju akutne respiratorne infekcije.

Prosečan broj kurativnih poseta po detetu je bio 6,53 godišnje, s tim što je najviši bio u Vrnjačkoj Banji 10,39, u Raški 9,19 a najmanji u Kraljevu 5,23 (tabela 22).

Tabela 22 KORIŠĆENJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE PREDŠKOLSKE DECE U 2022.GODINI

TERITORIJA	Prosečan broj poseta na jedno predškolsko dete				
	Kod lekara		Kod ostalih med. radnika	Svega	U savetovalištu kod lekara
	Ukupno	Prvih			
Vrnjačka Banja	10,39	7,65	15,18	25,57	0,87
Kraljevo	5,23	3,38	9,64	14,87	0,16
Raška	9,19	6,35	10,17	19,36	1,03
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**6,53**	**4,41**	**10,55**	**17,08**	**0,38**

Prosečna opterećenost lekara specijaliste je bila 23,35 poseta dnevno pri čemu najviše u Vrnjačkoj Banji 33,98, a najmanja u Kraljevu 20,13 što govori o postojanju dobre vremenske dostupnosti lekara za predškolsko dete, tabela 23.

Tabela 23 OPTEREĆENJE ZDRAVSTVENIH RADNIKA U OBLASTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE PREDŠKOLSKE DECE VAN SAVETOVALIŠTA U 2022.GODINI

TERITORIJA	Prosečan broj poseta u ordinaciji					
	Kod lekara specijaliste u toku			Kod ostalih med. radnika u toku		
	godine	radnog dana	radnog sata	godine	radnog dana	radnog sata
Vrnjačka Banja	7475	33,98	4,85	7283	33,10	4,73
Kraljevo	4429	20,13	2,88	4663	21,20	3,03
Raška	5635	25,61	3,66	3116	14,16	2,02
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**5138**	**23,35**	**3,34**	**4743**	**21,56**	**3,08**

Zdravstvena zaštita školske dece i omladine

Zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na području Raškog okruga ZJZ Kraljevo obezbeđivalo je ukupno 18 lekara od kojih je 13 specijalista i 17 medicinskih sestara - tehničara. U proseku je obezbeđen 1 lekar specijalista na 1480 školske dece, a sobzirom da je normativ 1500 dece zaključujemo da je obezbeđenost u ovoj oblasti zdravstvene zaštite dobra.

Ralizovano je ukupno 90522 lekarskih pregleda. Nešto više od ⅔ (69,8%) su prvi pregledi jer dominiraju akutne respiratorne infekcije i povrede.

Tabela 24 OPTEREĆENJE ZDRAVSTVENIH RADNIKA U OBLASTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ŠKOLSKE DECE I OMLADINE U 2022.GODINI

TERITORIJA	Prosečan broj poseta u ordinaciji					
	Kod lekara specijaliste u toku			Kod ostalih med. radnika u toku		
	godine	radnog dana	radnog sata	godine	radnog dana	radnog sata
Vrnjačka Banja	4968	22,58	3,23	11011	50,05	7,15
Kraljevo	7150	32,50	4,64	6896	31,35	4,48
Raška	11270	51,23	7,32	3760	17,09	2,44
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**6963**	**31,65**	**4,52**	**6827**	**31,03**	**4,43**

Tabela 25 KORIŠĆENJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ŠKOLSKE DECE U 2022.GODINI

TERITORIJA	Prosečan broj poseta na jedno školsko dete			
	Kod lekara		Kod ostalih med. radnika	Svega
	Ukupno	Prvih		
Vrnjačka Banja	5,20	3,66	7,68	12,88
Kraljevo	4,64	3,32	5,97	10,61
Raška	4,51	2,65	4,51	9,02
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**4,71**	**3,28**	**6,03**	**10,74**

Zdravstvena zaštita žena

Zdravstvenu zaštitu žena na području Raškog okruga ZJZ Kraljevo obezbeđivalo je ukupno 14 lekara (od kojih je 9 specijalista) i 23 medicinskih sestara.
Ovaj kapacitet specijalista pokazuje da u proseku ima 8087 žena na jednog ginekologa što je više od normativa koji je 6500 žena ukupno posmatrano, a pojedinačno samo u DZ Kraljevo je broj žena po lekaru specijalisti viši, a u domovima zdravlja Vrnjačka Banja i Raška on je manji i iznosi 5862 odnosno 4803 žena na 1 lekara.

U službama za zdravstvenu zaštitu žena realizovano je ukupno 17585 poseta na godišnjem nivou, što kada se analizira pojedinačno ukazuje na nisko opterećenje lekara i ostalih medicinskih radnika i nisko korišćenje u ovoj oblasti zdravstvene zaštite tabele 26 i 27.

Tabela 26 OPTEREĆENJE ZDRAVSTVENIH RADNIKA U OBLASTI ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ŽENA VAN SAVETOVALIŠTVA U 2022.GODINI

TERITORIJA	Prosečan broj poseta u ordinaciji					
	Kod lekara specijaliste u toku			Kod ostalih med. radnika u toku		
	godine	radnog dana	radnog sata	godine	radnog dana	radnog sata
Vrnjačka Banja	1666	7,57	1,08	2197	9,99	1,43
Kraljevo	2451	11,14	1,59	3209	14,59	2,08
Raška	999	4,54	0,65	818	3,72	0,53
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**1954**	**8,88**	**1,27**	**2765**	**12,57**	**1,80**

Tabela 27 KORIŠĆENJE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ŽENA VAN SAVETOVALIŠTA U 2022.GODINI

TERITORIJA	Prosečan broj poseta na jedu ženu od 15 i više godina			
	Kod lekara		Kod ostalih med. radnika	Svega
	Ukupno	Prvih		
Vrnjačka Banja	0,28	0,08	0,56	0,85
Kraljevo	0,24	0,06	1,06	1,30
Raška	0,21	0,09	0,26	0,46
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**0,24**	**0,07**	**0.87**	**1,12**

Služba za polivalentnu patronažu

U 2022.godini u službama za polivalentnu patronažu tri doma zdravlja radilo je ukupno 23 patronažnih sestara (22 sa višom i 1 sa srednjom stručnom spremom).
Na jednu patronažnu sestru opredeljeno je prosečno 7000 stanovnika, (normativ je 5000) pa je opterećenost ove službe veća od standardne.

Realizovale su ukupno 31312 poseta, što je prosečno 1361 poseta po jednoj patronažnoj sestri.Najveće opterećenje je bilo u Domu zdravlja Kraljevo 1495 poseta na jednu patronažnu sestru, a najmanje u Domu zdravlja Vrnjačka Banja 996 poseta.(tabela 28).

Tabela 28 ZDRAVSTVENI RADNICI U OBLASTI POLIVALENTNE PATRONAŽE U 2022. GODINI

TERITORIJA	Broj medicinskih radnika		UKUPNO	Ukupan broj poseta	Broj poseta na 1 patronažnu sestru
	sa višom str.spremom	sa srednjom str.spremom			
Vrnjačka Banja	4	0	4	3983	996
Kraljevo	15	0	15	22424	1495
Raška	3	1	4	4905	1226
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**22**	**1**	**23**	**31312**	**1361**

Analiza kurativnih pregleda kod izabranog lekara prema kategorijama stanovništva u periodu 2016-2022. godine

Analizirali smo kretanje broja pregleda godišnje u periodu od 2016.-2022. godine po oblastima zdravstvene zaštite odnosno kategorijama stanovništva (tabela 29).

Tabela 29. KURATIVNI PREGLEDI KOD IZABRANIH LEKARA U PERIODU U 2016-2022. GODINE

Godine	Ukupan broj pregleda				
	odraslo stanovništvo	žene ≥15 godina	predškolska deca (0-6 god)	školska deca i omladina	ukupno izabrani lekar
2016	760344	18938	80765	79487	939534
2017	782592	18186	77500	70855	949133
2018	765691	25530	75386	76683	943290
2019	699705	22504	76046	74134	872389
2020	628803	14937	45542	50088	739370
2021	698982	15330	54317	68718	837347
2022	***708173***	***17585***	***61652***	***90522***	***877932***
$\bar{x}$	**720613**	**19001**	**67315**	**72927**	**776177**

U tabeli 30 je dat prosečan broj kurativnih pregleda po jednom stanovniku određenog uzrasta čime se meri prosečno korišćenje stanovništva “izabranog lekara”.

Tabela 30. PROSEČAN BROJ KURATIVNIH PREGLEDA PO JEDNOM STANOVNIKU U PERIODU 2016-2022. GODINE

Godine	Prosečan broj kurativnih pregleda po jednom stanovniku određenog uzrasta				
	odraslo stanovništvo	žene ≥15 godina	predškolska deca (0-6 god)	školska deca i omladina	ukupno izabrani lekar
2016	5,42	0,25	7,82	3,69	5,46
2017	5,62	0,24	7,64	3,35	5,57
2018	5,54	0,34	7,59	3,69	5,59
2019	5,11	0,30	7,77	3,63	5,22
2020	4,63	0,20	4,72	2,49	4,47
2021	5,20	0,21	5,70	3,49	3,54
2022	***5,40***	***0,24***	***6,53***	***4,71***	***4,97***
$\bar{x}$	**5,27**	**0,25**	**6,80**	**3,57**	**~5**

Aritmetička sredina broja kurativnih poseta za odraslo stanovništvo za Raški okrug ZJZ Kraljevo u analiziranom sedmogodišnjem periodu je 720613 što iznosi prosečno 5,27 poseta godišnje po jednom odraslom stanovniku.Postoji trend pada za 16451 poseta prosečno godišnje.

Aritmetička sredina ukupnog broja kurativnih pregleda za žene za Raški okrug u analiziranom periodu je 19001 što iznosi prosečno 0,25 poseta godišnje po jednoj ženi i trend pada za 727 poseta prosečno godišnje.

Prosečna vrednost broja kurativnih pregleda predškolske dece je bila 67315, što iznosi prosečno 6,80 poseta po jednom predškolskom detetu.
Postoji opadajući trend broja kurativnih pregleda predškolske dece za 4769 pregleda prosečno godišnje.

Aritmetička sredina broja kurativnih poseta za školsku decu i omladinu u analiziranom sedmogodišnjem periodu je 72927 što je prosečno 3,57 poseta godišnje po jednom školskom detetu.Postoji blago rastući trend broja poseta za oko 80 poseta prosečno godišnje.

Aritmetička sredina ukupnog broja kurativnih poseta za sve grupacije stanovništva za Raški okrug u analiziranom sedmogodišnjem periodu je 776177 poseta, prosečno oko 5 poseta po stanovniku u prvoj liniji zdravstvene zaštite.

Postoji opadajući trend broja poseta za 21868 poseta prosečno godišnje.

Služba za zaštitu i lečenje usta i zuba

U 2022.godini u službama stomatološke zdravstvene zaštite bilo je zaposleno ukupno u delu Raškog okruga 39 stomatologa, od kojih su 23 specijalisti, 36 asistenta i 19 zubnih tehničara.

Jedan stomatolog obezbeđuje 4162 stanovnika ovom zdravstvenom zaštitom. Najmanje stomatologa na broj stanovnika bilo je u Raški, 1 stomatolog na 4361 stanovnika, a najviše u Kraljevu, 1 stomatolog na 4107 stanovnika.

Realizovano je ukupno 80593 poseta stomatologu i 12157 serijskih pregleda, svega 92750 pregleda. Ukupno je izvršeno 38090 stomatoloških intervencija.

Struktura intervencija je sledeća: plombiranje zuba (45,7%), ortodoncija (23%), lečenje mekih tkiva usne duplje (15,9%), hiruške intervencije (vađenje zuba i ostale hirurške intervencije) (13,5%) i protetički radovi (1,9%) (tabela 31).

Prosečan broj kurativnih poseta po stomatologu u toku godine je bio 2066, najviši je bio u Kraljevu 2127 poseta, a najmanji u Vrnjačkoj Banji 1780 poseta.

Posmatrano po stanovniku na okrugu je bilo 0,5 kurativnih poseta.

Tabela 31 POSETE I IZVRŠENI RADOVI U OBLASTI STOMATOLOŠKE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE U 2022.

TERITORIJA	Posete		Serijski pregledi	Izvršeni radovi							
	Ukupno	Prve		Plombirani zubi		Hirurške intervenc.		Protetički radovi		Orto-doncije	Lečenje mekih tkiva usne duplje
				Bez lečenja	Sa lečenjem	Izvađeni zubi	Ostale interv.	Pokretne proteze	Fiksne proteze		
Vrnjačka Banja	10679	4065	6544	1870	670	797	0	0	0	1550	2267
Kraljevo	59548	12724	2204	10037	2616	2280	986	470	0	7199	3754
Raška	10366	2326	3409	1858	570	616	457	259	0	0	34
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**80593**	**19115**	**12157**	**13565**	**3856**	**3693**	**1443**	**729**	**0**	**8749**	**6055**

Tabela 32. KORIŠĆENJE STOMATOLOŠKE ZAŠTITE U PERIODU 2016-2022.

Godine	Ukupan broj poseta stomatologu (ukupno poseta + serijski pregledi)	Prosečan broj poseta po stanovniku
2016	96299	0,56
2017	100339	0,59
2018	116429	0,69
2019	119495	0,63
2020	69063	0,36
2021	87512	0,46
2022	92750	0,57
$\bar{x}$	**97412**	**0,60**

U posmatranom periodu je prosečno bilo 97412 poseta stomatologu, prosečno 0,60 poseta po stanovniku.Postoji trend pada broja poseta za 2988 prosečno godišnje (tabela 32).

Specijalističko-konsultativna delatnost u primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Dva od tri doma zdravlja u Raškom okrugu ZJZ Kraljevo imaju razvijene specijalističke službe i njihove usluge su date u tabeli 50[6]. To su DZ Raška i DZ Vrnjačka Banja.

U Kraljevu specijalističko-konsultativna delatnost pripada sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti, odnosno OB „Studenica".

U 2022.godini realizovano je ukupno 24841 specijalističkih pregleda.

Najviše je realizovano pregleda u oblasti interne medicine 8219 (33,1%), slede oftalmološki pregledi 7869 (31,7%), zatim psihijatrijski pregledi 4211 (17,0%), a najmanje dermatovenerološki 2302 (9,3) i ORL pregledi 2240 (9,02%).

Tabela 33 SPECIJALISTIČKO-KONSULTATIVNE DELATNOSTI U PRIMARNOJ ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI RAŠKOG OKRUGA (ZJZ Kraljevo) U 2022.GODINI

Zdravstvene ustanove PZZ koje imaju specijalističko - konsultativne delatnosti	V R S T A D E L A T N O S T I					SVEGA
	Zaštita mentalnog zdravlja	Oftalmo logija	Interna	Dermato venerologija	ORL	
DZ VRNJAČKA BANJA	2208	5353	3945		2240	***13746***
DZ RAŠKA	2003	2516	4274	2302		***11095***
UKUPNO RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**4211**	**7869**	**8219**	**2302**	**2240**	***24841***

U posmatranom periodu broj specijalističkih ambulantnih pregleda ima prosečnu vrednost 25054 i beleži linearni pad za 1537 pregleda prosečno godišnje (grafikon).

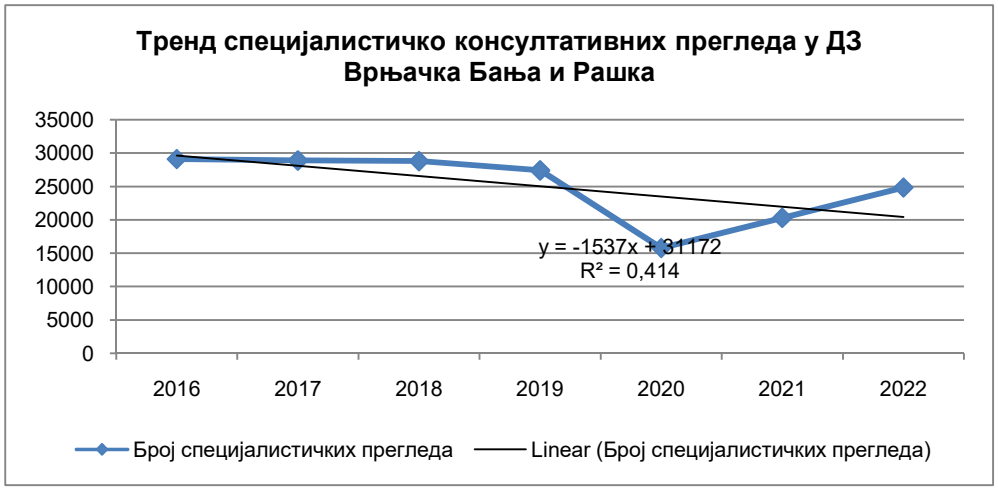

[6] Статистички извештаји од интереса за целу земљу из установа

Fizikalna medicina i rehabilitacija u Raškom okrugu (ZJZ Kraljevo) u 2022.godini

Primarnom rehabilitacijom u PZZ u dva doma zdravlja obuhvaćeno je 2107 lica sa 99999 fizikalna tretmana, tabela 34..

Tabela 34 FIZIKALNA MEDICINA I REHABILITACIJA NA RAŠKOM OKRUGU (ZJZ Kraljevo) u 2022. GODINI U PZZ

Služba	Broj lekara	Broj sred. i viših rad.	Ukupno pregleda	Prvih pregleda	Broj lica na tretmanu	Broj fizikalnih procedura
Dom zdravlja Vrnjaka Banja						
- Rehabilitacija	1	5	2674	1550	789	39067
Dom zdravlja Raška						
- Rehabilitacija	2	5	2854	1545	1321	60934
UKUPNO PZZ	**3**	**10**	**5528**	**3095**	**2107**	**99999**

Rad i korišćenje sekundarne zdravstvene zaštite u Raškom okrugu ZJZ Kraljevo

Bolnička (sekundarna zdravstvena zaštita) u 2022.godini u Raškom okrugu ZJZ Kraljevo realizovana je u okviru sledećih ustanova iz Plana mreže: jedna Opšta bolnica u Kraljevu, 3 specijalne bolnice (jedna u Mataruškoj i dve u Vrnjačkoj Banji) i jedan internistički stacionar pri Domu zdravlja u Raški.

U ovim stacionarnim ustanovama, u 1155 postelja za kratkotrajno, produženo lečenje i produženu rehabilitaciju lečeno je ukupno 27451 lica i ostvareno ukupno 209451 bolesničkih dana.

Ako posmatramo u odnosu na broj stanovnika zapažamo da je svaki šesti stanovnik imao je neki vid stacionarnog lečenja ili rehabilitacije.

Izuzimajući specijalne bolnice, u OB “Studenica” u Kraljevu i stacionaru Raška (575 postelja) lečeno je 171498 lica i ostvareno 88419 b.o. dana.Prosečan broj dana lečenja je bio 5,05 dana i prosečna dnevna zauzetost postelja 43,34%.

U OB „Studenica“ Kraljevo u 560 postelja lečeno je 16954 lica. Ostvareno je 85555 b.o. dana pa je prosečna dužina lečenja bila 5,05 dana, a prosečna dnevna zauzetost postelja 43,09%.

Zauzetost postelja se kretala od najmanje zauzetosti na ORL i maksilo facijalnoj hirurgiji 20,73% do najveće na psihijatriji 61,12%.

Tokom 2022.godine izvršeno je ukupno 7286 operacije[7] što je u odnosu na prethodnu godinu nešto više, ali i dalje manje u poređenju sa ranijim godinama pre pojave Kovida 19.

U internističkom stacionaru u Raški koji ima 15 postelja, lečeno je 544 lica i ostvareno 2864 b.o.dana, pa je prosečna dužina lečenja bila 5,26 dana, a prosečna dnevna zauzetost postelja 52,31% (tabela 35).

[7] Извор:Извршење према фактурисаној реализацији

Tabela 35 NEKI POKAZATELJI BOLNIČKOG LEČENJA U RAŠKOM OKRUGU (ZJZ Kraljevo) U 2022.GODINI

ODELJENJA	Lekari		Zdrav. rad. sa višom i sred.	Broj postelja	Broj ispisanih bol.	Broj bol. dana	Broj umrlih	Prosečan broj dana lečenja
	Ukupno	Specija-listi						
Opšta bolnica Kraljevo - Ukupno	**138**	**101**	**371**	**560**	**16954**	**85555**	**633**	**5,05**
Hirurško sa dečjom hirurgijom	22	17	67	110	5111	21640	178	4,23
Ortopedsko	7	5	25	46	1336	8805	31	6,59
Urološko	7	6	20	34	1008	4042	10	4,01
Oftamološko	9	6	16	20	865	2014	1	2,33
Ginekološko	6	4	21	40	1014	4002	0	3,95
Akušersko	7	5	22	40	1285	5610	0	4,37
ORL + mak.fac.hirurgija	5	5	18	20	369	1513	0	4,10
Infektivno	6	5	17	17	534	3262	128	6,11
Psihijatrija	10	9	21	37	678	8254	6	12,17
Neurologija	10	9	26	33	575	4027	66	7,00
Interno	27	16	71	92	2546	14607	137	5,74
Dečje	13	9	24	35	1119	4546	0	4,06
Pneumoftiziološko	9	5	23	36	514	3233	76	6,29
Dom zdravlja Raška - Ukupno	**1**	**1**	**9**	**15**	**544**	**2864**	**28**	**5,26**
Interno	1	1	9	15	544	2864	28	5,26
UKUPNO OKRUG BEZ SPECIJALNIH BOLNICA	**139**	**102**	**380**	**575**	**17498**	**88419**	**661**	**5,05**

U posmatranom sedmogodišnjem periodu prosečno je lečeno 18055 lica i ostvareno prosečno 103 656 b.o.dana sa prosečnom dužinom ležanja 5,7 dana. (tabela 36).

Tabela 36 BOLNIČKO LEČENJE U OB KRALJEVO I STACIONARU RAŠKA

Godine	Broj lečenih	Broj b.o.dana	Prosečna dužina lečenja
2016	20583	130450	6,3
2017	20420	119289	5,8
2018	18771	114934	6,1
2019	18919	109909	5,8
2020	14048	78662	5,60
2021	16145	83930	5,20
2022	17498	88419	5,05
$\bar{x}$	**18055**	**103656**	**5,7**

Analiza trenda pokazala je opadanje broja bolnički lečenih lica za 804 lica prosečno godišnje i opadanje broja b.o. dana prosečno za 8324 godišnje.Trend prosečne dužine lečenja pokazuje stagnaciju.

Rad dnevne bolnice

Dnevna bolnica, kao posebna organizaciona jedinica polikliničke službe bolnice, organizuje se za obavljanje dijagnostičkih, terapijskih i rehabilitacionih usluga za ambulantne pacijente u sledećim oblastima: nefrologiji (hemodijaliza i peritonealna dijaliza) i drugim internističkim granama medicine (prvenstveno radi primene parenteralne i inhalacione terapije); hirurškim granama medicine (radi obavljanja hirurških intervencija i operacija iz oblasti jednodnevne hirurgije) i psihijatriji odnodno zaštiti mentalnog zdravlja (radi primene kombinovanih mera psihoterapije, socioterapije, okupacione i radne terapije i psihosocijalne podrške obolelim i članovima njihovih porodica).
Kapaciteti dnevnih bolnica u internističkim i hirurškim oblastima obezbeđeni su sa 33 postelje, 15 internističkih i 18 hirurških. Kapacitet dnevne bolnice u psihijatriji iskazuje se brojem mesta (stolica) za pojedine vrste grupnih psihoterapijskih i rehabilitacionih aktivnosti i ima ih 15.
U 2022. godini u svim dnevnim bolnicama (izuzimajući dnevnu bolnicu za hemodijalizu lečeno je 21376 lice.Nije radila dnevna bolnica za psihijatriju
Kapacitet dijalize je 25 aparata. Ukupno je na hemodijalizi bilo 157 lica i to: na hroničnom programu dijalize 86 lica, 32 na akutnoj dijalizi i 32 je bilo prolaznih dijaliziranih lica. Urađeno je ukupno 10022 dijaliza.
Usluge hemodijalize se pružaju i u SB za interne bolesti Vrnjačka Banja gde je urađeno ukupno 2777 hemodijaliza za 17 hroničnih bolesnika i 75 prolaznih bolesnika.
Ukupno, na ovom području urađeno je 12 799 hemodijalize.

Rad laboratorija u domovima zdravlja i opštoj bolnici Raškog okruga (ZJZ Kraljevo)

U svim domovima zdravlja je obezbeđena kliničko biohemijska dijagnostika.
U OB „Studenica“ Kraljevo postoji i citogenetska laboratorija i ona je jedina na području okruga.
Mikrobiološka dijagnostika za Raški okrug ZJZ Kraljevo se obezbeđuje u Zavodu za javno zdravlje Kraljevo.U bolnici Kraljevo je razvijena patološko-anatomska dijagnostika. Neki od pokazatelja rada dati u tabeli 37.

Tabela 37 ZDRAVSTVENI I DRUGI RADNICI I OPTEREĆENOSTU LABORATORIJAMA DOMOVA ZDRAVLJA I OPŠTIH BOLNICA ZA RAŠKI OKRUG (ZJZ Kraljevo) U 2022.GODINI

U S T A N O V E	Broj zdravstvenih i drugih radnika			Ukupan broj analiza	Broj analiza na 1 rad. sa visokom str. spr.	Broj analiza na 1 rad. sa višom str. spr.
	Visoka stručna sprema		Viša i srednja str.spr.			
	Ukupno	Od toga spec.				
DZ Vrnjačka Banja	1	1	6	205338	205338	34223
DZ Kraljevo	0	0	1	56718	0	56718
OB Kraljevo	6	4	46	16664936	277489	39194
DZ Raška	1	1	5	370696	370696	74139
RAŠKI OKRUG ZJZ Kraljevo	**8**	**6**	**58**	**2297688**	**287211**	**39615**
OB Kraljevo-histopatološka lab.	**5**	**3**	**9**	**19536**	**3907**	**2171**

Korišćenje vizuelne (imidžing) dijagnostike bez specijalnih bolnica

Vizuelna dijagnostika je značajan faktor dijagnostike i lečenja stanovništva Raškog okruga ZJZ Kraljevo. (Tabela 38)[8].

Tabela 38 VIZUELNA DIJAGNOSTIKA U OB I DZ RAŠKOG OKRUGA (ZJZ Kraljevo) U 2022.

Vizuelna dijagnostika	Broj usluga				% usluga okrug
	OB Kraljevo	DZ Vrnjačka Banja	DZ Raška	Raški okrug ZJZ Kraljevo	
RTG dijagnostika	37080	9952	8254	55286	50,1
UZ dijagnostika	37629	1930	2743	42302	38,4
Skener	7590			7590	6,9
Dopler	1935			1935	1,8
Magnetna rezonanca	3086			3086	2.8
Svega usluga	**87320**	**11822**	**10997**	**110133**	**100,0**

U strukturi vizuelne dijagnostike dominiraju klasična RTG dijagnostika (50,1%) i UZ dijagnostika (38,4%) sa ukupno 88,5% zastupljenosti u vizuelnoj dijagnostici. Skener, dopler dijagnostika i magnetna rezonanca su rađene samo u OB Kraljevo i čine ukupno udeo od 11,5%.

[8] Извор: Извршење здравствених установа за 2022. годину–фактурисана реализација

Korišćenje specijalističko-konsultativnih službi u OB

Razvijena specijalističko-konsultativna ambulantna delatnost pokriva hiruški i internististički deo bolnice.
U okviru hirurških grana postoje ambulante za vaskularnu hirurgiju i za plastičnu, rekonstruktivnu i estetsku hirurgiju.
U okviru internističkih grana postoje subspecijalističke ambulante gastroenerološka, kardiološka, hematološka i endokrinološka ambulanta, kao i dijagnostički kabineti za funkcionalnu dijagnostiku, ultrazvučne preglede i skopije gastrointestinalnog sistema.

Specijalističko konsultativnu delatnost obavljaju odeljenjski lekari i specijalisti u ambulantama i kabinetima koji nemaju odeljenja[9], tabela 39.

Tabela 39 ZDRAVSTVENI RADNICI I POSETEU SPECIJALISTIČKO-KONSULTATIVNOJ SLUŽBI OB U RAŠKOM OKRUGU (ZJZ Kraljevo) U 2022.GODINI

OB „STUDENICA“ KRALJEVO					
Služba	**Broj lekara**		**Broj sred. i viših radnika**		**Ukupno poseta**
Hiruška ambulanta	(2)		(3)		18980
Dečja hiruška ambulanta	(1)		(2)		11194
Urološka ambulanta	(2)		(3)		11186
Ortopedska ambulanta	(1)		(2)		15868
ORL i audiološka ambulanta	(1)		(4)		13471
Infektološka ambulanta+KOVID ambulanta	(1)		(1)		12580
Oftalmološka ambulanta	(2)		(4)		18176
Internistička ambulanta	(7)	3	(10)	22	35355
Dermatovenerološka		5		6	16102
Psihijatrijska ambulanta	(1)		(2)		15220
Neurologija i EEG	(2)		(2)		12369
Pneumoftiziološka	(4)			4	3324
Onkološka ambulanta		6		9	14936
RO ambulanta		20		27	37661
Anesteziološka ambulanta	(1)		(1)		1884
Ginekološka ambulanta	(1)		(1)		7587
Dečja specijalistička	(3)		(3)		12410
Prijemna urgentna hiruška ambulanta		**3**		**24**	**18040**
Prijemna urgentna internistička ambulanta		**2**		**19**	**12915**
U K U P N O	**(29)**	**39**	**(38)**	**111**	**289258**

[9]Извор Статистички извештаји установа секундарне здравствене заштите

U 2022.godini u specijalističkim ambulantama i kabinetima realizovano je ukupno 289258 specijalističkih pregleda, što je u poređenju sa prethodnom godinom manje. Ovo smanjenje se odnosi na pad pregleda u infektološkoj i Kovid ambulanti i pneumoftiziološkoj ambulanti, kao posledica stabilnije epidemiološke situacije sa Kovidom 19.

Fizikalna medicina i rehabilitacija za ambulantne bolesnike u Raškom okrugu (ZJZ Kraljevo) u 2022. u SZZ

Služba za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju za ambulantne bolesnike (primarna rehabilitacija) i za stacionarne bolesnike (sekundarna rehabilitacija) organizaciono pripadaju OB „Studenica“ Kraljevo. Fizikalnim tretmanom ambulantnih bolesnika je obuhvaćeno 6398 lica sa 19181 fizikalnih procedura.

Specijalizovanom ambulantnom rehabilitacijom (tercijerna rehabilitacija) u specijalnim bolnicama „Merkur“u Vrnjačkoj Banji i „Agens“ u Mataruškoj Banji je obuhvaćeno 6317 lica sa 235 268 fizikalnih procedura. (tabela 40).

Tabela 40 FIZIKALNA MEDICINA I REHABILITACIJA AMBULANTNI BOLESNICI NA RAŠKOM OKRUGU (ZJZ Kraljevo) U 2022. GODINI U SZZ

Ustanova	Broj lekara	Broj sred. i viših rad.	Ukupno pregleda	Prvih pregleda	Broj lica na tretmanu	Broj fizikalnih procedura
Specijalna bolnica za lečenje i rehabilitaciju "Merkur"						
- Vrnjačka Banja	0 (10)	32 (0)	5063	3390	3364	51346
Opšta bolnica Kraljevo						
- Rehabilitacija	7 (0)	37 (0)	13036	6398	6398	19181
Specijalna bolnica za rehabilitaciju "Agens"						
- Mataruška Banja	1 (11)	0 (55)	6546	2953	2953	183922
UKUPNO SZZ	**7 (21)**	**69 (55)**	**24645**	**12741**	**12715**	**254449**

Bolničko korišćenje u specijalnim bolnicama

Specijalna bolnica za interne bolesti Vrnjačka Banja je jedina od 3 postojeće ovog tipa bolnica za akutne internističke bolesti i kratkotrajnu hospitalizaciju.

Strukturu posteljnog fonda u SB „Merkur“ Vrnjačka Banja prema Uredbi o Planu mreže zdravstvenih ustanova (Sl.glasnik RS br.37/12), čini 70 postelja za lečenje i 300 postelja za produženu rehabilitaciju.

Indikaciono područje za lečenje su endokrinološka oboljenja, a za rehabilitaciju pored endokrinoloških su i neurološke i reumatske bolesti, kao i povrede i oboljenja lokomotornog sistema.

Specijalna bolnica za rehabilitaciju "Agens" Mataruška Banja Kraljevo je bolnica za rehabilitaciju u kojoj dominiraju fizikalni tretmani. S obzirom da se nalazi u blizini OB „Studenica“u Kraljevu nema razvijenu sopstvenu dijagnostiku.

Korišćenje specijalnih bolnica zbirno sa kapacitetima za lečenje i produženu rehabilitaciju predstavljeno je u tabeli 41[10].

Tabela 41 KORIŠĆENJE SPECIJALNIH BOLNICA RAŠKOG OKRUGA (ZJZ Kraljevo) U 2022. GODINI

SPECIJALNE BOLNICE	Broj postelja prema Uredbi	Broj lečenih lica	Broj dana lečenja	Prosečna dužina lečenja	Prosečna zauzetost postelja (%)
SB za lečenje i rehabilitaciju "Merkur" Vrnjačka Banja	370	7640	85019	11,13	63,0
SB za interne bolesti Vrnjačka Banja	70	1274	10271	8,06	40,2
SB za rehabilitaciju "Agens" Mataruška Banja	140	1039	25742	24,78	50,4
U K U P N O	**580**	**9953**	**121032**	**12,16**	**57,2**

Ukupan kapacitet specijalnih bolnica Raškog okruga ZJZ Kraljevo je 580 postelja. Lečeno je 9953 lica i ostvareno 121032 b.o. dana. Prosečna dužina ležanja je bila 12,16 dana i prosečna dnevna zauzetost postelja 57,2%.

U posmatranom sedmogodišnjem periodu prosečno je u specijalnim bolnicama lečeno 10993 lica i ostvareno prosečno 110614 b.o.dana sa prosečnom dužinom ležanja 11,9 dana.

Trend pokazuje pad broja lica na lečenju i rehabilitaciji prosečno za 540 lica godišnje i pad broja b.o. dana za 7316 (tabela 42).

Tabela 42 PREGLED BOLNIČKO KORIŠĆENJE SPECIJALNIH BOLNICA

Godine	Broj lečenih lica	Broj b.o.dana	Prosečna dužina lečenja
2016	13067	155280	11,9
2017	12123	137992	11,4
2018	12876	151626	11,8
2019	13228	155545	11,8
2020	7630	92577	12,13
2021	8074	100243	12,42
2022	9953	121032	12,16
$\bar{x}$	***10993***	***110614***	***11,9***

[10] Извор Извршење услуга секундарне здравствене заштите према подацима установа Рашког округа

Rehabilitacija u sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti

Na području Raškog okruga ZJZ Kraljevo na nivou sekundarne zdravstvene zaštite je organizovana primarna i sekundarna rehabilitacija u okviru OB „Studenica“Kraljevo i tercijerna (produžena rehabilitacija) u okviru specijalnih bolnica.

Produžena stacionarna rehabilitacija na Raškom okrugu ZJZ Kraljevo ima kapacitet od 440 postelja i to u SB „Merkur“ 300 postelja i u SB „Agens“ 140 postelja.

Produženom rehabilitacijom je obuhvaćeno 7836 lica pri čemu dominira SB Merkur sa 6797 lica ili sa 86,7% učešća, dok je u SB „Agens“ na rehabilitaciji bilo 1039 lica, što čini 13,3% od ukupnog broja (tabela 43).

Tabela 44 KORIŠĆENJE PRODUŽENE REHABILITACIJE U SPECIJALNIM BOLNICAMA RAŠKOG OKRUGA (ZJZ Kraljevo) U 2022. GODINI

SPECIJALNE BOLNICE	Broj postelja za RH	Broj lica na RH	Broj dana rehabilitacije	Prosečna dužina rehabilitacije	Prosečna dnevna zauzetost postelja (%)
SB za lečenje i rehabilitaciju "Merkur" Vrnjačka Banja	300	6797	74608	10,98	68,14
SB za rehabilitaciju "Agens" Mataruška Banja	140	1039	25742	24,78	50,38
UKUPNO	***440***	***7836***	***100350***	***12,74***	***62,48***

Obim specijalističkih pregleda ambulantnih bolesnika u specijalnim bolnicama

Na nivou Raškog okruga ZJZ Kraljevo u specijalnim bolnicama realizovano je ukupno 17940 specijalističkih lekarskih pregleda za ambulantne bolesnike za korisnike RFZO[11].
U SB za rehabilitaciju „Agens“ Mataruška Banja realizovano je 6544 specijalističkih pregleda, u SB za interne bolesti Vrnjačka Banja 4484, a u SB za lečenje i rehabilitaciju „Merkur“ Vrnjačka Banja 6544 specijalističkih pregleda.

ZAKLJUČCI I PREDLOG MERA

- **Kao glavno demografsko obeležje** grada Kraljeva i opština Vrnjačka Banje i Raške (Raški okrug ZJZ Kraljevo) ističemo tendenciju smanjenja broja i starenje stanovnika.

[11] Извршење услуга у 2022.години фактуре

Stanovništvo je veoma staro biološki regresivno, po zavisnosti disharmonično, ima negativan prirodni priraštaj i ima nisku opštu stopu fertiliteta.

- Zbog kontinuiranog negativnog prirodnog priraštaja i mehaničkih migracija radno aktivnog stanovništva ovaj kontingent stanovništva (15-64 godine) se kontinuirano smanjuje što pogoršava socijalno-ekonomske pokazatelje i dovodi do rizika od siromaštva koje na zdravlje utiče kroz različite dimenzije.
- **Vanbolnički morbiditet** kod predškolske i školske dece i omladine pokazuje dominaciju akutnih zapaljenskih bolesti, a kod odraslih su prisutne i hronične bolesti, najviše povišen krvni pritisak nepoznatog porekla i druga oboljenja leđa.
- **Kod predškolske dece** kao pojedinačne dijagnoze najučestalije su akutne upale ždrela, krajnika i akutne infekcije gornjeg dela sistema za disanje sa ukupno 47,9% učestalosti. Slede: nedefinisana stanja sa 5,96%, zatim Kovid sa 5,55 % i infekcije donjeg dela sistema za disanje (3,75%).
- **Kod školske dece i omladine** u najčešćim definisanim dijagnozama sem akutnih respiratornih bolesti uključujući i stanja u vezi sa novom zaraznom bolešću Kovid-19 javljaju nedefinisana stanja na četvrtom mestu sa 5,58% učešća i specifične i nespecifične i višestruke povrede sa 4,02% na petom mestu po učestalosti u ovoj populaciji.
- **Kod odraslih stanovnika** u 10 najučestalijih dijagnostikovanih bolesti od hroničnih bolesti su visok krvni pritisak nepoznatog porekla i „druga oboljenja leđa“.Od akutnih oboljenja su najrasprostranjenije infekcije Kovid 19 i akutne infekcije različitih nivoa sistema za disanje i zapaljenje mokraćne bešike. Povrede se nalaze na 7. mestu.
- **Kod „izabranog ginekologa“** najčešće su dijagnoze sl.oboljenja :poremećaji menstruacije, druga zapaljenja ženskih karličnih organa, zapaljenje grlića materice, bolesti menopauze-klimakterijuma i druge komplikacije trudnoće i porođaja.
- **Bolnički morbiditet** najčešći razlozi bolničkog lečenja koji ujedno čine 56,3% učešća u ukupnoj strukturi su: 1.Bolesti sistema krvotoka 12,4% 2.Tumori 12,0% 3.Bolesti sistema za varenje 11,9% 4.Trudnoća, rađanje i babinje 11,5% 5.Povrede i trovanja 8.8% učešća u ukupnom broju lečenih.
- Najučestalije dijagnoze kod lečenih oba pola su katarakta i zapaljenje pluća, ako se izuzme spontani porođaj i porođaj carskim rezom kod žena.
- **Letalitet u opštoj bolnici Kraljevo:** u 2022.godini stacionarno je lečeno ukupno 14251lica koji su ostvarili ukupno 94330 b.o. dana i prosečnom dužinom lečenja 5,05 dana.Umrlo je 661 lica koji su bolnički lečeni. Letalitet je iznosio 4,48% što je smanjenje u odnosu na prethodnu Kovid godinu kada je bio 671%.
- **Pet vodećih dijagnoza** u 2022.godini koje su bile uzrok smrti lečenih lica u OB u Kraljevu su: 1.Kovid 19 sa indentifikovanim virusom 2.Zastoj srca, neoznačen, 3.Pad na istom nivou zbog okliznuća saplitanja i posrtanja, 4.Infarkt mozga zbog tromboze arterija mozga, 5.Oboljenje srčanog mišića, neoznačeno.
- **Opšti mortalitet** posmatran prema mestu prebivališta i prema mestu smrti na području Raškog okruga (ZJZ Kraljevo): u 2022.godini umrlo je 2394 lica, 1194 muškaraca i 1200 žena, te je opšta sirova stopa mortaliteta bila 15,22‰, za muškarce 15,42‰ i za žene 15,03‰.
- **Opšti mortalitet** bolesti sistema krvotoka odnosno kardiovaskularne bolesti su na prvom mestu kao uzrok smrti u opštoj populaciji, zatim na drugom mestu su maligne bolesti i ove dve grupe zajedno čine više od dve trećine (73,7%) ukupnog mortaliteta.Na trećem mestu uzroka umiranja su posledice Kovida sa 6% učešća.
- **Najčešći pojedinačni uzroci** umiranja u opštoj populaciji su kardiomiopatija, zatim ishemijska bolest srca i bolesti krvnih sudova mozga.
- **Mortalitet u uzrastu 15-64 godine** u ovoj kohorti je umrlo 335 lica sa stopom od

340,4 na 100000 stanovnika ovog uzrasta. Na prvom mestu kao razlog umiranja su tumori, na drugom mestu su KVB, a na trećem mestu su nasilne smrti. Nedijagnostikovani uzroci smrti su na visokom četvrtom mestu, a na petom mestu su respiratorne i Kovid 19 zajedno.

- **Najčešći pojedinačni uzrok** umiranja u ovom uzrastu je ishemijska bolest srca, na drugom mestu je zloćudni tumor pluća, a na trećem mestu je kardiomiopatija. Slede na ukupnom nivou hipertenzija na četvrtom, a na petom mestu je zloćudni tumor dojke koji je rodno specifičan. Isti broj umrlih ovoj grupi su posledica samoubistva, zloćudnih tumora debelog creva, bolesti krvnih sudova mozga i Kovida.
- **Mortalitet odojčadi** je bila 2,63‰ i povoljnija je u odnosu na Republiku 4,0‰.Nije bilo slučajeva maternalnog mortaliteta.
- **Korišćenje zdravstvene zaštite** u skoro svim oblastima na primarnom i sekundarnom nivou beleži blagi rast zbog povoljnije epidemiološke situacije sa KOVID-om 19.
- **Zbog opadajućeg trenda** koji smo dobili analizom dužeg vremenskog perioda, razloge moramo tražiti i analizirati šire: smanjenje broja dece predškolskog i školskog uzrasta, korišćenje usluga privatnog sektora najviše u stomatološkoj, ginekološkoj i specijalističkoj zdravstvenoj zaštiti i dr.
- **Smirivanje epidemije Kovida 19** u ovoj godini uticala je u izvesnoj meri na morbiditet i mortalitet stanovništva, ali i rad zdravstvenog sistema u smislu vraćanja na period pre pojave pandemije.
- **Imperativ koji nam predstoji** na osnovu dobijenih analiziranih pokazatelja je iznalaženje efikasnijih rešenja koji bi omogućili optimalniju organizaciju i funkcionisanja zdravstvenog sistema na svim nivoima zdravstvene zaštite, sa akcentom na preventivnu zdravstvenu zaštitu.
- **Najveći teret zdravstvenog sistema** i dalje su hronične nezarazne bolesti (KVB, tumori, hronične opstruktivne plućne bolesti, dijabetes).
- **Saobraćajni traumatizam**, povrede, samoubistva, bolesti zavisnosti i druge hronične nezarazne bolesti, takođe su značajan javno zdravstveni problem.
- **Izražena opterećenost brojnim riziko faktorima**, (pušenje, prekomerna upotreba alkohola, povišen krvni pritisak, fizička neaktivnost, nepravilna ishrana i sl.) koji su zajednički za nastanak HNB, a koji zahtevaju pomeranje fokusa na mere prevencije počev od perioda ranog detinjstva i mladosti.
- **U cilju smanjenja prevremenog mortaliteta** muškaraca u zrelom i srednjem dobu i mortaliteta žena od preventabilnih karcinoma dojke i materice potrebne su zdravstveno vaspitne intervencije stanovništva sa fokusom na zdrave stilove života i promenu stavova o značaju odlaska na redovne preventivne preglede.
- **U budućnosti je neophodno raditi** na jačanju kadrovskih, prostornih i tehnoloških kapaciteta svihvrsta zdravstvenih ustanova u cilju većeg obuhvata u programima organizovanog skrininga na karcinom dojke, materice i debelog creva, kao i blagovremenog otkrivanja depresije, KVB i dijabetesa tip 2.
- **U oblasti javnog zdravlja** neophodna je saradnja na globalnom zdravlju i zdravstvenim izazovima prekogranične prirode kao i usklađivanje sa zemljama koje su prenele i decentralizovale odgovornosti javnog zdravlja i u uslovima trajanja aktuelne pandemije .

AKTIVNOSTI PROMOCIJE ZDRAVLJA I ZDRAVSTVENOG VASPITANJA U 2022. GODINI

Uvod Ulaganje u zdravlje tokom celokupnog života i osposobljavanje ljudi da povećaju kontrolu nad sopstvenim zdravljem, uključuje programe promocije zdravlja u okruženju gde ljudi žive,

rade ili se školuju, od sigurne trudnoće i zdravog početka života, sigurnosti, blagostanja i adekvatne zaštite tokom detinjstva i mladosti, zdravih radnih mesta do zdravog starenja.
Na dinamiku i realizaciju aktivnosti u delatnosti zdravstvenog vaspitanja i promocije zdravlja tokom 2022.godini uticala je nešto povoljnija epidemiološka situacija sa Kovidom 19 uz prisustvo protiv epidemijskih mera koje su je pratile sve vreme.
U svim oblastima zdravstvene zaštite (izuzev stomatološke) u tri postojeća doma zdravlja u Raškom okrugu (ZJZ Kraljevo) realizovano je ukupno oko 29 435 individualnih zdravstveno vaspitnih usluga i oko 2175 grupnih oblika zdravstveno vaspitnog rada.
Poređenje sa prethodnom godinom ukazuje na nižu realizaciju zdravstveno vaspitnih usluga kod individualnih, a višu kod grupnih metoda rada.
U strukturi zdravstveno vaspitnog rada na ukupnom nivou individualni zdravstveno vaspitni rad učestvuje sa 94%, a grupni sa 6% i ova dominacija individualnih oblika rada nad grupnim ukazuje na mesto gde se realiziju, unutar samih zdravstvenih ustanova odnosno ordinacija što je i u ovoj epidemijskoj godini i očekivano.
Dominacija individualnih metoda rada prisutna je i u ovoj godini, a karakteristika je celokupnog perioda posmatranja i ona između ostalog ukazuje da u PZZ nažalost i dalje postoji izražen individualni pristup pacijentu (grafikon 1).

Графикон 1 Реализација здравственог васпитања у ПЗЗ

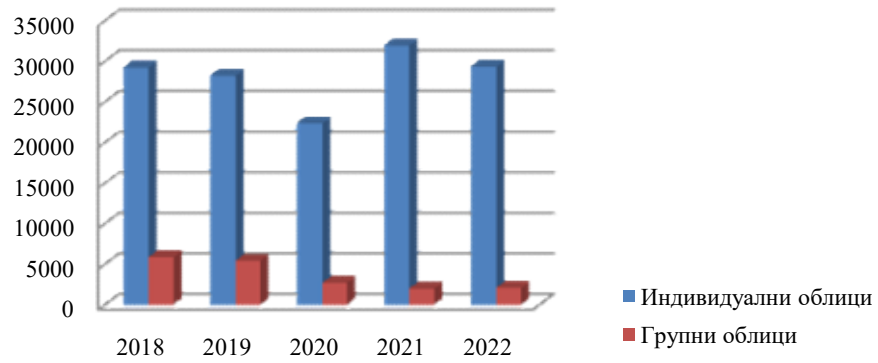

Oblast stomatološke zdravstvene zaštite analiziramo zasebno jer se u ovoj oblasti planira i realizuje veliki broj zdravstveno vaspitnih usluga, posebno individualnih što može da maskira celokupnu sliku ove delatnosti.
Zdravstveno vaspitni rad sprovode službe dečje preventivne stomatologije najvećim delom, sa definisanim obuhvatima populacionih grupa, počev od perioda odojčadi, zatim male i predškolske dece, učenika osnovnih i srednjih škola ,studenata do 26. godine života, uključujući trudnice i porodilje do šestog meseca posle porođaja.
U 2022. godini ove službe su realizovale ukupno oko 20240 zdravstveno vaspitnih usluga
što čini nešto više od trećine 35,7% ukupnog broja svih zdravstveno vaspitnih usluga koje su realizovane u ustanovama PZZ.
Polivalentne patponažne službe (PPS) kao produžene ruke dispanzerskih službi domova zdravlja u svom delokrugu rada u porodici i široj zajednici sprovode aktivni nadzor nad zdravljem zdravih i obolelih lica i populacionih grupa stanovništva.
Zdravstveno-vaspitni rad u domu zdravlja i zajednici čini 30% programa rada PPS-e. Usluge zdravstvenog vaspitanja planiraju i prikazuju kroz broj organizacionih sastanaka, individualnih oblika i metoda rada, grupni rada, organizovani prikaz izložbe.

Svoje aktivnosti sprovode u zdravstvenoj ustanovi i lokalnoj zajednici (mesna zajednica, vrtić, škola, u zavisnosti sa kojom ciljnom populacionom grupom rade.
Akcenat sadržaja zdravstvenog vaspitnih aktivnosti osim na merama za unapređenje zdravlja vulnerabilnih grupa stanovništva, koje su deo svakodnevnog rada sestara, je na promovisanju zdravih stilova života učešćem na javnim manifestacijama u okviru obeležavanja značajnih datuma iz Kalendara javnog zdravlja.
Tokom 2022.godine PPS-e tri doma zdravlja u delu Raškog okruga (ZJZ Kraljevo) uspele su realizuju ukupno 8502 zdravstveno vaspitnih usluga, u povoljnijim epidemiološkim uslovima.
Zdravstveno vaspitnim aktivnostima obuhvaćeno je oko 32474, što čini obuhvat od skoro petine 19,8% od ukupnog broja stanovnika navedenog područja.
U poređenju sa 2021.godinom uočava se značajno povećanje broja zdravstveno vaspitnih usluga na ukupnom nivou i poslednično povećanje broja lica obuhvaćenih zdravstveno vaspitnim radom.
Struktura metoda zdravstveno vaspitnog rada u 2022.godini je sledeća: individualni zdravstveno vaspitni rad 68%, organizacioni sastanci 1%, rad u maloj grupi, predavanja tribine 23%, kreativne radionice 6%, a organizovani prikaz izložbe 1,% (grafikon 2).

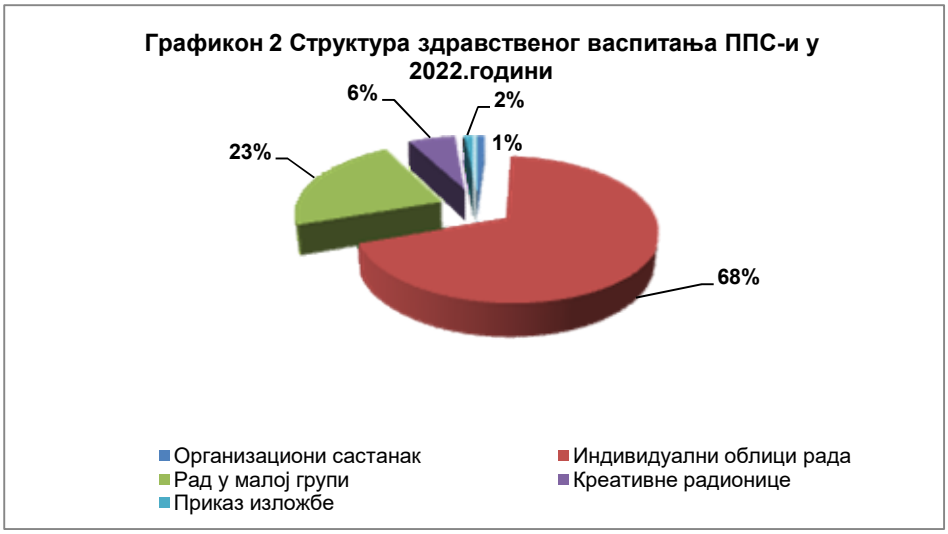

Rad u porodici PPS-i podrazumeva posete prioritetnim grupacijama kao što su: trudnice, babinjare i novorođenčad, odojčad, deca u drugoj i četvrtoj godini, osobe starije od 65 godina, posete obolelom licu po nalogu izabranog lekara prema zdravstvenim indikacijama, kao i posete osobama sa invaliditetom.
Realizacija poseta na ukupnom nivou u 2022. godini je viša od realizacije u prethodnoj godini posmatrano na ukupnom i pojedinačno prema ciljnim grupama stanovništva. (grafikon 3.)

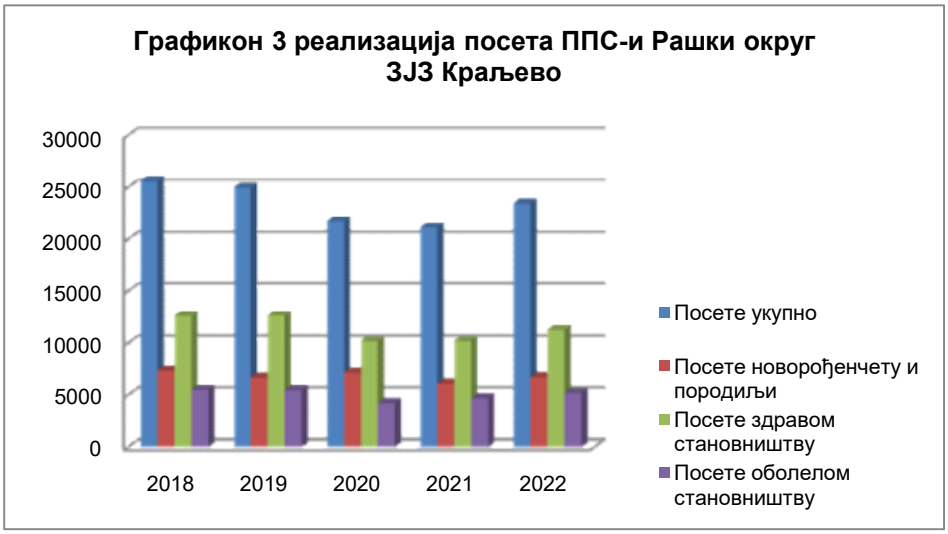

U Programu zdravstvene zaštite stanovništva od zaraznih bolesti tokom 2022. godine u tri doma zdravlja realizovano je ukupno oko 4790 zdravstveno-vaspitnih usluga od čega individualnih oko 3810 i oko 980 grupnih oblika rada.
Realizacija zdravstvenog vaspitanja u Programu u odnosu na prethodnu godinu je niža posmatrano na ukupnom nivou i kod individualnih a metodama rada, dok je kod grupnih metoda viša.
Analiza realizacije u petogodišnjem periodu posmatranja 2018.-2022.godine primenom linearnog trenda pokazala je rastuće vrednosti u odnosu na broj zdravstveno vaspitnih usluga prosečno za oko 409 usluga godišnje, a opadajuće za broj obuhvaćenih lica direktnim zdravstveno vaspitnim radom prosečno za oko 3989 lica godišnje (grafikon 4).

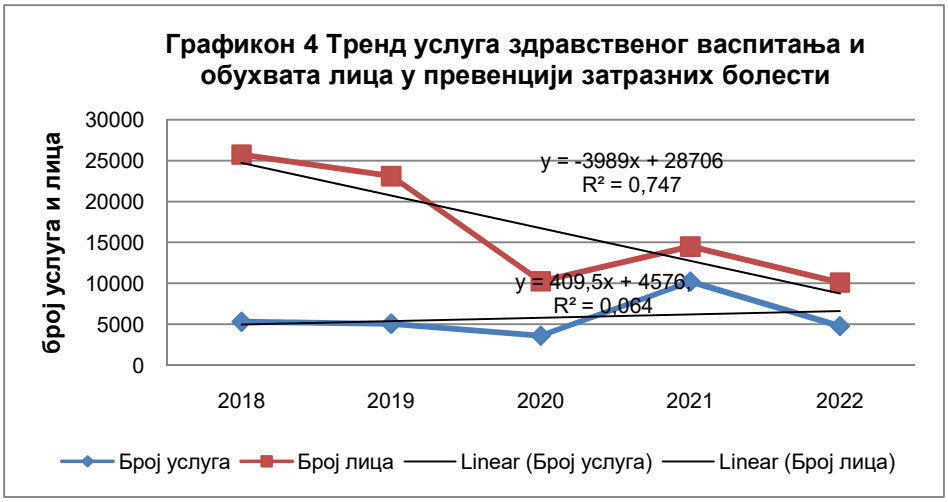

Analiza strukture zdravstvenog vaspitanja u Programu pokazala je dominaciju korišćenja individualnih metoda rada sa 79% u odnosu na grupne metode rada sa 21% (grafikon 5).

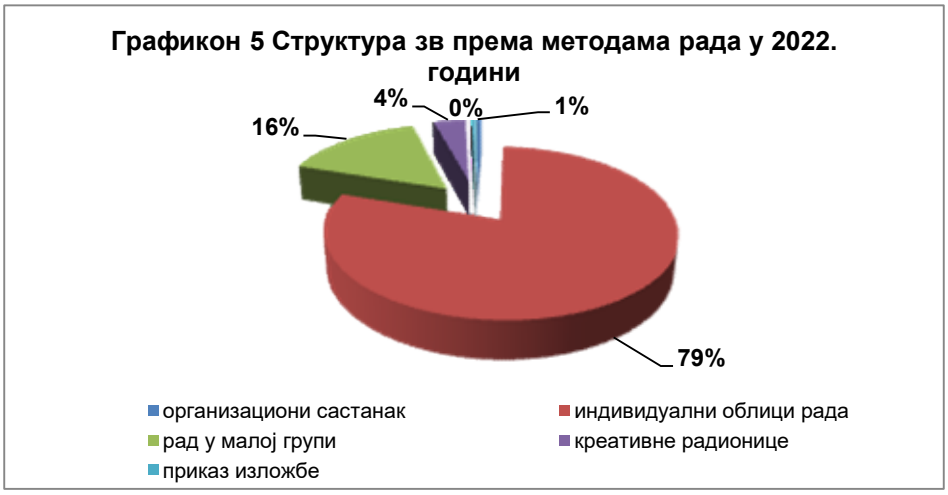

Sadržaji zdravstveno vaspitnog rada i informisanja stanovništva u Programu pratili su aktuelnu higijensko epidemiološku situaciju na terenu, kao i datume iz postojećeg Kalendara javnog zdravlja.

Aktivnosti edukacije edukatora i stanovništva realizovali smo tokom kalendarske godine u povoljnijoj epidemiološkoj situaciji vezanoj za Kovid 19, ali i dalje u ograničenim uslovima i primenu protiv epidemijskih mera.

U skladu sa preporučenim merama koristili smo metode rada sa obuhvatom manje lica kao što su organizacioni sastanci rad u maloj grupi, kreativne radionice, pitanja i odgovori.Broj i vrsta edukacija i obuhvat dat u grafikonu 6.

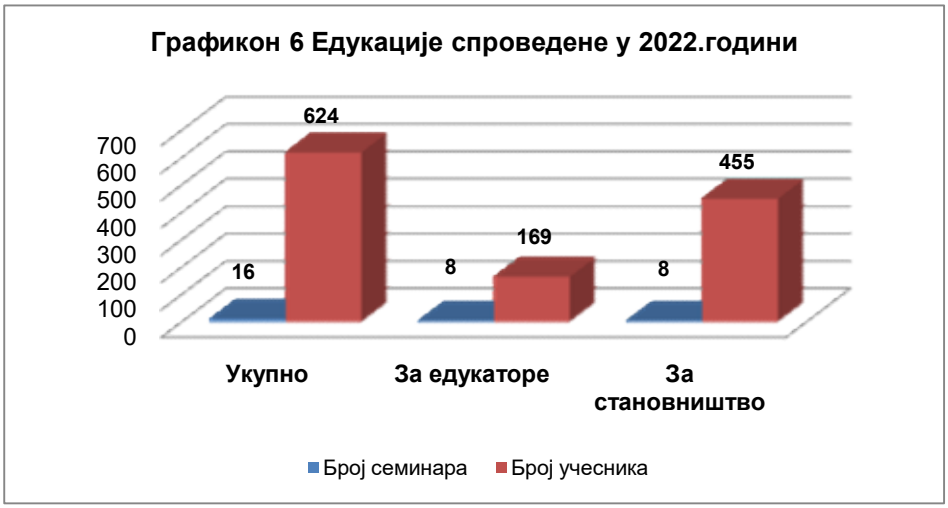

Sadržaje smo takođe prilagođavali aktuelnom trenutku, posebno u oblasti zaraznih bolesti i postojeće epidemiološke situacije, kao i prioriteta koje je diktirala javno zdravstvena politika MZRS.

U ovoj godini za teritoriju Raškog okruga ZJZ Kraljevo uspeli smo da u ograničenim uslovima realizujemo aktivnosti oko planiranja, koordinacije i realizacije sledećih kampanja:

- Evropska nedelja prevencije raka grlića materice
- **31.januar Nacionalni dan bez duvanskog dima**
- **4.februar Svetski dan borbe protiv raka**

- Nacionalni dan protiv raka dojke
- Mart –mesec borbe protiv malignih bolesti
- **7.april Svetski dan zdravlja**
- Međunarodni dan fizičke aktivnosti
- **Nedelja zdravlja usta i zuba od 18.do 24.maja**
- **31. maj Svetski dan bez duvana**
- **Međunarodni dan borbe protiv zloupotrebe i nezakonite trgovine droga**
- **Svetski dan kontracepcije**
- **Svetski dan srca**
- Svetska i Nacionalna nedelja dojenja
- **1. oktobar Međunarodni dan starijih osoba**
- 10.oktobar Svetski dan mentalnog zdravlja
- **16.oktobar Svetski dan hrane u okviru Oktobra meseca pravilne ishrane**
- Oktobar međunarodni mesec borbe protiv raka dojke

Od nabrojanih kampanja neke smo sproveli aktivnostima u ustanovi i zajednici, (u tekstu boldirane), dok smo ostale nabrojane (bilo ih je 7) sproveli informisanjem stručne i šire javnosti različitim u tom trenutku dostupnim sredstvima komunikacije, kao i doprinosom u aktivnostima partnera iz različitih sektora koji su bili nosioci istih (grafikon 7).

Naša ustanova kontinuirano sprovodi aktivnosti na informisanju i edukaciji stanovništva kroz saradnju i podršku MAS medija sa područja ovog dela Raškog okruga (struktura prema vrsti medija data u grafikonu 8).

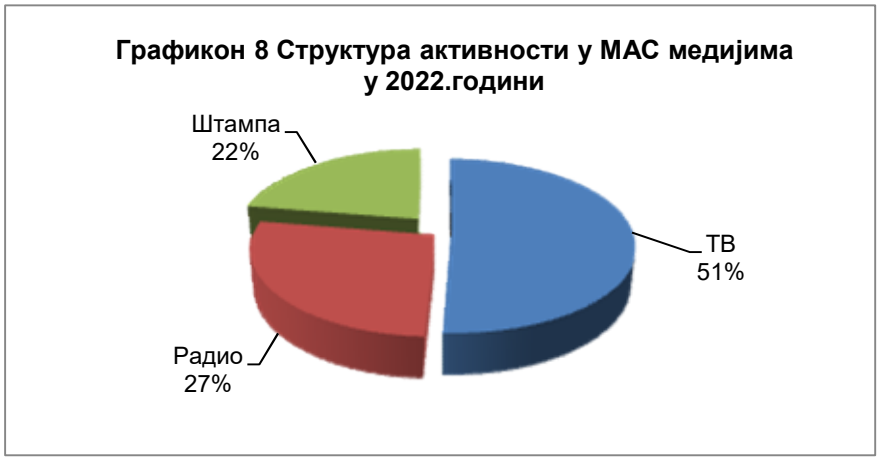

Tokom godine, osim tema koje su pratile datume iz Kalendara javnog zdravlja kao i redovnog informisanja javnosti o rezultatima monitoringa životne sredine, Zavod je kontinuirano informisao građanstvo o aktuelnoj epidemiološkoj situaciji u vezi sa Kovidom 19, kao i merama prevencije istog.

Unapređenje zdravlja vulnerabilnih grupa

Svako životno doba ima svoje specifičnosti pa i specifične zdravstvene potrebe. Osim toga, postoje kategorije stanovništva koje imaju posebne modalitete zadovoljavanja univerzalnih potreba svakog čoveka.

U skladu sa tim, definišu se sledeće vulnerabilne kategorije stanovništva: žene reproduktivnog doba, mala i predškolska deca, školska deca i omladina, radno aktivno stanovništvo, stari, osobe sa invaliditetom (osobe sa posebnim potrebama), socijalno marginalizovane grupe.

Školska deca i omladina predstavljaju najvulnerabilniju kategoriju stanovništva, ali istovremeno čine i najveći biološki potencijal društva, pa njihovo zdravlje predstavlja posebnu brigu i interes zdravstvene službe, države i društva u celini To su deca od 7.do 14.godine, pubescenti-adolescenti od 15. do 18. godine i studenti od 19. do 25.godine života.

Mladi se uobičajeno i pojednostavljeno posmatraju kao zdrava populacija budući da podaci rutinske zdravstvene statistike u Srbiji pokazuju najniže oboljevanje i umiranje u ovoj uzrastnoj grupi. Međutim, brojni direktni i indirektni faktori određuju zdravlje mladih i njihovu brigu za vlastito zdravlje i jedinstvene zdravstvene probleme, determinante zdravlja koje se odnose na socio-ekonomske uslove života, kulturu i životnu sredinu.

Promene u morbiditetu ove populaciju na području ovog dela Raškog okruga takođe ukazuju na korelaciju sa ponašanjem i stilom života dece, ali i faktorima životne sredine.

Naše aktivnosti na unapređenju zdravlja vulnerabilnih grupa sa akcentom na decu i mlade, u 2022. godini bile su ograničene zbog protiv epidemijskih mera koje su bile na snazi, uprkos nešto povoljnijoj epidemiološkoj situaciji.

U radu smo koristili kombinaciju različitih metoda zdravstveno vaspitnog rada, radionice i pitanja i odgovori u skladu sa uzrastom ciljne grupe sa kojom smo sprovodili aktivnosti.

Na osnovu dugogodišnjeg iskustva u praćenju aktivnosti kroz postojeće programe unapređenja zdravlja dece i učenika zaključujemo da su ovi programi u stagnaciji već dugi niz godina, a da su poslednjih godina dodatno dovedeni u pitanje, pojavom epidemije Kovida 19.

Rešenja moramo tražiti u novim načinima rada osmišnjavanjem novih integrisanih programa za unapređenje znanja učenika, uz uključivanje svih zainteresovanih stručnjaka iz različitih oblasti koje doprinose javnom zdravnju u širem kontekstu posmatranja.

Takođe, iskustvo online nastave tokom epidemije, navodi da ubuduće treba razmišljati o sličniom konceptu sprovođenja aktivnosti zdravstvenog vaspitanja učenika.

To podrazumeva suočavanje sa novim izazovima rada u ovoj oblasti, ali i ovladavanje novim znanjima i veštinama korišćenja savremenih informatičkih tehnologija, uz neophodan timski rad stručnjaka različitih profila.

EPIDEMIOLOŠKA DIJAGNOZA RAŠKOG OKRUGA (ZJZ Kraljevo) U 2022.

Prijavljivanje zaraznih bolesti na području Raškog okruga

Prijavljivanje se vrši prema Pravilniku o prijavljivanju zaraznih bolesti i drugih stanja u skladu sa Zakonom o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti.

U 2022. godini značajan deo aktivnosti Centra za prevenciju i kontrolu bolesti je i dalje bio usmeren na sprečavanja i suzbijanje bolesti Kovid 19.

Tokom godine, na području Kraljeva, Raške i Vrnjačke Banje registrovano je 36.692 slučaja akutnih zaraznih bolesti, sa stopom incidencije 22.162,2.

U izveštajnom periodu nije bilo slučajeva malih boginja, rubeole i zauški.

Ukupno registrovani slučajevi zaraznih bolesti, zbirne i pojedinačne prijave

OBOLJENJE	Kraljevo		Raška		Vrnjačka Banja		UKUPNO	
	Oboleli	Umrli	Oboleli	Umrli	Oboleli	Umrli	**Oboleli**	**Umrli**
A02.0 Enteritis salmonellosa	16	0	1	0	5	0	**22**	**0**
A04.5 Enteritis campylobacterialis	1	0	0	0	1	0	**2**	**0**
A15.0 Tuberculosis pulmonis, per microscopiam sputi confirmata	4	0	0	0	0	0	**4**	**0**
A15.1 Tuberculosis pulmonis, solum culture confirmata	1	0	0	0	0	0	**1**	**0**
A18.0 Tuberculosis ossium et articulorum	2	0	0	0	0	0	**2**	**0**
A38 Scarlatina	7	0	0	0	0	0	**7**	**0**
A51.9 Syphilis recens, non specificata	0	0	0	0	1	0	**1**	**0**
A53.9 Syphilis alia et non specificata	1	0	0	0	0	0	**1**	**0**
B01.9 Varicella sine complicationibus	1645	0	0	0	0	0	**1645**	**0**
B18.1 Hepatitis viralis chronica B sine delta agente	2	0	0	0	0	0	**2**	**0**
B18.2 Hepatits viralis chronica C	5	0	0	0	1	0	**6**	**0**
U07.2 Covid-19 virus neidentifikovan	1	1	1	1	0	0	**2**	**2**
U07.1 Covid-19 virus identifikovan	24530	97	3459	5	5588	26	**33577**	**128**
B75 Trichinellosis	3	0	0	0	0	0	**3**	**0**
B86 Scabies	75	0	0	0	0	0	**75**	**0**
J02.0 Pharingitis streptococcica	111	0	0	0	0	0	**111**	**0**
J03.0 Tonsillitis streptococcica	84	0	0	0	0	0	**84**	**0**
J10 Influenza, virus identificatum	1	0	0	0	0	0	**1**	**0**
J11 Influenza, virus non identificatum	11	0	0	0	0	0	**11**	**0**
J12.9 Pneumonia viralis, non specificata	19	0	0	0	0	0	**19**	**0**
J15 Pneumonia bacterialis	1116	0	0	0	0	0	**1116**	**0**
UKUPNO	**27635**	**98**	**3461**	**6**	**5596**	26	**36692**	**130**

Stope incidencije zaraznih bolesti (1/ 100000 stanovnika)

OBOLJENJE	Kraljevo		Raška		Vrnjačka Banja		UKUPNO	
	Oboleli	In	Oboleli	In	Oboleli	In	Oboleli	In
A02.0 Enteritis salmonellosa	16	13,7	1	4,5	5	19,3	**22**	**13,29**
A04.5 Enteritis campylobacterialis	1	0,9	0	0,0	1	3,9	**2**	**1,21**
A15.0 Tuberculosis pulmonis, per microscopiam sputi confirmata	4	3,4	0	0,0	0	0,0	**4**	**2,42**
A15.1 Tuberculosis pulmonis, solum culture confirmata	1	0,9	0	0,0	0	0,0	**1**	**0,60**
A18.0 Tuberculosis ossium et articulorum	2	1,7	0	0,0	0	0,0	**2**	**1,21**
A38 Scarlatina	7	6,0	0	0,0	0	0,0	**7**	**4,23**
A51.9 Syphilis recens, non specificata	0	0,0	0	0,0	1	3,9	**1**	**0,60**
A53.9 Syphilis alia et non specificata	1	0,9	0	0,0	0	0,0	**1**	**0,60**
B01.9 Varicella sine complicationibus	1645	1404,0	0	0,0	0	0,0	**1645**	**993,59**
B18.1 Hepatitis viralis chronica B sine delta agente	2	1,7	0	0,0	0	0,0	**2**	**1,21**
B18.2 Hepatits viralis chronica C	5	4,3	0	0,0	1	3,9	**6**	**3,62**
U07.2 Covid-19 virus neidentifikovan	1	0,9	1	4,5	0	0,0	**2**	**1,21**
U07.1 Covid-19 virus identifikovan	24530	20935,8	3459	15422,0	5588	21522,1	**33577**	**20280,74**
B75 Trichinellosis	3	2,6	0	0,0	0	0,0	**3**	**1,81**
B86 Scabies	75	64,0	0	0,0	0	0,0	**75**	**45,30**
J02.0 Pharingitis streptococcica	111	94,7	0	0,0	0	0,0	**111**	**67,04**
J03.0 Tonsillitis streptococcica	84	71,7	0	0,0	0	0,0	**84**	**50,74**
J10 Influenza, virus identificatum	1	0,9	0	0,0	0	0,0	**1**	**0,60**
J11 Influenza, virus non identificatum	11	9,4	0	0,0	0	0,0	**11**	**6,64**
J12.9 Pneumonia viralis, non specificata	19	16,2	0	0,0	0	0,0	**19**	**11,48**
J15 Pneumonia bacterialis	1116	952,5	0	0,0	0	0,0	**1116**	**674,07**
UKUPNO	27635	23585,8	3461	15430,9	5596	21552,9	**36692**	**22162,22**

Broj slučajeva zaraznih bolesti prijavljenih pojedinačnim prijavama

OBOLJENJE	Kraljevo		Raška		Vrnjačka Banja		UKUPNO	
	Oboleli	Umrli	Oboleli	Umrli	Oboleli	Umrli	**Oboleli**	**Umrli**
A02.0 Enteritis salmonellosa	16	0	1	0	5	0	**22**	**0**
A04.5 Enteritis campylobacterialis	1	0	0	0	1	0	**2**	**0**
A15.0 Tuberculosis pulmonis, per microscopiam sputi confirmata	4	0	0	0	0	0	**4**	**0**
A15.1 Tuberculosis pulmonis, solum culture confirmata	1	0	0	0	0	0	**1**	**0**
A18.0 Tuberculosis ossium et articulorum	2	0	0	0	0	0	**2**	**0**
A51.9 Syphilis recens, non specificata	0	0	0	0	1	0	**1**	**0**
A53.9 Syphilis alia et non specificata	1	0	0	0	0	0	**1**	**0**
B18.1 Hepatitis viralis chronica B sine delta agente	2	0	0	0	0	0	**2**	**0**
B18.2 Hepatits viralis chronica C	5	0	0	0	1	0	**6**	**0**
U07.2 Covid-19 virus neidentifikovan	1	1	1	1	0	0	**2**	**2**
U07.1 Covid-19 virus identifikovan	24530	97	3459	5	5588	26	**33577**	**128**
B75 Trichinellosis	3	0	0	0	0	0	**3**	**0**
J10 Influenza, virus identificatum	1	0	0	0	0	0	**1**	**0**
UKUPNO	**24567**	**98**	**3461**	**6**	**5596**	**26**	**33624**	**130**

Incidencija zaraznih bolesti prijavljenih pojedinačnim prijavama

OBOLJENJE	Kraljevo		Raška		Vrnjačka Banja		UKUPNO	
	Oboleli	In	Oboleli	In	Oboleli	In	Oboleli	In
A02.0 Enteritis salmonellosa	16	13,7	1	4,5	5	19,3	**22**	**13,3**
A04.5 Enteritis campylobacterialis	1	0,9	0	0,0	1	3,9	**2**	**1,2**
A15.0 Tuberculosis pulmonis, per microscopiam sputi confirmata	4	3,4	0	0,0	0	0,0	**4**	**2,4**
A15.1 Tuberculosis pulmonis, solum culture confirmata	1	0,9	0	0,0	0	0,0	**1**	**0,6**
A18.0 Tuberculosis ossium et articulorum	2	1,7	0	0,0	0	0,0	**2**	**1,2**
A51.9 Syphilis recens, non specificata	0	0,0	0	0,0	1	3,9	**1**	**0,6**
A53.9 Syphilis alia et non specificata	1	0,9	0	0,0	0	0,0	**1**	**0,6**
B18.1 Hepatitis viralis chronica B sine delta agente	2	1,7	0	0,0	0	0,0	**2**	**1,2**
B18.2 Hepatits viralis chronica C	5	4,3	0	0,0	1	3,9	**6**	**3,6**
U07.2 Covid-19 virus neidentifikovan	1	0,9	1	4,5	0	0,0	**2**	**1,2**
U07.1 Covid-19 virus identifikovan	24530	20935,8	3459	15422,0	5588	21522,1	**33577**	**20280,7**
B75 Trichinellosis	3	2,6	0	0,0	0	0,0	**3**	**1,8**
J10 Influenza, virus identificatum	1	0,9	0	0,0	0	0,0	**1**	**0,6**
UKUPNO	**24567**	**20967,3**	**3461**	**15430,9**	**5596**	**21552,9**	**33624**	**20309,1**

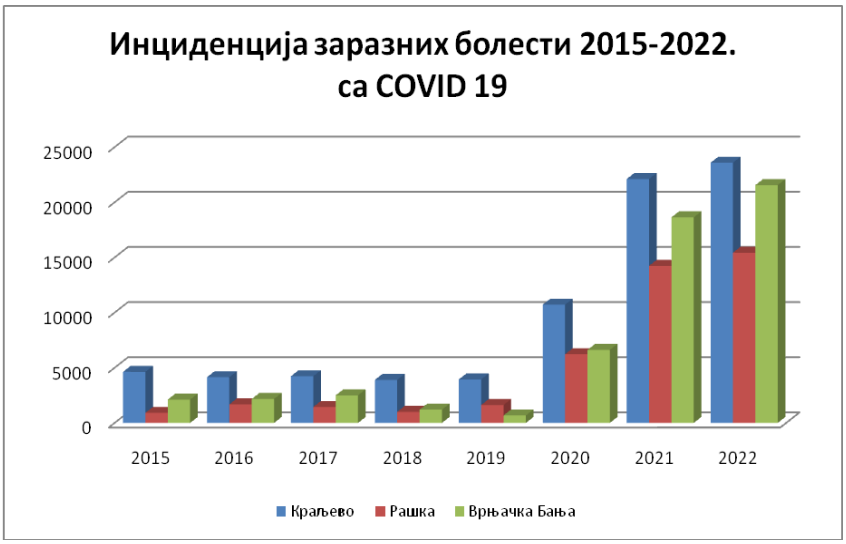
Инциденција заразних болести 2015-2022.
са COVID 19
25000
20000
15000
10000
5000
0
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
Краљево
Рашка
Врњачка Бања

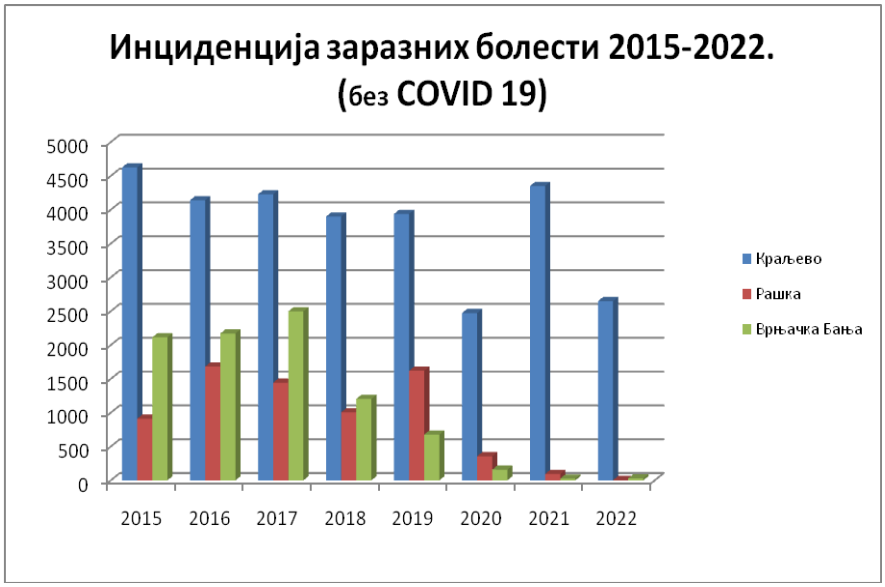
Инциденција заразних болести 2015-2022.
(без COVID 19)
5000
4500
4000
3500
3000
2500
2000
1500
1000
500
0
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
Краљево
Рашка
Врњачка Бања

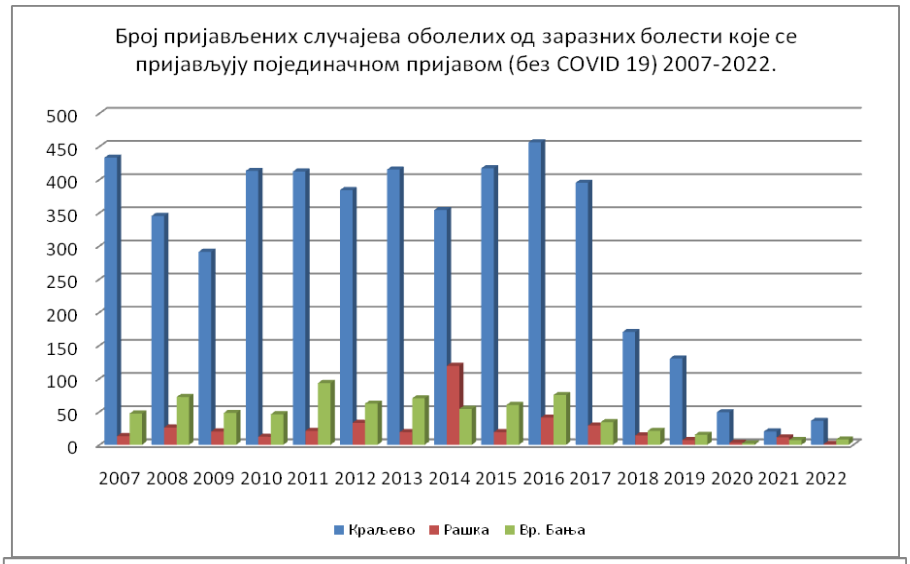

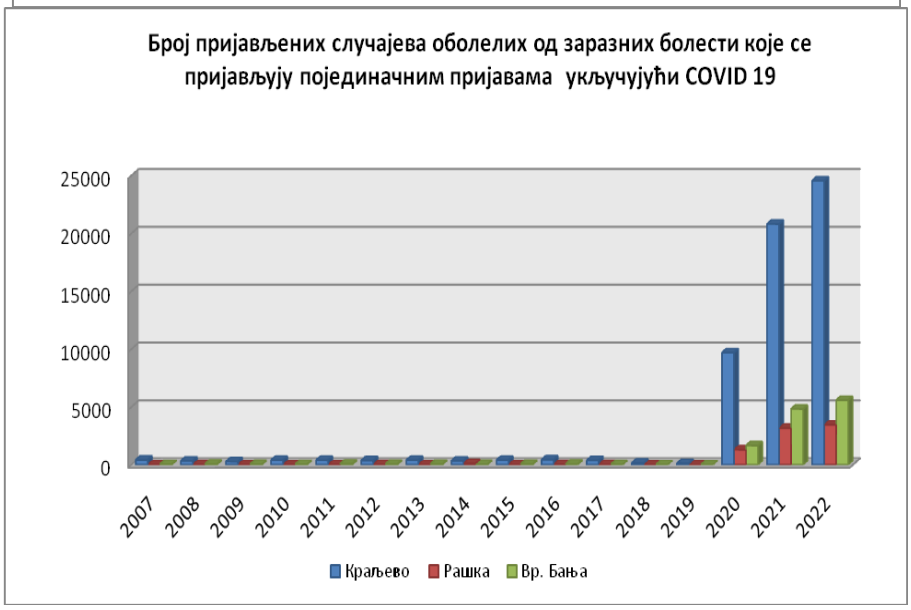

Zastupljenost grupa zaraznih bolesti na teritoriji Kraljeva, Raške i Vrnjačke Banje, uključujući COVID 19

Zastupljenost grupa zaraznih bolesti na teritoriji Kraljeva, Raške i Vrnjačke Banje, bez COVID 19

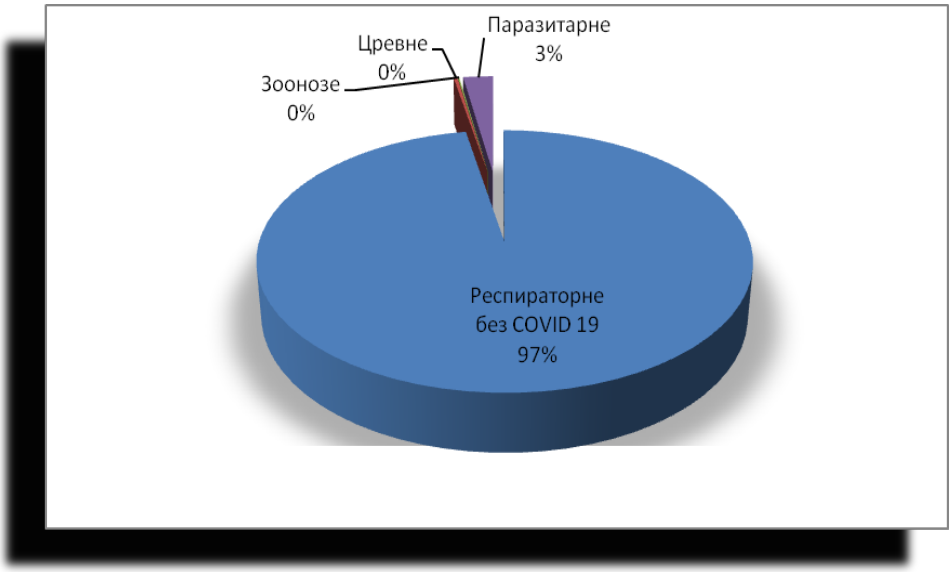

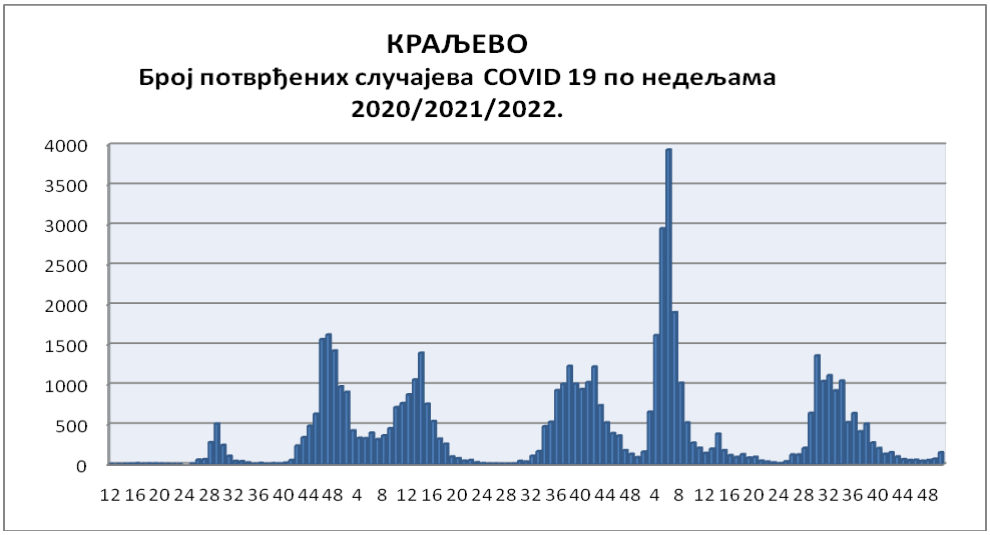

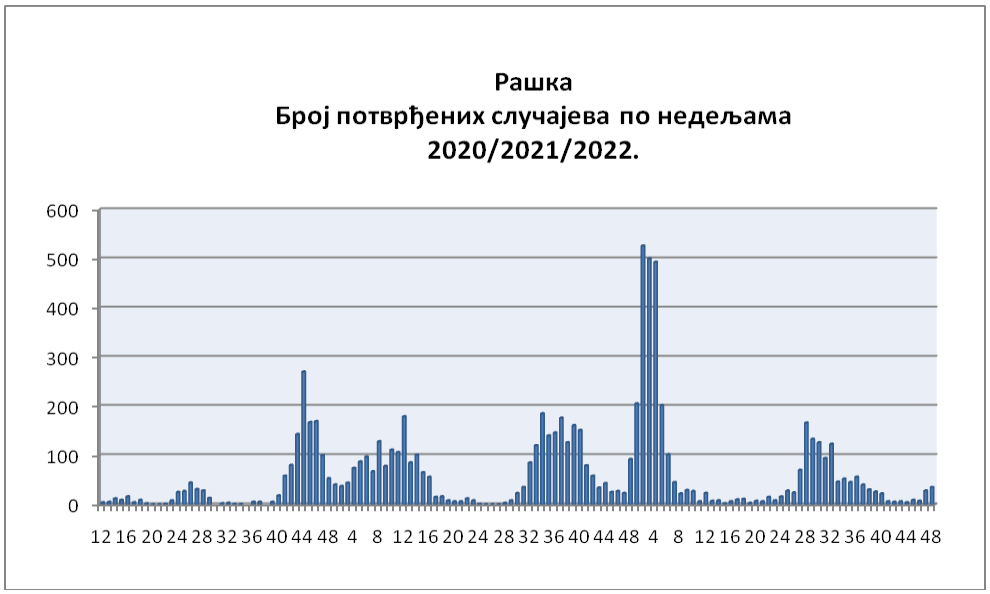

Grip i druge akutne respiratorne infekcije

Pandemija COVID-19 je uticala na organizaciju zdravstvenog sistema i kapacitete testiranja, što je negativno uticalo na prijavljivanje epidemioloških i virusoloških podataka koji se odnose na grip tokom sezona 2021/2022.i 2022/2023. Aktivnost gripa na teritoriji nadležnosti ZJZ Kraljevo je bila niska.

Registrovane su veće stope ARI najverovatnije uzrokovane respiratornim infekcijama koje su izazvane virusom SARS-CoV-2.

Tuberkuloza

Učestalost tuberkuloze na teritoriji koja je u nadležnosti ZJZ Kraljevo je niska, i to važi i za plućne i za ekstrapulmonalne forme. Ukupan broj obolelih u 2022. godini je bio 7 u odnosu na 6 iz prethodne godine. Ukupna stopa incidencije za područje nadležnosti je bila 4,23/100.000 stanovnika što se smatra niskom stopom i na globalnom nivou.

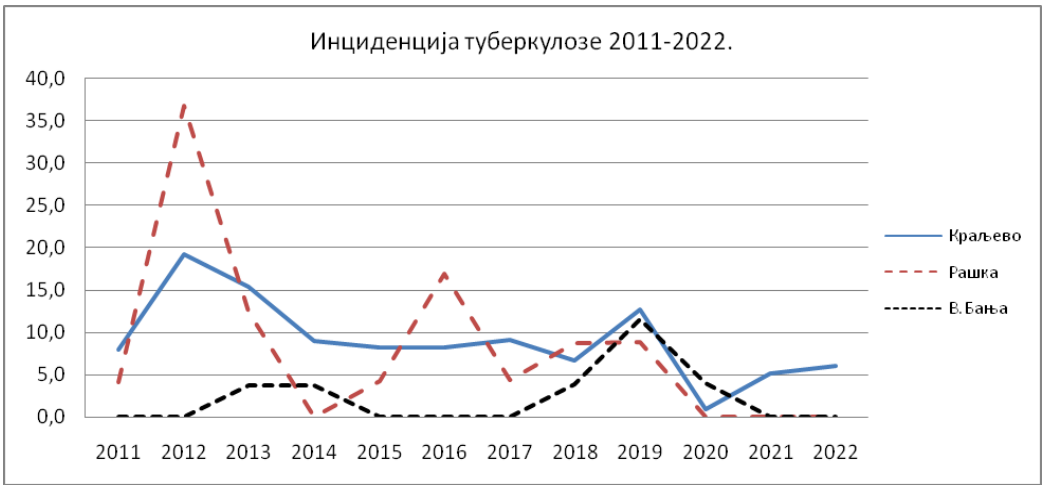

Crevne zarazne bolesti

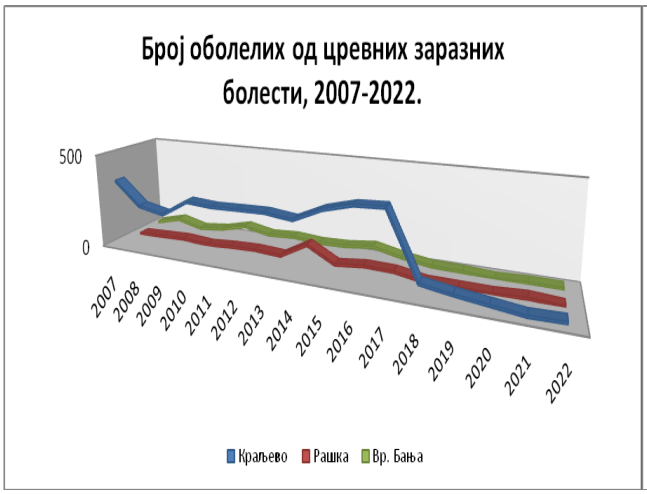

Polno prenosive infekcije i infekcije koje se prenose putem krvi

Tokom 2022.godine je registrovano je 10 osoba inficiranih uzročnikom koji se prenosi polnim putem ili putem krvi (2 slučaja sifilisa, 2 hronična hepatitisa B i 6 hroničnih hepatitisa C).

Savetovalište za HIV i polno prenosive infekcije radi svakog radnog dana. U 2022. godini savetovano je 107 osoba, od kojih je 105 testirano na HIV, 107 na hepatitis B, 105 na hepatitis C i 88 na sifilis, u skladu sa procenjenim epidemiološkim rizicima. Najveći broj osoba je istovremeno testiran na dve i više polno prenosivih infekcija.

Na teritoriji nadležnosti ZJZ Kraljevo u 2022.uočava se porast obolevanja od krvlju i polno prenosivih infekcija u odnosu na prethodnu godinu, ali je trend obolevanja od ovih infekcija i dalje opadajući.

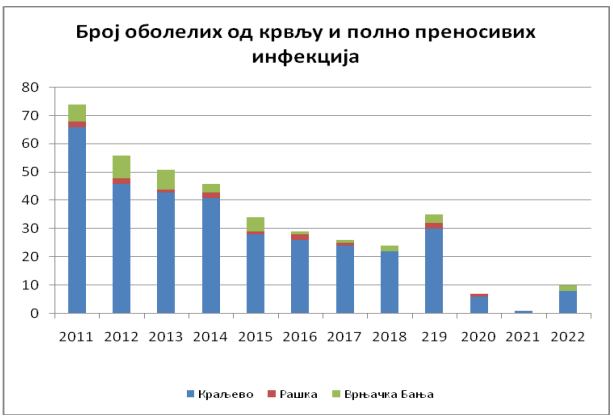

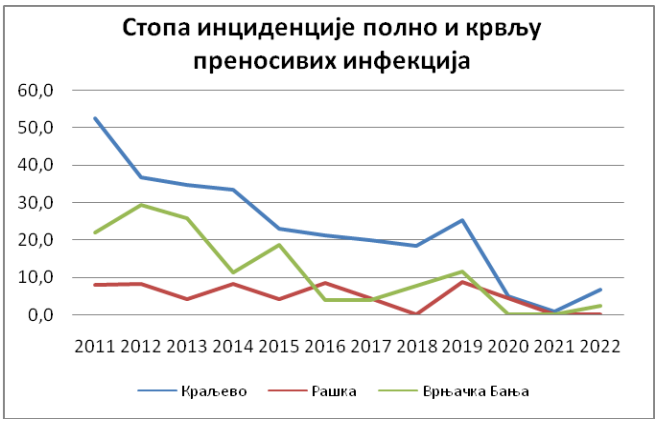

Transmisivne bolesti i zoonoze

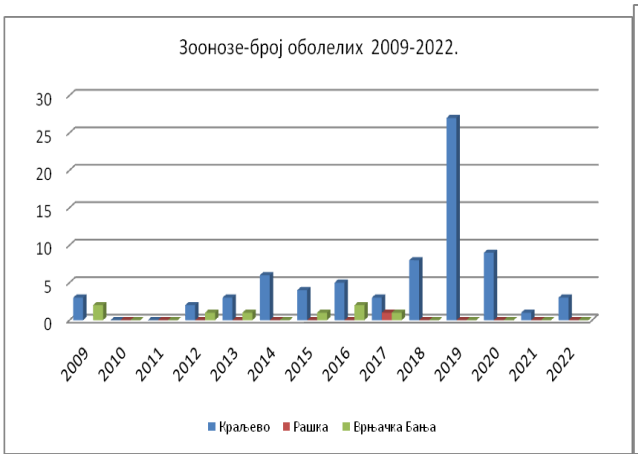

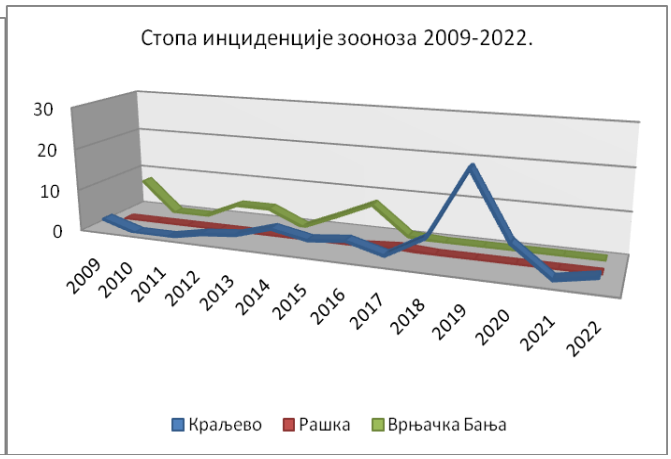

Epidemije zaraznih bolesti

Tokom 2022, godine osim aktuelne pandemije COVID 19, na teritoriji nadležnosti ZJZ Kraljevo registovane su 3 epidemije drugih zaraznih bolesti, sa 436 obolelih. Nije bilo hospitalizovanih.
Prema dominantnom mehanizmu prenošenja registrovane su dve hidrične i jedna epidemija preneta putem hrane. Dve epidemije su registrovane na teritoriji grada Kraljeva, jedna porodična epidemija trihineloze (3 obolela), nastala konzumiranjem suvog mesa divlje svinje i jedna hidrična epidemija sa 75 obolelih.
Na teritoriji opštine Vrnjačka Banja registrovana je jedna hidrična epidemija sa 358 obolelih. U odnosu na zahvaćenu populaciju zabeležene su dve epidemije u opštoj populaciji i jedna porodična epidemija.

Bolničke infekcije

Prevencija bolničkih infekcija se sprovodi na osnovu usvojenih programa i planova u svim zdravstvenim ustanovama.

Kontinuirani nadzor nad bolničkim infekcijama se sprovodi u Opštoj bolnici „Studenica“ Kraljevo na svim odeljenjima i u jedinici intenzivne nege.

Tokom 2022. registrovana je 161 bolnička infekcija i sve su prijavljene u skladu sa Pravilnikom. Preporuke u vezi sa prevencijom i suzbijanjem bolničkih infekcija su davane u skladu sa aktuelnom epidemiološkom situacijom.

Najčešće su registrovane infekcije operativnog mesta (34,2%), infekcije mokraćnog sistema (24,2%) i infekcije organa za varenje (17,5%) .

Studija prevalencije, u okviru V Nacionalne studije sprovedena je u opštoj bolnici „Studenica“ u Kraljevu u periodu od 15.11.2022. do 17.11.2022. godine.

U studiju je uključeno 235 osoba koje su u trenutku izvođenja studije bile hospitalizovane na 16 različitih odeljenja. Od 235 pacijenata, u studiju je uključeno 109 (46,4%) osoba muškog pola i 126 (53,6%) osoba ženskog pola. Najveći udeo učesnika studije bio je u uzrasnoj grupi od 65+ godina, njih 106, što je činilo je 45,1%, dok je najmanji broj učesnika u studiji činila uzrasna grupa <1 godine, njih 13, odnosno 5,5%.

Kod četiri učesnika studije utvrđena je bar jedna bolnička infekcija, a ukupan broj bolničkih infekcija iznosio je šest, od kojih su četiri stečene tokom hospitalizacije u ovoj bolnici.
Od šest bolničih infekcija, dve (33,3%) su bile pneumonije klinički dijagnostikovane bez pozitivne mikrobiološke verifikacije uzročnika, dve su bile infekcije mokraćnog sistema (33,3%) i po jedna infekcija opretivnog mesta (16,7%) i sistema za varenje (16,7%). Izazivači bolničkih infekcija (4) bili su: Enterococcus spp., Clostridioides difficile, Klebsiella pneumoniae i Pseudomonas aeruginosa i oni su mikrobiološki verifikovani. Klebsiella pneumoniae je jedini otkriveni uzročnik bolničkih infekcija koji je bio rezistentan na sve antibiotike (panrezistentan).
Prevalencija bolničkih infekcija dobijena u ovoj studiji iznosila je 2,6%, dok je prevalencija pacijenata sa bolničkim infekcijama iznosila 1,7%.
Upotreba antimikrobnih lekova je predmet intenzivnog rada u ovoj opštoj bolnici u cilju racionalizacije i smanjivanja rezistencije mikroorganizama.

Imunizacije sprovedene u 2022.godini

Epidemiološka situacija COVID-19 je i tokom 2022.godine, sa promenenama u prostornoj i kadrovskoj organizaciji domova zdravlja za potrebe dijagnostike i lečenja obolelih od COVID-19, uticala na sprovođenje obavezne imunizacije.

Vakcinacija planirane populacije kombinovanom petovalentnom vakcinom protiv difterije, tetanusa, velikog kašlja, dečje paralize i oboljenja izazvanih Hemofilusom influence tip b (DTaP-IPV-Hib) sprovedena je na teritoriji opština Kraljevo, Raška i Vrnjačka Banja u 2022. godini sa ciljanim obuhvatom iznad 95%, odnosno sa obuhvatom od 96,5% (u Republici Srbiji- 91,9%), dok je prva revakcinacija u drugoj godini sprovedana sa obuhvatom ispod ciljanog, odnosno 81,2%, (u Republici Srbiji -80,6%).

Postignuti obuhvat drugom i trećom revakcinacijom dece protiv difterije, tetanusa, velikog kašlja i dečje paralize kombinovanom četvorovalentnom vakcinom (DTaP-IPV) u 7. godini života (predškolska deca) iznosio je 98,5% (u Republici Srbiji – 91,3%), a obuhvat revakcinacijom protiv difterije i tetanusa školske dece u poslednjem razredu osnovne škole dT vakcinom iznosio 92,5% (u Republici Srbiji – 91,2%).

Za primarnu seriju vakcinacije protiv difterije, tetanusa, velikog kašlja, hemofilusa influence tip B i dečje paralize u svim opštinama u nadležnosti ZJZ Kraljevo postignut je obuhvat od 95% i više (Kraljevo 95%, Raška i Vrnjačka Banja 100%). Obuhvat prvom revakcinacijom istom vakcinom u drugoj godini je najniži u Kraljevu (79,8%), dok su u Raški i Vrnjačkoj Banji obuhvati 90.5% i 80,0%.

Druga revakcinacija protiv difterije ,tetanusa, velikog kašlja i dečje paralize u sedmoj godini je u svim opštinama sprovedena sa obuhvatom iznad 96% (Raška 97,8%, Kraljevo 98,3%, Vrnjačka Banja 100%), dok je treća revakcinacija u 14. godini vakcinom protiv difterije i tetanusa u Kraljevu i Raški sproovedena sa obuhvatom iznad 90,4% i 95,4%, a u Vrnjačkoj Banji sa obuhvatom 100%.

Primovakcinacija protiv malih boginja, zaušaka i rubele, kombinovanom MMR vakcinom u drugoj godini života, na teritoriji Kraljeva, Raške i Vrnjačke Banje sprovedena je sa obuhvatom od 88,6% (prošle godine 85,4%), i to s obuhvatom od 89,3% u Kraljevu, 90,9% u Vrnjačkoj Banji i 82,9% u Raški (Republika Srbija u 2022.obuhvat 81,3%). Ni u jednoj opštini nije dostignut ciljani obuhvat od 95%.

Revakcinacija u sedmoj godini života vakcinom protiv malih boginja, zauški i rubeole sprovedena je sa ciljanim obuhvatom preko 95%, odnosno obuhvatom od 98,7% (prošle godine 93,7%). U Kraljevu je revakcinacija sprovedena sa obuhvatom od 98,4%, u Raški 98,9% i Vrnjačkoj Banji sa obuhvatom od 100%. U Republici Srbiji obuhvat 2022. godine je 89,5%.

Imunizacija dece u prvoj godini života protiv hepatitisa B na teritoriji nadležnosti ZJZ Kraljevo sprovedena je sa obuhvatom od 92,1% (prošle godine 91%) -Kraljevo 89,2%, Raška-97,9% i Vrnjačka Banja 100% (Srbija-91,6%).

Obuhvat vakcinacijom protiv oboljenja izazvanih streptokokom pneumonije, sa tri doze pneumokokne konjugovane vakcine, u 2022. godini na teritoriji nadležnosti ZJZ Kraljevo iznosio je 93,9% (prošle godine 89,5%) (u Republici Srbiji je 90,5%), dok je obuhvat revakcinom značajno niži u odnosu na prethodnu godinu 67,4% u odnosu na 80,7% (Srbija - 75,9%). Najniži obuhvat je u Kraljevu- 60,7%, u Vrnjačkoj Banji je 78,6%, a u Raški je najviši i iznosi 90,5%.

Postignuti obuhvat primarnom vakcinacijom i revakcinacijom, na teritoriji dela Raškog okruga u nadležnosti ZJZ Kraljevo, veći je od obuhvata postignutog tokom 2021. godine, kada su u pitanju sve vakcine predviđene Kalendarom obavezne imunizacije lica određenog uzrasta, izuzev obuhvata novorođenčadi vakcinacijom protiv tuberkuloze, kao i obuhvata revakcinacijom protiv oboljenja izazvanih streptokokom pneumonije u drugoj godini života, koji beleže niže vrednosti.

Pored već pomenutih problema koje sa sobom nosi pandemija COVID 19, na nezadovoljavajući obuhvat utiče i delovanja antivakcinalista, kolizija zakonskih akata, neodlučan stav jednog dela pedijatara, postavljanje neosnovanih kontraindikacija i odlaganje vakcinacije.
Sve navedeno, uz postojanje visokorizične populacije koja ostaje van sistema imunizacije, vodi narušavanju kolektivnog imuniteta populacije, i posledično pojavi epidemijskog javljanja bolesti koje se mogu sprečiti vakcinacijom.

Nadzor nad sprovođenjem programa imunizacija sprovodi se u kontinuitetu u svim ustanovama na teritoriji nadležnosti.
U cilju održavanja visokog obuhvata imunizacijom pojačane su aktivnosti na kontroli izvršenja, mesečno se prate zalihe i vrši pozivanje propuštenih prilika/godišta.
U cilju efikasnijeg praćenja pokazatelja uspešnosti sprovođenja programa imunizacije i pravovremenog preduzimanja svih neophodnih mera za njegovo poboljšanje neophodno je uvesti jedinstven elektronski imunizacioni sistem.

Tabela 1. Vakcinacija protiv tuberkuloze

Opština		Broj živorođenih							Broj vakcinisanih								%							
	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Kraljevo	1602[12]	1758	1189	1240	1210	1293	1138	1217	1560	1699	1164	1239	1181	1269	1114	1177	97.4	96.6	97.9	99.9	97.6	98.1	97.9	96.7

[12] Због реконструкције зграде болнице у Новом Пазару, 2015. и 2016. године порођаји дела жена са подручја Новог Пазара и Тутина су обављани у Краљеву, што је довело до повећања броја живорођене деце на нашем подручју и, последично, већег коришћења вакцине против туберкулозе.

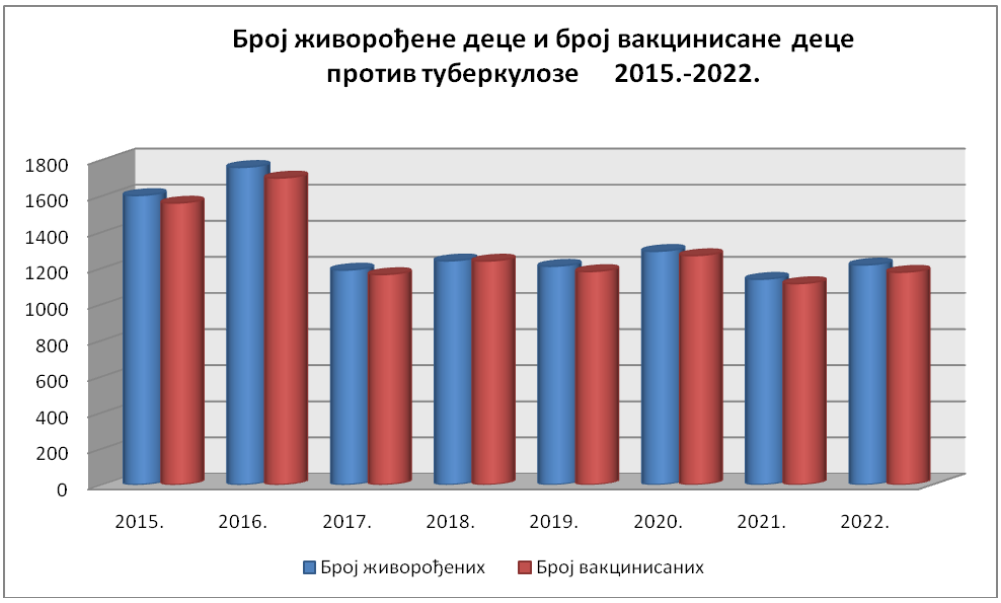

Obuhvat primarnom serijom vakcine protiv dečje paralize

(Polio3)

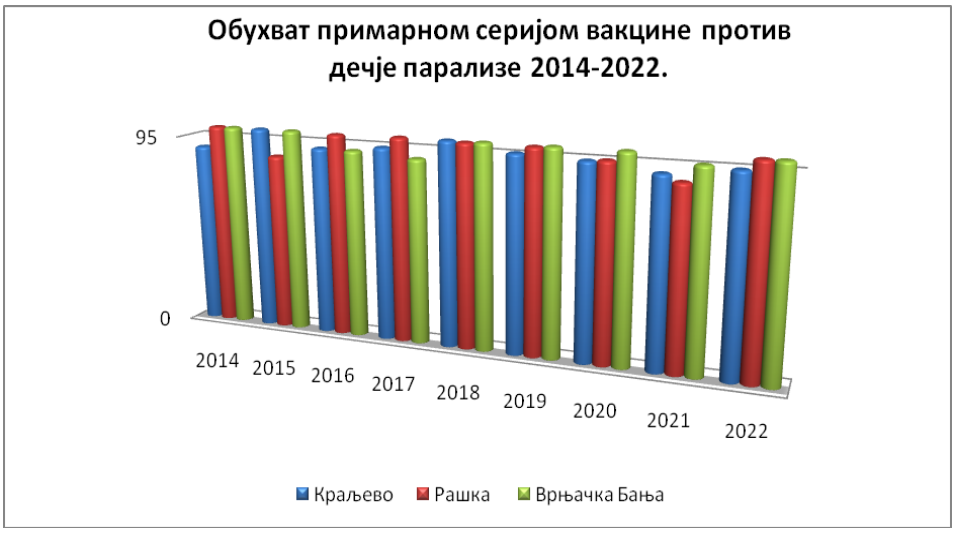

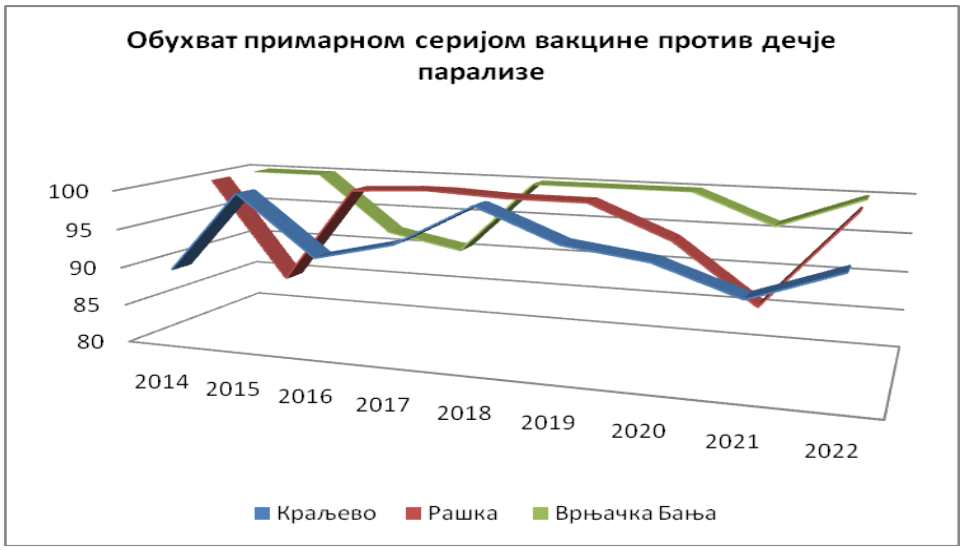

Obuhvat primarnom serijom vakcine protiv difterije, tetanusa i velikog kašlja (DTP3)

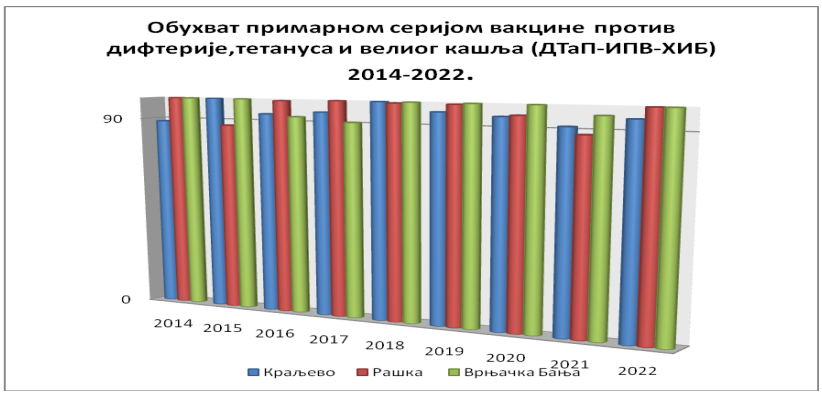

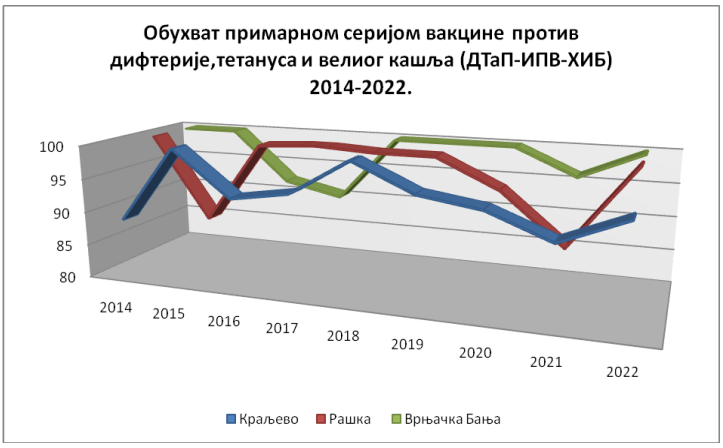

Obuhvat vakcinacijom protiv malih boginja, zauški i rubeole (MMR1)

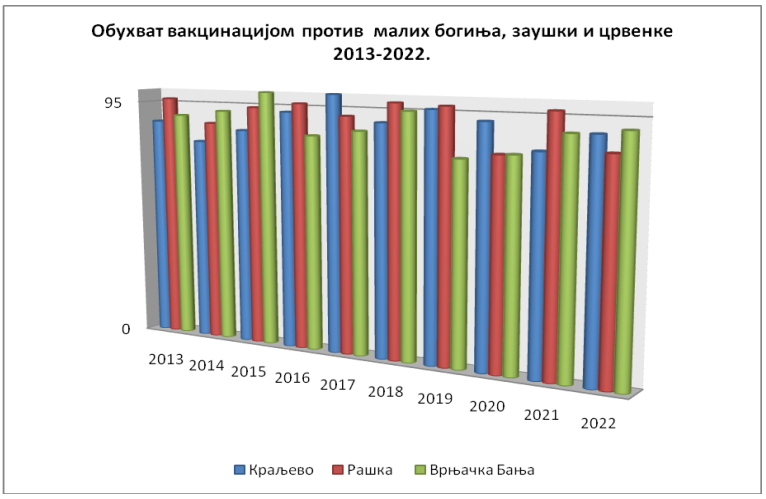

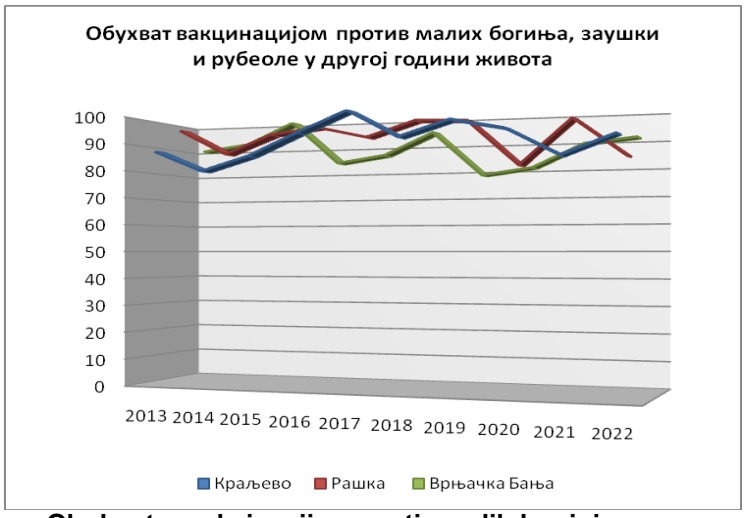

Obuhvat revakcinacijom protiv malih boginja, zauški i rubeole (MMR2)

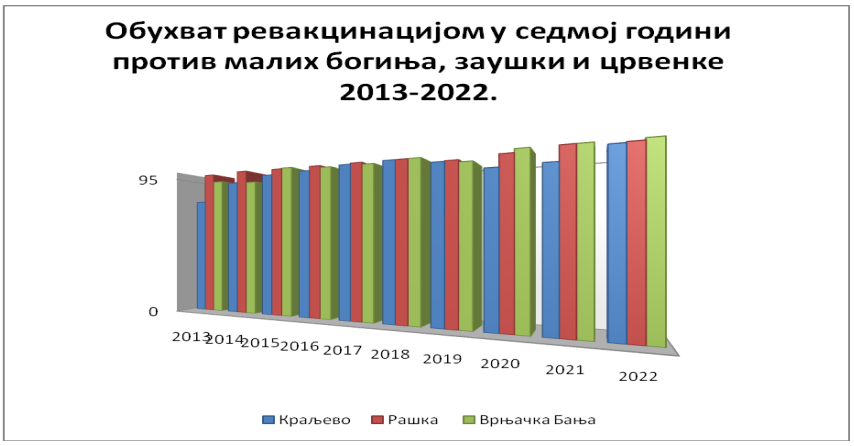

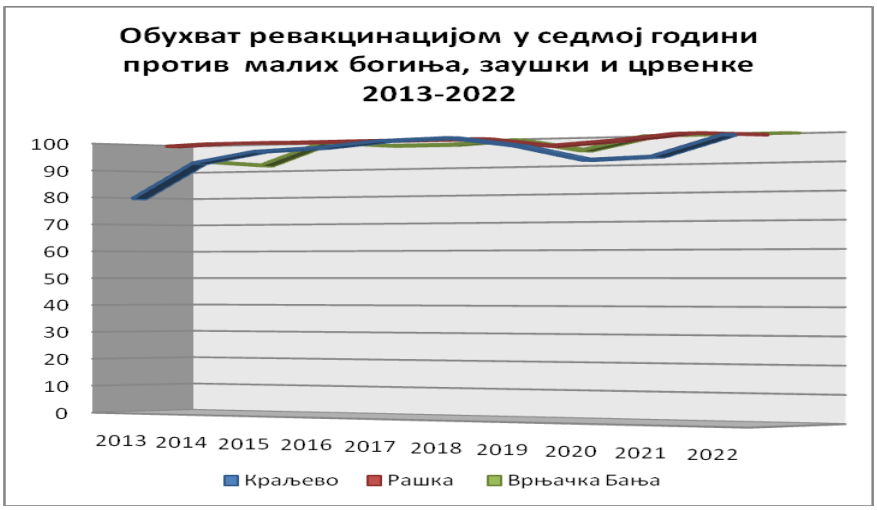

Tabela 2. Vakcinacija protiv dečje paralize, 2022. godine

Opština	Vakcinacija DTP/DTaP-IPV-Hib			Revak. DTaP-IPV-Hib u 2. godini			Revakcinacija DTaP-IPV u 7. godini		
	Br. plan.	Br. vakc.	%	Br. plan.	Br. revakc..	%	Broj plan.	Broj vakc.	%
1 Kraljevo	940	893	95,0	940	750	79,8	1000	983	98,3
2. Raška	194	194	100,0	169	153	90,5	180	176	97,8
3. Vrnjačka Banja	217	217	100,0	210	168	80,0	209	209	100,0
Ukupno	**1351**	**1304**	96,5	**1319**	**1071**	81,2	**1389**	**1368**	98,5

Tabela 3. Vakcinacija protiv difterije, tetanusa i velikog kašlja, 2022. godine

rb.	Opština	Vakcinacija DTP/DTaP-IPV-Hib			Revak. DTaP-IPV-Hib u 2. godini			Revakcinacija DTaP-IPV 7. godini			Revakcinacija dT u 14. godini		
		Br. plan.	Br. vakc.	%	Br. plan.	Br. revakc..	%	Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%
1	Kraljevo	940	893	95,0	940	750	79,8	1000	983	98,3	1150	1040	90,4
2.	Raška	194	194	100,0	169	153	90,5	180	176	97,8	261	249	95,4
3.	Vrnjačka Banja	217	217	100,0	210	168	80,0	209	209	100,0	224	224	100,0
Ukupno		**1351**	**1304**	96,5	**1319**	**1071**	81,2	**1389**	**1368**	98,5	**1635**	**1513**	92,5

Tabela 4. Obuhvat primarnom serijom vakcine protiv dečje paralize (OPV/IPV/DTaP-IPV-Hib) u periodu od 2014-2022. godine

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kraljevo	89,5	100	92,4	94,7	100	96,0	94,7	91,2	95,0
Raška	100	87	99,5	100	99,5	99,5	95,4	88,0	100,0
Vrnjačka Banja	100	100	92,3	90,4	100	100,0	100,0	96,1	100,0

Tabela 5. Obuhvat primarnom serijom vakcine protiv difterije, tetanusa i velikog kašlja (DTP/ DTaP-IPV-Hib), u periodu od 2014-2022. Godine

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kraljevo	88,7	100	93,3	94,7	100	96,0	94,7	91,2	95,0
Raška	100	87,5	99,5	100	99,5	99,5	95,4	88,0	100,0
Vrnjačka Banja	100	100	92,3	90,4	100	100,0	100,0	96,1	100,0

Tabela 6. Obuhvat vakcinacijom protiv malih boginja, zauški i crvenke u periodu od 2013-2022.godine

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kraljevo	87,1	79,6	84,8	92,7	100	90,1	95,7	92,1	82,4	89,3
Raška	96,4	87,1	94	96,1	92	97,6	97,0	80,5	96,6	82,9
Vrnjačka Banja	89,8	92,1	100	84	86,6	94,7	78,3	80,8	89,1	90,9

Tabela 7. Obuhvat revakcinacijom u sedmoj godini protiv malih boginja, zauški i crvenke u periodu od 2013-2022. godine

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kraljevo	79,5	92,2	96	96,9	98,9	99,4	96,1	90,8	91,45	98,4
Raška	99,2	100	99,6	99,6	99,5	99,4	96,4	97,9	100,00	98,9
Vrnjačka Banja	93,8	91,9	100	98,3	98,2	99,4	95,1	100,0	100,00	100,0

Tabela 8. Vakcinacija protiv malih boginja, rubeole i zauški, 2022. godine

Redni broj	Opština	**Vakcinacija MMR**			**Revakcinacija MMR u 7. godini**		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%
1.	Kraljevo	940	839	89,3	1000	984	98,4
2.	Raška	211	175	82,9	178	176	98,9
3.	Vrnjačka Banja	220	200	90,9	207	207	100,0
Ukupno		**1371**	**1214**	88,6	**1385**	**1367**	98,7

Tabela 9. Vakcinacija protiv hepatitisa B 2022. godine

		Hep. B vakcinacija u prvoj godini sa tri doze			Hep. B vakcinacija u 12. godini sa tri doze		
rb	Opština	Plan.	Vakc.	%	Plan.	Vakc.	%
1.	Kraljevo	940	838	89,2	6	6	100,0
2.	Raška	193	189	97,9	0	0	0
3.	Vrnjačka Banja	208	208	100,0	0	0	0
	Ukupno	**1341**	**1235**	92,1	**6**	**6**	100,0

Tabela 10.Primarna vakcinacija i revakcinacija u drugoj godini protiv infekcija izazvanih Streptokokom neumonije 2022. godine

rb	Opština	Pneumokokna konjugovana vakcina u prvoj godini			Pneumokokna konjugovana vakcina u drugoj godini		
		Plan.	Vakc.	%	Plan.	Vakc.	%
1.	Kraljevo	940	860	91,5	940	571	60,7
2.	Raška	194	191	98,5	169	153	90,5
3.	Vrnjačka Banja	215	215	100,0	210	165	78,6
	Ukupno	**1349**	**1266**	**93,85**	**1319**	**889**	**67,4**

Tabela 20.Vakcinacija protiv hepatitisa B po kliničkim i epidemiološkim indikacijama, kompletno vakcinisane osobe 2022. godine

Opštine	Povrede	Dijaliza	Polni partneri HBs Ag +	IVN	Insulin zavisni dijabetes/ Povrede	Novoroď. HBs Ag+ majki*	Štić. ust. soc. zašt.	Zdrav. radnici	Učenici i studenti zdrav. struke	**Ukupno vakcinisanih osoba**
Kraljevo	**6**	14						**13**		**33**
Raška	1							**2**		**3**
Vrnjačka Banja	**3**							**3**		**6**
Ukupno	**10**	**14**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**18**	**0**	**42**

Prevencija i kontrola vodećih nezaraznih bolesti

Zavod za javno zdravlje Kraljevo vodi registre nezaraznih bolesti za tri opštine u svojoj nadležnosti. Registri malignih oboljenja, akutnog koronarnog sindroma i šećerne bolesti su vođeni ažurno, svakodnevno na osnovu prikupljenih, proverenih i analiziranih prijavnih kartica dobijenih od ustanova primarne, sekundarne i tercijarne zdravstvene zaštite, kao i na osnovu drugih izvora podataka (liste hospitalizacije i baze umrlih, liste obolelih iz ustanova tercijarne zdravstvene zaštite, prijave smrti).

Ažurnost prijavljivanja za dijabetes i akutni koronarni sindrom je ispod očekivanog, a samim tim i kvalitet registara nije zadovoljavajući. Stoga se koriste alternativni izvori koji umanjuju kvalitet podataka u bazama i smanjuju mogućnost korišćenja podataka za analize i odlučivanje. Baze podataka su na zahtev Instituta za javno zdravlje Srbije dostavljene na konačnu analizu i proveru.

Registracija malignih bolesti je ažurna za sve slučajeve dijagnostikovane na području opština na teritoriji nadležnosti.

Oboleli kod kojih se oboljenje dijagnostikuje u ustanovama tercijarnog nivoa u značajnom broju se u tim ustanovama i leče, tako da se njihova registracija obavlja sa zakašnjenjem preko lista novoobolelih koje Zavodu dostavlja Institut za javno zdravlje Srbije. Ažuriranje registra izvršeno je za 2020. godinu.

U 2021.godini prijavljena su 782 obolela od malignih oboljenja sa stalnim prebivalištem u opštinama Kraljevo, Raška i Vrnjačka Banja što je za 16% više nego u 2020. godini. U bazu je uvedeno i 474 prijava umrlih od malignih bolesti što je za 8% manje nego u 2020.godini.

Tokom 2022. godine ukupno su prijavljena 548 obolela od malignih oboljenja sa stalnim prebivalištem u opštinama Kraljevo, Raška i Vrnjačka Banja što je za 12% više nego u istom

periodu prošle godine. U bazu su uvedene i 23 prijave umrlih od malignih bolesti.Prijavljivanje ne odgovara očekivanoj dinamici za ovaj period za područje nadležnosti.
Najveća učestalost malignih oboljenja se registruje u opštini Kraljevo.

Registracija akutnog koronarnog sindroma i dijabetesa je neodgovarajuća. Insuficijencija prijavljivanja se nadoknađuje upotrebom alternativnih izvora podataka (prijave smrti, hospitalizacije) tokom godine. U 2021. godini korišćenjem različitih izvora podataka je uneto 413 prijava obolelih od akutnog koronarnog sindroma, kao i 182 umrlih. Istom metodologijom smo dopunili registar obolelih od dijabetesa tako da je ukupan broj slučajeva u 2021. godini 400, dok je u 2022. registrovano je 275 novoobolelih osoba.

U okviru Nacionalnog programa za sprovođenje skrininga prema preporuci Ministarstva zdravlja trebalo je da se otpočne sa organizovanim skrininzima za karcinom grlića materice i kolorektalni karcinom u Domu zdravlja Raška i Vrnjačka Banja.

Zavod za javno zdravlje i domovi zdravlja napravili su akcione planove za sprovođenje skrininga, definisan je plan medijskih nastupa koordinatora za skrinig, formulisane su i određene ključne poruke za ciljnu javnost i glavne teme za medije.

Skrining za rano otkrivanje karcinoma dojke se sa prekidima sprovodi na području opštine Kraljevo od marta 2013. godine. Zbog kvarova mamografa koje nije bilo moguće otkloniti ovaj skrining je suspendovan od septembra 2015. godine.
Zahvaljujući i mobilnom mamografu od 6.decembra 2022. do 1.marta 2023. odrađeno je 1835 skrining mamografija (oportuni skrining).
Od tog broja BIRADS II je potvrđen kod 1727 žena, a BIRADS IV kod 108 žena.
Od dopunske dijagnostike urađeno je:

-125 UZ pregleda
-8 kor biopsija (8 malignih nalaza).

Sa druge strane, skrinizi za rano otkrivanje karcinoma debelog creva i karcinoma grlića materice na teritoriji Kraljeva se sprovode redovno, sa promenljivim obuhvatom i pored značajnih ograničenja. U 2022.godini od pozvanih 3.379 žena, skriningu se odazvalo 3.256 kod kojih je urađen PAP test. Kod 3 osobe je dijagnostikovan invazivni karcinom.

U istom periodu u Centru za kontrolu i prevenciju bolesti ZJZ Kraljevo, urađeno je 1698 testova na okultno krvavljenje u stolici. Kolonoskopski pregled je urađen kod 117 osoba (6,9 %). Kod 31 osoba su otkriveni polipi (u istom aktu je vršena i polipektomija) koji su u 10 slučaja patohistološki verifikovani kao adenomi. Dijagnostikovana su 3 karcinoma debelog creva.

DZ Vrnjačka Banja je započeo sprovođenje skrininga za rano otkrivanje karcinoma debelog creva u aprilu 2022. godine. U periodu od aprila do decembra pozvano je 1216 osoba da učestvuje u skriningu, a test na okultno krvarenje urađen je kod 516 osoba. Kolonoskopski pregled je urađen kod 10 osoba, kod 6 osoba su otkriveni polipi (u istom aktu je vršena i polipektomija).

DZ Vrnjačka Banja je započeo sprovođenje skrininga za rano otkrivanje karcinoma grlića materice na teritoriji opštine Vrnjačka Banja u maju 2022. godine. U periodu od maja do decembra pozvano je 747 žena da učestvuje u skriningu, skriningu se odazvalo 381 žene kod kojih je urađen PAP test.Ni kod jedne osobe nije dijagnostikovan invazivni karcinom.

DZ Raška je započeo sprovođenje skrininga za rano otkrivanje karcinoma grlića materice na teritoriji opštine Raška od jula 2022. godine. U periodu od jula do decembra pozvano je 360 žena da učestvuje u skriningu, a kod 51 žene, koje su se odazvale, urađen je PAP test. Ni kod jedne osobe nije dijagnostikovan invazivni karcinom.

AKTIVNOSTI HIGIJENE I HUMANE EKOLOGIJE U 2022.

Zdravstvena bezbednost hrane: mikrobiološka i hemijska kontaminacija hrane predstavlja rizik za nastanak bolesti prenosivih hranom.

Pokazalo se da dug put hrane od primarne proizvodnje do krajnjeg korisnika, kao i industrijski način obrade i pripreme gotove hrane za veliki broj ljudi, pogoduje nastanku sekundarne kontaminacije hrane, rastu i razmnožavanju bakterija uzročnika bolesti prenosivih hranom.
Ovi mikroorganizmi najčešće oštećuju digestivni sistem ali mogu da oštete i druge organe.
Štetne opasne materije mogu da dospeju u hranu i kao posledica zagađenja životne sredine. Savremeni procesi proizvodnje hrane podrazumevaju i upotrebu velikog broja hemijskih preparata. Male doze velikog broja određenih hemijskih elemenata i njihovih jedinjenja u dugom vremenskom periodu mogu imati negativan efekat na ljudsko zdravlje.
Sadržaj hranljivih sastojaka hrane koji ne odgovara deklarisanom, može dovesti potrošača u zabludu u pogledu svojstava i namene proizvoda i ugroziti njegovo zdravlje.
Zakonska osnova je Zakon o bezbednosti hrane (Sl.glasnik RS broj 41/09 i 17/2019)
Kontrola zdravstvene ispravnosti hrane pri uvozu, u domaćoj proizvodnji i prometu obavlja se u skladu sa odredbama Zakona o bezbednosti hrane, (Sl. glasnik RS broj 41/09 i 17/19).
U skladu sa odredbama navedenog zakona, u nadležnosti ministarstva zaduženog za poslove zdravlja je kontrola bezbednosti dijetetskih proizvoda, kao što su početne i prelazne formule za odojčad, hrana za odojčad i malu decu, hrana za osobe na dijeti za mršavljenje, hrana za posebne medicinske namene, hrana za osobe intolerantne na gluten, zamene za so za ljudsku ishranu, i dodaci ishrani (dijetetski suplementi).
Pored ovih namirnica kontrola soli za ljudsku ishranu, aditiva, aroma i enzimskih preparata takođe je u nadležnosti Ministarstva zdravlja.
Kontrola ostalih vrsta hrane biljnog i životinjskog porekla je u nadležnosti Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede.
U izveštaj su uključeni rezultati laboratorijsih analiza Zavoda za javno zdravlje Kraljevo dobijeni u okviru kontrole hrane i predmeta opšte upotrebe pri uvozu od strane Granične sanitarne inspekcije Ministarstva zdravlja, kao i rezultati kontrole hrane i predmeta opšte upotrebe domaćeg porekla u okviru samokontrole proizvođača.
Zavod za javno zdravlje Kraljevo je obradio podatke o kontroli zdravstvene bezbednosti hrane, koja je obavljena u laboratorijama zavoda. Kontrolisani uzorci su sa teritorije Raškog upravnog okruga (Grad Kraljevo i opštine Raška i Vrnjačka Banja i Grad Novi Pazar i opština Tutin).
U toku 2022.godine prikupljeni su podaci o zdravstvenoj bezbednosti hrane po jedinstvenoj metodologiji.
U okviru kontrole mikrobiološke ispravnosti hrane prikupljeni su podaci o broju pregledanih i broju neispravnih uzoraka zbog nalaza Listeria monocytogenes, Salmonella spp, Enterobacteriaceae, E.coli, Koagulaza pozitivne stafilokoke, Kvasci i plesni i povećanog broja aerobnih bakterija.
U okviru kontrole fizičko-hemijske ispravnosti hrane, prikupljeni su podaci o broju pregledanih uzoraka i broju neispravnih uzoraka u pogledu organoleptičkih svojstava, sastava,kvaliteta, sadržaja teških metala i metaloida, pesticida i aditiva .
Najveći broj kontrolisanih uzoraka hrane bio je domaćeg porekla (99,74%).
Kod 1149 uzoraka vršeno je mikrobiološko ispitivanje, od kojih je 0,78% bilo neispravno.
Fizičko hemijsko ispitivanje vršeno je kod 436 uzoraka od kojih je 0,22% bilo neispravno.

Zdravstvena bezbednost predmeta opšte upotrebe

Zakonska osnova je Zakon o predmetima opšte upotrebe (Sl.glasnik RS broj 25/2019)
U toku 2022 godine ukupno je kontrolisano 74 uzoraka predmeta opšte upotrebe poreklom iz uvoza i iz domaće proizvodnje.
Svi analizirani uzorci, sa aspekta ispitivanih parametara, bili su mikrobiološki i fizičko hemijski ispravni.
Zdravstvena ispravnost vode za piće: higijenski ispravna voda za piće jedan je od osnovnih preduslova dobrog zdravlja.Svetska zdravstvena organizacija je pristup vodosnabdevanju svrstala u dvanaest osnovnih pokazatelja zdravstvenog stanja stanovništva jedne zemlje.

Javnozdravstvenu kontrolu kvaliteta vode za piće na teritoriji Raškog upravnog okruga (Grad Kraljevo i opštine Raška i Vrnjačka Banja, kao i Grad Novi Pazar i opština Tutin) sprovodi Zavod za javno zdravlje Kraljevo u skladu sa važećom zakonskom regulativom i propisanom metodologijom:

1. Zakon o vodama, (Sl.glasnik RS broj 30/10, 93/12 i 101/16)
2. Zakon o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti, (Sl.glasnik RS broj 15/16)
3. Zakon o zaštiti životne sredine,(Sl.glasnik RS broj135/04, 36/09, 72/09, 43/11 i 14/16)
4. Zakon o bezbednosti hrane, (Sl.glasnik RS broj 41/09 i 17/2019)
5. Pravilnik o higijenskoj ispravnosti vode za piće,(Sl.list SRJ broj 42/98 , 44/99 i 28/19)

ZJZ Kraljevo je u toku 2022.godine sprovodio sistematsku javno zdravstvenu kontrolu kvaliteta vode za piće sa centralnih gradskih vodovoda na teritoriji Raškog upravnog okruga na osnovu internih ugovora o kontroli sa javno komunalnim preduzećima. Kontrola ispravnosti vode za piće sa seoskih vodovda i lokalnih vodnih objekata za javno vodosnabdevanje se sprovodila takođe na osnovu internih ugovora i zahteva vlasnika objekata.

Kontrola higijenske ispravnosti vode za piće podrazumeva ispitivanje uzoraka vode na mikrobiološke i fizičko-hemijske parametre i izradu specijalističkih mišljenja o higijenskoj ispravnosti vode za piće.

Gradska područja na teritoriji Raškog upravnog okruga snabdevaju se vodom za piće preko centralnih gradskih vodovoda.

Na svim centralnim vodovodima uspostavljena je kontinuirana dezinfekcija vode i sistematska kontrola higijenske ispravnosti vode za piće.

Vodosnabdevanje na području grada Kraljeva sprovodi se putem podzemnih voda iz izdani u okviru aluvijona reke Ibar iz četiri izvorišta; 1.Izvorište Konarevo 2.Izvorište Žičko polje 3.Izvorište Đeriz 4.Izvorište Čibukovac.Voda se dezinfikuje hlornim preparatima bez predhodnog prečišćavanja.

Kao zahvat vode izvorište u Vrnjačkoj Banji koristi se :izvorska voda (izvorište Goč i Stanišinci), podzemna voda (izvorište Vitojevac), površinska voda (izvorište Novoselska, Kamenička i Vrnjačka reka).

Proces prečišćavanja sirove vode obavlja se na postrojenju za prečišćavanje Lipova (Novoselska reka), a filtracija vode na postrojenju Vrnjačka reka. Voda se dezinfikuje hlornim preparatima.

Kao zahvat vode izvorište u Raški koristi se:izvorska voda (izvorište Badanj), podzemna voda (izvorište Potkop) i površinska voda (izvorište reka Brvenica).

Proces prečišćavanja sirove vode obavlja se na postrojenju za prešišćavanje površinske vode reke Brvenice na kojem se prečišćava i voda sa izvorišta Potkop – naseljeno mesto Beoci.Voda se dezinfikuje hlornim preparatima.

Kao zahvat vode izvorište u Novom Pazaru koristi se: površinska voda (izvorište reka Raška).Proces prečišćavanja sirove vode obavlja se na postrojenju za prešišćavanje u Novom Pazaru.Voda se dezinfikuje hlornim preparatima.

Kao zahvat vode izvorište u Tutinu koristi se:izvorska voda (izvorište Lipice, Lipički izvor i izvorište Dubovi).Proces prečišćavanja sirove vode obavlja se na postrojenju za prečišćavanje u Tutinu. Voda se dezinfikuje hlornim preparatima.

Manja gradska područja na teritoriji Raškog upravnog okruga (Ušće, Baljevac, Jošanička Banja) snabdevaju se vodom za piće preko lokalnih vodovoda. Na seoskom području na Raškom upravnog okrugu snabdevanje vodom za piće vrši se preko seoskih vodovoda i lokalnih vodnih objekata. Na manjem broju seoskih vodovda (13) vrši se sistematska kontrola higijenske ispravnosti vode za piće.Kontinuirana dezinfekcija vode uspostavljena je na 13 vodovoda a povremena na 3 vodovoda .

Praćenje kvaliteta vazduha životne sredine: značajan problem životne sredine gradova je aerozagađenje - zagađenost vazduha koja je posledica industrijalizacije, razvoja saobraćaja i intenzivne urbanizacije uopšte.

Aerozagađenje podrazumeva ispuštanje u atmosferu sastojaka koji ne pripadaju normalnom sastavu vazduha, odnosno prisustvo u atmosferi supstanci ili energije u svakoj količini i u svakom trajnom obliku, koja prouzrokuje štete ljudima, biljnom ili životinjskom svetu.
Prema definiciji Svetske zdravstvene organizacije, vazduh je zagađen kada sadrži nepoželjne sastojke u koncentracijama koje su štetne za čoveka i za njegovu okolinu (biljni i životinjski svet, materijalna i kulturna dobra).
Glavne izvore zagađivanja vazduha u razvijenim gradskim sredinama, čine produkti u sagorevanja goriva domaćinstvima, industriji, toplanama, individualnim kotlarnicama, zatim saobraćaj, građevinska delatnost, neodgovarajuće skladištenje sirovina, deponije smeća, kao i stepen javne higijene u gradu.
Na stepen zagađenosti vazduha utiču vrste i kapacitet industrije, količine i vrste upotrebljenog goriva, broj motornih vozila, a indirektno na zagađenje utiču meteorološke i klimatske osobine naselja, urbanistička rešenja, lokacija industrije, izgradnja saobraćajnica, konfiguracija terena.
Na teritoriji republike Srbije državni monitoring kvaliteta vazduha vrši Agencija za zaštitu životne sredine uključujući sprovođenje propisanih i usaglašenih programa za kontrolu kvaliteta vazduha.
ZJZ Kraljevo prati kvalitet vazduha na području grada Kraljeva na osnovu ugovora sa Ministarstvom zaštite životne sredine i Gradskom upravom grada Kraljeva.
Pod praćenjem pokazatelja kvaliteta vazduha se podrazumeva prikupljanje podataka neophodnih za utvrđivanje stepena zagađenja vazduha, procenu uticaja zagađenog vazduha na zdravlje ljudi i predlaganje preventivnih mera radi zaštite zdravlja ljudi i životne sredine.
Zakonska osnova Uzorkovanje vazduha, analiza uzorkovanog vazduha i tumačenje rezultata sprovodi se po propisanoj metodologiji i važećim zakonskim propisima:

1. Zakon o zaštiti životne sredine, (Sl.glasnik RS broj 135/04, 36/09, 72/09, 43/11 i 14/16)
2. Zakon o zaštiti vazduha,(Sl.glasnik RS broj 36/09 i 10/13)
3. Uredbe o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha, (Sl.glasnik RS broj 11/10, 75/10 i 63/13)

Sistematsko praćenje kvaliteta vazduha podrazumeva stalno praćenje koncentarcije različitih pokazatelja kvaliteta vazduha i ocenu kvaliteta u odnosu na propisane granične vrednosti, ispitivanje uticaja zagađenog vazduha na zdravlje ljudi i životnu sredinu, sagledavanje uticaja preduzetih mera na stepen zagađenosti vazduha, informisanje javnosti o rezultatima merenja i preduzetim merama za smanjenje zagađenosti.
24-časovni uzorci vazduha:indeks crnog dima –čađ, sumpordioksid i azotdioksid u vazduhu:uzorkovanje vazduha za analizu na sadržaj sumpordioksida i azotdioksida obavlja se vakum pumpama kojima se vazduh iz atmosfere dovodi do ispirilaca sa odgovarajućim apsorpcionim rastvorima, odnosno do filter papira za određivanje sadržaja indeksa crnog dima - čađi.
Suspendovane čestice (PM_{10} i $PM_{2,5}$): za uzorkovanje vazduha za analizu na sadržaj frakcije suspendovanih čestica manjih od 10 mikrona-PM_{10} i 2,5 mikrona- $M_{2,5}$, korišćen je sekvencijalni uzorkivač ambijentalnog vazduha kroz koji se provodi vazduh kroz filter papir određenog prečnika na osnovu predhodno zadatog protoka u trajanju od 24 časa.
Taložne materije: metodom sedimentacije se prikupljaju čestice dijametra većeg od 10 mikrona, koje imaju osobinu da se usled sopstvene težine talože na određenu površinu.
U aerosedimentu se određuje pH vrednost, elektroprovodljivost padavina, ukupna količina sedimenta, količina rastvorljivih i nerastvorljivih materija, sagorljive materije, pepeo, kalcijum, sulfati, hloridi, amonijak, nitrati, nitriti i teški metali (olovo, kadmijum, cink) u ukupnoj količini sedimenta.
Rezultati praćenja kvaliteta vazduha u Gradu Kraljevu na 4 merna mesta u toku 2022.godine na osnovu 24-časovnih uzoraka sumpordioksida i indeksa crnog dima-čađi pokazuju da su koncentracije sumpordioksida na sva četiri merna mesta u skladu sa propisanim graničnim (GV) i tolerantnim (TV) vrednostima u svim analiziranim uzorcima.

Koncentarcije 24-časovnih uzoraka indeksa crnog dima-čađi na tri merna mesta u toku 20 dana su bile povišene u odnosu na maksimalno dozvoljene vrednosti (MDV) ili 1,38% u odnosu na ukupan broj analiziranih uzoraka koji iznosi 1442.
Na mernom mestu Pljakin šanac u toku 14 dana, na mernom mestu Skupština grada 5 dana i na mernom mestu Ribnica jedan dan vrednosti za čađ su se kretale iznad MDV.
Rezultati praćenja kvaliteta vazduha na jednom mernom mestu (Pljakin šanac) u toku 2022.godine u Gradu Kraljevu, na osnovu 24-časovnih uzoraka azotdioksida, pokazuju da su koncentracije azotdioksida 15 dana prelazile graničnu vrednost (GV) i tolerantnu vrednost (TV) od 85 $\mu g/m^3$ što je 4,18 % od ukupno analiziranih 358 uzorka.
Rezultati pokazuju da srednja godišnja vrednost koncentracije azotdioksida na mernom mestu Pljakin šanac, koja je u 2022. godini iznosila 57,83 $\mu g/m^3$, prelazi propisanu graničnu vrednost za kalendarsku godinu od 40 $\mu g/m^{3.}$
Suspendovane čestice (PM_{10} i $PM_{2,5}$) rezultati praćenja kvaliteta vazduha u Gradu Kraljevu na jednom mernom mestu u toku 2022.godine, na osnovu 24-časovnih uzoraka suspendovanih čestica PM_{10} iz vazduha, pokazuju da je ukupna količina suspendovanih čestica u vazduhu izražena u $\mu g/m^3$ povišena 112 dana odnosno u 31,28 % uzoraka od ukupno analiziranih 358 uzoraka, u odnosu na graničnu (GV) i tolerantnu vrednost (TV) na dan, a koje su za 2022.godinu izjednačene i iznose 50 $\mu g/m^3$.
Srednja godišnja vrednost u toku 2022.godine na mernom mestu Policijska uprava iznosila 44,04 $\mu g/m^3$, što je iznad granične i toleratne vrednosti koje su za 2022.godinu izjednačene i iznose 40 $\mu g/m^{3.}$
U toku 2022. godine u skladu sa Uredbom, iz frakcije suspendovanih čestica RM_{10} merene su koncentracije teških metala: olova (Pb), nikla (Ni), arsena (As) i kadmijuma (Cd) na mernom mestu Policijska uprava.
Izmerene koncentracije olova ni jednog dana nisu prelazile dozvoljenu graničnu i tolerantnu vrednost, kao i predhodne godine, koja iznosi 1000 $\mu g/m^3$.
Dozvoljena granična i tolerantna vrednost, koja za nikl iz frakcije suspendovanih čestica RM_{10}, iznosi 20 $\mu g/m^3$, u toku 2022.godine nije prekoračena ni jednog dana.
Izmerene koncentracije kadmijuma ni jednog dana u toku godine nisu prelazile dozvoljenu graničnu i tolerantnu vrednost koja iznosi 5 $\mu g/m^{3.}$
Dozvoljena granična i tolerantna vrednost koja za arsen iz frakcije suspendovanih čestica RM_{10}, iznosi 6 $\mu g/m^3$, u toku 2022.godine, nije prekoračena ni jednog dana.
Rezultati praćenja kvaliteta vazduha u Gradu Kraljevu na jednom mernom mestu u toku 2022.godine, na osnovu 24-časovnih uzoraka suspendovanih čestica $PM_{2,5}$ iz vazduha, pokazuju da je srednja godišnja vrednost suspendovanih čestica u vazduhu je veća u odnosu na graničnu i tolerantu vrednost od 25 $\mu g/m^3$ i iznosi 29,47$\mu g/m^3$.
Srednje godišnje vrednosti suspendovanih čestica $RM_{2,5}$ u 2022.godini se povećala u odnosu na 2021.godinu (24,85 $\mu g/m^3$ u 2021.na 29,70 $\mu g/m^3$ u 2022.godini) dok je na približnom nivou u odnosu na 2020.godinu (29,95 $\mu g/m^3$).
Taložne materije iz vazduha-aerosediment tokom 2022.godine u Gradu Kraljevu rezultati praćenja količine i sadržaja taložnih matrija iz vazduha na 8 mernih mesta (ukupno 96 uzoraka) pokazuju da ukupne taložne materije na mesečnom nivou, nisu bile povišene. Granična vrednost na mesečnom nivou (GV za mesec iznosi 450 mg/m^2/dan).
Srednje godišnje vrednosti ukupnih taložnih materija u Gradu Kraljevu tokom 2022. godine nisu bile povišene ni na jednom mernom mestu u odnosu na graničnu vrednost (GV) na godišnjem nivou, koja iznosi 200 mg/m^2/dan.
Monitoring faktora životne sredine koji mogu da utiču na zdravlje pokazao je da nije bilo velikih odstupanja u vrednostima parametara koji se odnose na zdravstvenu bezbednost hrane, zdravstvenu ispravnost predmeta opšte upotrebe i vode za piće.

Kvalitet vazduha je odstupao u pogledu koncentracija PM10 čestica i srednje vrednosti koncentracije azot dioksida iznad graničnih vrednosti, a u vreme sezone grejanja i nepovoljnih meteo uslova.

AUTORI ANALIZE

Prim. dr. Dragana Tendjera Milićević, specijalista socijalne medicine
Dr Verica Đukić, spec.epidemiologije
Dr. Miloš Urdov, specijalista higijene

VD direktora
Tomislav Ilić